

T.C.
MUĞLA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜTERCİM TERCÜMANLIK ANABİLİM DALI

**GEORGE ORWELL'İN *HAYVAN ÇİFTLİĞİ* ADLI
ESERİNİN TÜRKÇE'YE ÇEVİRİLERİNİN ELEŞTİRİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
KÂMİL GÜNAY
0441120013

DANIŞMAN
YRD. DOÇ. DR. SERHAT ULAĞLI

ENSTİTÜ MÜDÜRÜ: ASLAN EREN

EYLÜL 2007
MUĞLA

T.C.
MUĞLA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜTERCİM TERCÜMANLIK ANABİLİM DALI

GEORGE ORWELL'İN “*HAYVAN ÇİFTLİĞİ*” ADLI
ESERİNİN TÜRKÇE'YE ÇEVİRİLERİNİN ELEŞTİRİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
KÂMİL GÜNAY
0441120013

DANIŞMAN
YRD. DOÇ. DR. SERHAT ULAĞLI

ENSTİTÜ MÜDÜRÜ: ASLAN EREN

EYLÜL 2007
MUĞLA

T.C.
MUĞLA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜTERCİM TERCÜMANLIK ANABİLİM DALI

GEORGE ORWELL'İN “*HAYVAN ÇİFTLİĞİ*” ADLI
ESERİNİN TÜRKÇE'YE ÇEVİRİLERİNİN ELEŞTİRİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
KÂMİL GÜNAY
0441120013

Sosyal Bilimler Enstitüsünce
“Yüksek Lisans”
Diploması Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih :
Tezin Sözlü Savunma Tarihi :

Tezin Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Serhat ULAĞLI
Jüri Üyesi :
Jüri Üyesi :

Enstitü Müdürü : Aslan EREN

EYLÜL 2007
MUĞLA

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DÖKÜMANTASYON MERKEZİ TEZ VERİ
GİRİŞ FORMU

YAZARIN

Soyadı : GÜNAY

Adı : Kâmil

Kayıt No :

TEZİN ADI

Türkçe: **George Orwell'in *Hayvan Çiftliği* Adlı Eserinin Türkçe'ye Çevirilerinin Eleştirisi**

Y.Dil : **The Criticism of Translations of George ORWELL's *Animal Farm* into Turkish**

TEZİN TÜRÜ : Yüksek Lisans

Doktora

Sanatta Yeterlilik

•

TEZİN KABUL EDİLDİĞİ

Üniversite : Muğla Üniversitesi

Fakülte : Fen-Edebiyat

Enstitü : Sosyal Bilimler

Diğer Kuruluşlar :

Tarih :

TEZ YAYINLANMIŞSA

Yayınlayan :

Basım Yeri :

Basım Tarihi :

ISBN :

TEZ YÖNETİCİSİNİN
Soyadı, Adı : ULAĞLI, Serhat
Unvanı : Yrd. Doç. Dr.

TEZİN YAZILDIĞI DİL: Türkçe

TEZİN SAYFA SAYISI: 169

TEZİN KONUSU

George ORWELL'in *Hayvan Çiftliği* Adlı Eserinin Türkçe'ye Çevirilerinin Eleştirisi

TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELEER:

- 1- Hayvan Çiftliği
- 2- Çeviri Eleştirisi

- 3- Halide Edip ADIVAR
- 4- Rasim ÖZDENÖREN

İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELEER:

- 1-Animal Farm
- 2-Translation Criticism

- 3- Halide Edip ADIVAR
- 4- Rasim ÖZDENÖREN

1. Tezimden fotokopi yapılmasına izin vermiyorum
2. Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümünün fotokopisi alınabilir
3. Kaynak gösterilmek şartıyla tezin tamamının fotokopisi alınabilir

Yazarın İmzası:

Tarih:

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DÖKÜMANTASYON MERKEZİ TEZ VERİ
FORMU

Tez No:

Konu:

Üniv. Kodu:

Not: Bu bölüm merkezimiz tarafından doldurulacaktır.

Tezin Yazarının

Soyadı: GÜNAY

Adı: Kâmil

Tezin Türkçe Adı : **George ORWELL'in *Hayvan Çiftliği* Adlı Eserinin Türkçe'ye Çevirilerinin Eleştirisi**

Tezin Yabancı Adı: **The Criticism of Translations of George ORWELL's *Animal Farm into Turkish***

Tezin Yapıldığı

Üniversite: Muğla Üniversitesi

Enstitü: Sosyal Bilimler

Yılı: 2007

Diğer Kuruluşlar

Tezin Türü: 1-Yüksek Lisans●

Dili: Türkçe

Sayfa Sayısı: 169

2-Doktora

3-Tıpta Uzmanlık

4-Sanatta Yeterlilik

Tez Danışmanlarının

Ünvanı: Yrd. Doç. Dr.

Adı: Serhat

Soyadı: ULAĞLI

Türkçe Anahtar Kelimeler:

İngilizce Anahtar Kelimeler:

1- Hayvan Çiftliği

1- Animal Farm

2- Çeviri Eleştirisi

2- Translation Criticism

3- Halide Edip ADIVAR

3- Halide Edip ADIVAR

4- Rasim ÖZDENÖREN

4- Rasim ÖZDENÖREN

Tarih:

İmza:

YEMİN

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**George ORWELL’in *Hayvan Çiftliği* Adlı Eserinin Türkçe’ye Çevirilerinin Eleştirisi**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

...../...../.....

Kâmil GÜNAY

TUTANAK

Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün .. / .. /2007 tarih ve/.. sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 23d maddesine göre, Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Kâmil GÜNAY'ın "**George ORWELL'in *Hayvan Çiftliği* Adlı Eserinin Türkçe'ye Çevirilerinin Eleştirisi**" adlı tezini incelemiş ve aday .../... / 2007 tarihinde saat 'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan savunmasından sonra dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan Anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezinolduğuna ile karar verildi.

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Serhat ULAĞLI

Üye

Yrd. Doç. Dr. Ümral DEVECİ

Üye

Yrd. Doç. Dr. Çiğdem PALA MULL

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Kâmil GÜNAY
Doğum Yeri : Çine
Doğum Tarihi : 10/05/1978
Medeni Hali : Evli

EĞİTİM VE AKADEMİK BİLGİLER

Lise : 1992-1996 Çine Muhsin Kalkan Anadolu Ticaret Meslek Lisesi
Lisans :1996-2000 Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi
İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü.
Yabancı Dil : İngilizce

MESLEKİ BİLGİLER

2004 yılında Muğla Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı'nda yüksek lisans programına başladım.

05,10,2000 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde İngilizce öğretmeni olarak göreve başladım. Muğla Gazeller İlköğretim Okulu ve Fethiye Esenköy Er Asım Özdemir İlköğretim Okulunda çalıştıktan sonra, halen Kavaklıdere Menteşe İlköğretim Okulu İngilizce Öğretmeni olarak görev yapmaktayım.

1. GİRİŞ	1
1.1. GEORGE ORWELL'İN HAYATI.....	3
1.2. HALİDE EDİP ADIVAR'IN HAYATI	6
1.2. RASİM ÖZDENÖREN'İN HAYATI.....	8
1.3. METİN TÜRÜNÜN BELİRLENMESİ	9
1.3.1. İçerik Odaklı Metinler.....	12
1.3.2. Biçim Odaklı Metinler	13
1.3.3. İkna Odaklı Metinler.....	13
1.3.4. İşitsel–Görsel Odaklı Metinler.....	14
1.3.5. Metnin Türü	15
1.4. YAZIN ÇEVİRİSİ	16
1.4.1. Yazın Çevirisinin Özellikleri	16
1.4.2. Yazın Çevirisinin Aşamaları.....	17
1.4.3. Yazın Çevirisindeki Sorunlar.....	19
1.4.3.1. Sanatsal Dil Kullanımıyla İlgili Sorunlar	19
1.4.3.2. Dilbilgisel Sorunlar.....	20
1.4.3.3. Kültürel Sözcükler ve Kavramlar	20
1.4.3.4. Zamansal Farklılıklar ile İlgili Sorunlar	21
1.4.3.5. Yazınsal Türler ve Teknikler ile İlgili Sorunlar.....	22
1.4.4. Roman ve Öykü Çevirisi.....	22
1.5. DİLİÇİ ÖGELER.....	24
1.4.1. Anlamsal Ögeler	25
1.4.2. Sözcüksel Ögeler	25
1.4.3. Dilbilgisel Ögeler.....	26
1.4.4. Biçimsel Ögeler.....	27
1.6. DİLDIŞI ÖGELER	28
1.6.1. Anlık Durum	29
1.6.2. Konu – Alan Bilgisi	29
1.6.3. Zaman Faktörü	30
1.6.4. Yer Faktörü	30
1.6.5. Okur – İzleyici Faktörü.....	31
1.6.6. Konuşmacı – Yazar Faktörü	32
1.6.7. Etkileyici İfade.....	32
2. ÇEVİRİ ELEŞTİRİSİ	33
2.1. DİLİÇİ ÖGELERE GÖRE ÇEVİRİNİN ELEŞTİRİSİ	33
2.1.1. HALİDE EDİP ADIVAR ÇEVİRİSİ	36
2.1.1.1 Cümle Ayırma.....	36
2.1.1.2. Cümle Birleştirme.....	39
2.1.1.3. Noktalama İşaretleri ile İlgili Değişiklikler	40
2.1.1.4. Kelime Ekleme.....	47
2.1.1.5. Kelime Çıkarma	49
2.1.1.6. Paragraf Ekleme.....	51

2.1.1.7. Paragraf Çıkarma	52
2.1.1.8. Büyük ve Küçük Harf Değişiklikleri	52
2.1.1.9. Cümle Yapısının Değiştirilmesi	53
2.1.1.10. Kelimelerin Deyimlerle Karşılanması	58
2.1.1.11. Deyimlerin Deyimlerle Karşılanması	59
2.1.1.12. Özel İsimlerin Çevirileri	60
2.1.1.13. Marş ve Şiir	60
2.1.1.14. Bölümler (Chapters).....	61
2.1.1.15. Yanlış Çeviriler	61
2.1.1.16. Çevirinin Dili	62
2.1.2. RASİM ÖZDENÖREN ÇEVİRİSİ.....	64
2.1.2.1. Cümle Ayırma.....	65
2.1.2.2. Cümle Birleştirme	68
2.1.2.3. Noktalama İşaretleriyle ilgili değişiklikler	70
2.1.2.4. Kelime Ekleme.....	81
2.1.2.5. Kelime, Paragraf ya da Bir Bölümün Atılması.....	83
2.1.2.6. Paragraf Ekleme	85
2.1.2.7. Paragraf Çıkarma	88
2.1.2.8. Büyük ve Küçük Harf Değişiklikleri	89
2.1.2.9. Cümle Yapısının Değiştirilmesi.....	93
2.1.2.10. Kelimelerin Deyimlerle Karşılanması	101
2.1.2.11. Deyimlerin Deyimlerle karşılanması	101
2.1.2.12. Özel İsimlerin Çevirileri	102
2.1.2.13. Marş ve Şiir.....	104
2.1.2.14. Bölümler (Chapters).....	105
2.1.2.15. Yanlış Çeviriler	105
2.1.2.16. Çevirinin Dili	107
2.1.2.17. Resimler	108
2.2. DİLDİŞİ ÖĞELERE GÖRE ÇEVİRİNİN ELEŞTİRİSİ.....	108
2.2.1. Anlık Durum	109
2.2.2. Konu – Alan Bilgisi	110
2.2.3. Zaman Faktörü	110
2.2.4. Yer Faktörü	111
2.2.5. Okur – İzleyici Faktörü	112
2.2.6. Konuşmacı – Yazar Faktörü	112
2.2.7. Etkileyici İfade.....	114
3. SONUÇ	114
Ek-1 Rasim Özdenören'in Çevirisinde Bölünen Cümleler.....	117
KAYNAKÇA.....	166

ÖNSÖZ

Günümüzde kitle iletişim araçlarının gelişmesiyle, bilgi daha kolay ulaşılabilir hale gelmiştir. Fakat farklı dillerdeki bu bilgilere herkesin ulaşması mümkün değildir. Bu noktada çevirinin önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Çünkü yapılan çeviriler bu bilgilere ulaşmada okurlara ve araştırmacılara kolaylık sağlamaktadır.

Fakat zamanla ortaya birçok çeviri çıkmıştır. Kimi değerli olan bu çevirilerin kimileri de birçok eksiklik ve yanlışla doludur. Bu nedenle bir çeviri eleştirisine ve normlarına ihtiyaç vardır. Aksi takdirde çeviri eleştirisi hata avcılığına dönüşebilir.

Bu eserde de Katharina REISS'ın ortaya koyduğu çeviri normları çerçevesinde Halide Edip ADIVAR'ın ve Rasim ÖZDENÖREN'in *Hayvan Çiftliği* adlı çevirilerinin diliçi ve dildışı öğeler dikkate alınarak yapılmış eleştirisi yer almaktadır.

TEŞEKKÜR

Çalışmalarım süresince, beni yönlendiren, hiçbir konuda desteğini benden esirgemeyen ve bu tezin hazırlanmasında büyük pay sahibi olan değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Serhat ULAĞLI'ya,

Beni her zaman destekleyen ve çalışmalarım süresince kendisine zaman ayıramadığım durumlarda beni anlayışla karşılayan eşim Emine GÜNAY'a,

Çalışmalarımda beni motive eden, bu günlere gelmemde bana maddi ve manevi desteğini esirgemeyen babam Cemil GÜNAY ve annem Kezban GÜNAY'a, teşekkürü bir borç bilirim.

1. GİRİŞ

İnsanoğlu varolalı beri sürekli çevresiyle iletişim halinde olmuştur. Kurduğu iletişimi gerek sembollerle, gerek işaretlerle, gerekse hareketlerle gerçekleştirmiştir. Bu sembollerle düşünmüş, bu işaretlerle kültürünü oluşturmuş ve yeni yapıtlar ortaya koymuştur. Kendi kodlarıyla oluşturduğu eserleri etrafındakilerle paylaşmıştır. Aynı koda sahip kişilerle iletişimini sağlamış, diğerlerine ulaşamamıştır. Ulaşabilmesi için ortak dili kullanmaları gerekir. Tam bu noktada çeviri ortaya çıkmaktadır. Çeviri, bir simgeyi başka bir simgeye, bir sembolü başka sembole, bir işareti bir başka işarete çevirmektir. Çeviri dilsel bir edimdir. Dili her türlü sessel, işitsel, yazınsal ve görsel iletişim aracı olarak tanımlarsak, çeviriyi de bu araçların birbirine dönüştürülmesi edimi olarak görebiliriz.

Tarih boyu birçok çeviri yapılmıştır. Bu çevirilerin birçoğu sistematik çalışmadan uzak, normları belirlenmemiş ve çevirmenin bilgi birikimi, duyguları ve beklentileri çerçevesinde oluşmuş çevirilerdi. Bugün ise normları ve kuramlarıyla çeviri bir bilimdir. Öyle ki, edebiyat, felsefe, antropoloji, sosyoloji, tarih, matematik, tıp... vb. gibi birçok bilimle doğrudan ilişkili olması nedeniyle de disiplinlerarası bir bilim olarak kabul edilmektedir. Özellikle bilimsel ve teknik çevirilerin başarısı bunda büyük rol oynamıştır. Fakat çeviri denildiğinde ilk akla gelen çeviri türlerinden birisi yazın çevirisidir. Açıkçası en sorunlu olan, hakkında en çok tartışma yapılan alan da budur. Diğer alanlarda yapılan çevirilerin iş görmesi yeterliyken, edebiyatta durum böyle değildir. Çünkü bir edebi eserde kullanılan kelimeler ve cümleler çoğu zaman dilbilgisel anlamlarının ötesinde anlamlar taşırlar. Kelimeler anlam yüklüdürler: eğretileme, benzetme, eleştiri, kinaye..vb. Tüm bunların aktarılması zordur, hatta bazen imkansızdır. Hal böyle olunca, bu alanda yapılmış çevirilerin de eleştirilerinin ortaya çıkması kaçınılmaz olmaktadır. Özellikle klasik haline gelmiş, büyük bir kesimin okuduğu kitapların çevirileri daha ilgi çekici hale gelmektedir.

İngiliz Edebiyatı'nın önemli yazarlarından olan George ORWELL'in yazmış olduğu *Hayvan Çiftliği* adlı roman bugüne kadar birçok yazar ve çevirmen tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Bunlardan bazıları: Rasim ÖZDENÖREN, Leyla

MORALI, Celal ÜSTER, Sevin OKYAY, Sedat DEMİR, Adem YAŞAR ve Halide Edip ADIVAR'dır. Bahsedilen yazar ve çevirmenlerin bazıları *Hayvan Çiftliği* romanının çevirisini tek bir yayınevinden çıkartmışlar, bazıları da farklı yayınevlerinden çıkartmışlardır. Aynı hammaddenin farklı fabrikalara girip işlenmesinden sonra elde edilen çıktılarının birbirinin aynı olması beklenemeyeceği gibi, aynı romanın farklı zamanlarda farklı çevirmenler tarafından yapılan çevirilerinin de aynı olması beklenemez. Bu çalışmanın amacı, bu farklılıkların erek dile ve kültüre neler kattığını, kaynak metnin erek dile çevrilirken ne tür bir dönüşüm geçirdiğini, kaynak metinde verilmek istenenlerin erek metinde ne oranda yer aldığını ve tarihsel süreçte dinamik bir yapı olan dilin aynı eser üzerinde geçirdiği değişimi örneklerle ortaya koymaktır.

Tahmin edileceği gibi, her çevirmen ele aldığı eseri gerek hazırbulunuşluk seviyesine göre, gerek çevirinin yayınlanacağı yayınevinin yayın politikalarına göre, gerekse erek kültürdeki okuyucunun beklentilerine göre çevirecektir.

Fakat ilginç olan şudur ki, aynı çevirmenin farklı yayınevlerinden çıkan iki ayrı çevirisi bile birçok farklılıklar gösterebilmektedir. Bunun başlıca sebepleri ise, yukarıda bahsedildiği gibi çevirmenin çeviriye başlamadan önce karşılaştığı durum ve karar verme sürecinde içinde bulunduğu şartlardır. Yukarıda adı geçen çevirmenlerin çevirileri incelendiğinde de farklı ilginç noktalar göze çarpacaktır. Bunlar çevirmenin dünya görüşü ile ilgili olabilir, kadın ya da erkek olmasıyla ilgili olabilir, ya da yaptığı ilk çevirilerden olmasıyla ilgili olabilir.

Çeviri eleştirisi tüm bu etmenler göz önünde bulundurularak yapılır. Çeviri eleştirisi denince akla sadece olumsuz yönlerin anlatılması gelmemelidir. Yani eleştiri yaparken “hata avcılığı” yapmamaya dikkat edilmelidir. Fakat normlara dayanmayan bir eleştiri de hata avcılığından öteye gidemez. Bir çeviri eser eleştirilirken, çevirinin gerek olumlu, gerekse olumsuz yönleri ortaya konur. Fakat burada akla bir soru gelmesi gerekir: Neye ya da kime göre olumsuz yönler? Bu soruya verilecek cevabın tutarlı bir cevap olabilmesi için çeviri eleştirisi için belirlenmiş bir çeviri eleştirisi modeli olması gerekir. Yani tutarlı bir eleştiri yapılabilmesi için eleştirinin bir model çerçevesinde yapılması ve sınırlarının belirli

hatlarla çizilmesi gerekir. Aksi takdirde eleştirilenlerin yapmış oldukları eleştiriler de bir başka eleştiriyi karşı karşıya kalabilirler. Nasıl ki farklı çevirmenler aynı eseri yukarıda bahsedilen nedenlerden dolayı farklı biçimlerde çevirebiliyorlarsa, eleştirilenler de farklı eleştiriler ortaya koyabilirler. Önemli olan eleştirinin tutarlı olmasıdır. Tutarlı bir çeviri eleştirisi için de eleştirinin bir model ya da yöneme bağlı kalınarak yapılması zorunluluğudur.

Her bir çevirmen çevirisini belirli normlar dahilinde yaptığına göre, *Hayvan Çiftliği* adlı eserin önceki sayfada adı geçen çevirmenler tarafından yapılmış çevirilerinin hepsinin aynı yöntemle, aynı eserde değerlendirilmesi çok zor olacaktır. Ayrıca tarafsız değerlendirme yapılabilmesini güçleştireceği için çeşitli hataların yapılmasına yol açabilecektir. Bu nedenle, bu çalışmada Katharina Reiss'in *Criticism - The Potentials and Limitations* adlı eserinde şimdiye kadar geliştirilmiş olan metin türü modellerini eleştirerek ortaya koyduğu kendi modelinin ölçütleri çerçevesinde George ORWELL'in *Hayvan Çiftliği* adlı romanının Halide Edip ADIVAR ve Rasim ÖZDENÖREN tarafından yapılan çevirilerinin eleştirisine yer verilecektir.

Fakat çeviri eleştirisine geçmeden önce hem *Hayvan Çiftliği* adlı romanın yazarının hayatını, dönemini ve bu eseri hangi şartlar altında yazdığını bilmek, hem de roman hakkında biraz bilgi verilmesi eleştiriyi daha iyi algılayabilmek ve değerlendirme yapabilmek için faydalı olacaktır.

1.1. GEORGE ORWELL'İN HAYATI

Asıl adı Eric Arthur Blair olan George Orwell, 1903 yılında Hindistan'da doğar. Ailesi o dönemde Hindistan sömürge yönetiminde görevlidir. Alt orta sınıfa mensup olmasına rağmen, yetiştirildiği yer itibarıyla soylu sayılabilecek bir ortamda yetiştirilmiştir¹.

8 yaşında annesi ve iki kız kardeşiyle birlikte İngiltere'ye dönünce, önce yatılı bir hazırlık okulunda, sonra da ülkenin seçkin eğitim kurumlarından biri olan Eton College'da burslu okur.

¹ Wanda Opalinska, *York Notes for GCSE: Animal Farm*, 3rd ed., London: York Pres, 2003, s. 7.

Okulunu bitirdikten sonra Hindistan'a geri dönerek Hindistan imparatorluk polisinde bölge müfettiş yardımcısı olur. Bu görevi süresince yaşadıkları hayatının ve fikirlerinin akışını değiştiren bir dönüm noktası olur. Oradaki yerel halkı zor yoluyla yönettiklerinin farkına varır ve yaptıklarından utanmaya başlar. Daha sonra istifa ederek Birmanyalı'larla arasındaki ırk ve sınıf ayırımından duyduğu suçluluğu gidermek için Londra'ya giderek işçiler ve dilencilerin arasında yaşamaya başlar. Bu deneyimini sürdürmek için bir süre sonra Paris'e giderek otel ve lokantalarda bulaşıkçılık yapmaya başlar. Bu deneyimleri daha sonra *Down and Out in Paris and London (Paris ve Londra'da Perperişan,* 1933) adlı kitabının ana temasını oluşturur.²

Polislik yaparken edindiği deneyimler nedeniyle değişen fikirleri artık netleşmektedir. Birmanya dönüşünde kendini anarşist sayan yazar, 1930'lu yıllarda kendini sosyalist olarak görmektedir. Fakat gördüğü eksiklik ve yanlışlıklara eleştiri getirmeyi de ihmal etmez. Bu dönemde İngiltere'nin kuzeyindeki yoksul madencilerin yaşayışlarına ilişkin gözlemlerini anlattığı *The Road to the Wigan Pier (Wigan Rıhtımına Giden Yol,* 1937) adlı eserinin sonlarında o günlerin sosyalist hareketlerine eleştiriler yönelmekten geri kalmaz.

Bu kitabından sonra yazılarına bir süre ara vermek zorunda kalır çünkü İspanya'da iç savaş başlamıştır. Darbecilere karşı savaşacak gönüllülere katılır. Orwell gördükleri karşısında çok etkilenir. Darbecilere karşı savaşanların oluşturdukları organizasyonlar yeni bir düzen kurmuş gibidir. Fuhuş ortadan kaldırılmış, dilenciler sokaklardan çekilmiştir. Piyasadaki pek çok mal ihtiyaç sahiplerine parasız olarak dağıtılmaktadır. Yeni sistem sosyal hayatın her detayını etkilemektedir.

Cepheye giden Orwell, yaralanarak cephe gerisine gönderilir. Cephe gerisinde iken İspanya'ya ilk geldiğinde gördüğü düzenin tamamen ortadan kaldırılmış olduğuna tanık olur. İktidarı elinde bulunduranların iktidarı ele geçirdikten sonra değiştiğini gören Orwell, hayal kırıklığına uğrar. Mensubu olduğu Marksist Birlik Partisi yasadışı ilan edilince birçok arkadaşı gibi ülkeyi terk etmek

² Celal Üster (çev.), *Hayvan Çiftliği: Bir Peri Masalı*, İstanbul: Can Yayınları, 2005, s.10.

zorunda kalır. Orwell daha sonra İspanya’da yaşadıklarını *Homage to Catalonia* (*Katalonya’ya Selam*, 1938) adlı kitabında anlatacaktır.

İkinci Dünya Savaşı başlayınca BBC’nin Hindistan yayınları bölümünün başına getirilir. Hindistan yurtseverlerine karşı İngiltere adına propaganda yürütür. Daha sonra belirttiğine göre Hindistan’a yönelik propagandayı makul sınırlar içinde tutmaya çalışıyordu.

Orwell 1943 yılı sonlarında *Hayvan Çiftliği*’ni yazmaya başlar. Kitabını bitirdiğinde ise hemen yayınlatabilir. Bunun nedeni savaşta İngiltere’nin, Sovyetler Birliği ile aynı tarafta yer alıyor olması ve bu kitabın ilişkileri olumsuz etkileyebilme ihtimalinin olması idi. Bu yüzden kitap II. Dünya Savaşının sona erdiği, ABD ve İngiltere’nin Sovyetler Birliği ile ilişkilerinin bozulmaya yüz tuttuğu bir sırada, Ağustos 1945’te yayınlanır. Soğuk savaş döneminde birçok dile çevrilir. *Hayvan Çiftliği* ve *Bindokuzyüzseksendört* adlı kitaplarından esinlenerek yapılan filmler CIA’in desteğiyle bütün dünyaya dağıtılır. Orwell 21 Ocak 1950’de uzun süren bir hastalık süreci sonunda ölür.

Orwell 47 yıl gibi kısa ömrüne *Down and Out in Paris and London* (*Paris ve Londra’da Perperişan*, 1933), *Burmese Days* (*Burma Günleri*, 1934), *A Clergman’s Daughter* (*Papazın Kızı*, 1935), *Keep the Aspidistra Flying* (*Zambak Solmasın*, 1936), *The Road to the Wigan Pier* (*Wigan Rıhtımına Giden Yol*, 1937), *Homage to Catalonia* (*Katalonya’ya Selam*, 1938), *Animal Farm* (*Hayvan Çiftliği*, 1945) ve *Nineteenfortyfour* (*Bindokuzyüzseksendört*, 1949) gibi birçok eseri sığdırmıştır. Tüm bu eserlerin ortaya çıkış nedenleri düşünüldüğünde, yazarın yaşadıklarının eserin oluşumunda ne derece önem taşıdığı daha iyi anlaşılacaktır. Örneğin ilk kitabı *Paris ve Londra’da Perperişan* Londra ve Paris’te yaşadıklarının bir özeti gibidir. *Burma Günleri*’nde ise Burma’da (Birmanya-Myanmar) görevliyken gördükleri, yaşadıkları yer almaktadır. *Wigan Rıhtımına Giden Yol* adlı eseri Wigan’daki yoksul madencilerin yaşamını konu alır. *Katalonya’ya Selam*, İspanya savaşında başından geçenleri ve gördüğü aksaklıkları anlattığı bir eserdir. *Hayvan Çiftliği* ve *Bindokuzyüzseksendört* tüm bu yaşadıklarının bir birikimi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tüm bunlar gösteriyor ki, yazarın hayatı, edindiği deneyimler, gördüğü eksiklikler ve aksaklıklar onun fikirlerine ve dolayısıyla edebiyatına yön vermiştir. Yaşadığı dönem hem kendi ülkesi, hem de diğer dünya devletleri açısından oldukça hareketli ve insanların hayatını derinden etkileyen bir dönem olmuştur.

Gerek Hindistan'daki, gerekse Fransa ve İngiltere'deki yaşamı, ayrıca bir dönem yaşadığı ekonomik sıkıntılar onun fikirlerini şekillendirmiştir. Ara sıra kendi fikirlerine ters düşmüş gibi görünse de, aslında o fikirlerinin durulması sürecinde karşılaştığı eksiklik ve aksaklıkları açık yüreklilikle dile getirmiştir.

Yazarın tüm bu yaşadıklarının etkisini *Hayvan Çiftliği* adlı eserinde görüyoruz. Her ne kadar Amerika yazarın romanını anti-komünist propagandalarda kullansa da, yazdığı esere bakıp komünizm karşıtı gibi görünse de, yazarın kendine has bir sosyalizmi benimsemiş olduğunu görürüz. Esas olarak yazar komünizme karşı değil, diktatörlüğe karşıdır. Yönetim şeklinin adından çok şekliyle ve uygulanış biçimiyle ilgilenmektedir.

1.2. HALİDE EDİP ADIVAR'IN HAYATI

Yazardan bu kadar bahsettikten sonra, biraz da çevirmenden bahsetmek gerekir. Halide Edip Adıvar, II. Abdülhamit döneminde başkatiplik ve müdürlük görevlerinde bulunan Mehmet Edip Bey ve Bedrifem Hanım'ın evlatları olarak 1884 yılında İstanbul'da doğar. Babasının görevi nedeniyle sürekli yer değiştirdiği için çocukluk günlerini annesinin ve sütünesinin yanında geçirir. Bu sürede camideki mukabelelere katılır, dinsel ayinlere şahit olur. "Babasıyla kaldığı zamanlarda ise daha farklı yetiştirme ve terbiye şekliyle karşı karşıya kalır. Daha çok İngiliz modeli aile tarzını benimseyen Mehmet Edip Bey, kızının da bu sistem içerisinde yetişmesine özen gösterir."³ O yaşlarda akranları gibi Kur'an okumayı öğrenir. İngiliz terbiyesiyle yetişmesini isteyen babası onu Üsküdar Amerikan Kız Koleji'ne gönderir. Burada karşılaştığı eğitim sistemi farklıdır. Misyoner ve rahiplerden Hristiyanlığın ne demek olduğunu öğrenir ve İncil'i okur. "O güne kadar yabancı uyrukluların okuduğu bu okulda Halide Edip, Üsküdar Amerikan Kız Koleji'ni

³ Evrim Yeşilyurt, *Halide Edip Adıvar: Hayatı ve Eserleri*, Ankara:Yeryüzü Yayınevi, Eylül 2002, s. 8.

bitiren ilk Türk kızı olarak arşivlere geçer. Tabii ki bunda en büyük etken “Sabatai-Yahudi kökenli” olan babası Mehmet Edip ve annesi Bedrifem Hanım’dır.”⁴ Orada hem Fransız Edebiyatı, hem de Doğu edebiyatı eğitimi aldı. Batı eğitim sistemi ve Osmanlı - Türk geleneğine göre yetiştirildi⁵. Böylece hem Batı’yı, hem de Doğu’yu iyi tanıma fırsatı buldu ve bunu eserlerine yansıttı.

1899 yılında çevirdiği J. Abott’ın “Ana” adlı eseriyle II. Abdülhamit tarafından Şefkat Nişanı ile ödüllendirildi. Kolej’de matematik dersi aldığı Salih Zeki Bey ile evlendi. Daha sonra çeşitli gazete ve dergilerde yazmaya başladı. Kadın haklarıyla ilgili yazıları Osmanlı’daki muhafazakârların tepkisini çekti.

31 Mart Ayaklanması sırasında Tanin Gazetesinde çıkan bir yazısından dolayı hakkında soruşturma başlatıldığını öğrenince, “önce bir tekkeye, sonra, Amerikan Koleji’ne sığınır. Daha sonra çocuklarıyla Mısır’a”⁶ kaçar. Daha sonra arkadaşının davetiyle buradan İngiltere’ye geçer. 1908’de İstanbul’a geri döner. Eşi Salih Zeki Bey üzerine kuma getireceğini söylediğinde, “kadınlık gururu ağır basan”⁷ Halide Edip kocasına hiç taviz vermez ve boşanır. Bu dönemde öğretmenlik ve müfettişlik görevlerinde bulunur. 1910 yılında Türkçüler ve Turancılarla aynı safta yer alır. Türk Ocağı’nda çeşitli konferanslar veren Edip, Cemal Paşa’nın çağrısı üzerine Suriye’ye gider. Çeşitli kız okullarının kurulmasına yardımcı olan yazar, yurda dönüşünde Adnan Adıvar’la hayatını birleştirir (1907). Darülfünun’da (İstanbul Üniversitesi) İngilizce ve Batı Edebiyatı dersleri veren Halide Edip, İzmir’in işgalini protesto etmek amaçlı Sultanahmet ve Fatih mitinglerinde yaptığı ateşli konuşmalarıyla hatırlanır (1919). İstanbul’un da işgal edilmesi üzerine, eşiyle Anadolu’ya geçerek Kurtuluş Savaşı sırasında, ordunun çeşitli kademelerinde (onbaşı, çavuş, başçavuş rütbeleriyle) görev yapar. Savaşta bu kadar yararlılıklar göstermesine rağmen ve “20. yüzyılın ilk çeyreğinde İstanbul’un ekinsel olanaklarıyla yetiştikten sonra Türkiye’nin yazgısında aydın bir kadın yükümlülüğünü üstlenerek etkinlik gösteren Halide Edip, ne yazık ki kurtuluş için

⁴ A.g.e., s. 8.

⁵ Yazar Biyografisi, http://www.edebik.com/yazar.php?sayfa=ayrinti&yazar_id=104 (05 Mayıs 2006).

⁶ Mahir Ünlü ve Ömer Özcan, *20. Yüzyıl Türk Edebiyatı 1990-1940*, 1. cilt, İstanbul: İnkılap Kitabevi, 2003. s.192.

⁷ Yeşilyurt, s. 10.

Mustafa Kemal'e gönderdiği mektuptaki önerileriyle büyük bir yanılığa düşecektir."⁸ Bu mektupta kurtuluş için Amerikan mandasının kabul edilmesi gerektiğini savunuyordu. Atatürk'ün "Ya istiklâl, ya ölüm" sözüne ters düşen bu düşünce itibar görmemiş, bağımsızlık kazanılarak Cumhuriyet kurulmuştur. Atatürk'le ters düşen Halide Edip, eşiyle birlikte yurtdışına çıkmak zorunda kalır. Bir süre İngiltere ve Fransa'da yaşar. Amerika'ya giderek Colombia Üniversitesi'nde Çağdaş Türk Düşüncesi ve Edebiyatı dersi veren yazar, Hindistan Yeni Delhi Üniversitesi'nde de konuk profesör olarak çalışır. 1939'da Atatürk'ün ölümünden sonra Türkiye'ye dönünce, İsmet İnönü'nün cumhurbaşkanlığı sırasında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde İngiliz Dili ve Edebiyatı profesörü olarak tayin edilir. Daha sonra İnönü ve CHP yetkilileriyle arası açılan yazar 1950 seçimlerinde Demokrat Parti listelerinden milletvekili seçilir. Bir dönem milletvekilliği yaptıktan sonra köşesine çekilir ve kendisini yazılarına verir. 1964 yılında hayata veda eder.

Halide Edip'in Osmanlı'nın son, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında karşılaştıkları ve içinde bulunduğu olaylar hayatını çalkantılı bir hale sokmuştu. Zaman zaman yaşadığı gelgitler eserlerine de yansımıştır. Eserlerinde feminist ve milliyetçi bir söylem ağırlıklıdır. Tüm bu veriler ışığında ve bir dönem Amerikan mandacısı söylemiyle, Halide Edip'in yapmış olduğu çevirinin kitabın Türkçe'ye ilk çevirisi olması nedeniyle bu çeviri eleştirilmeye karar verilmiştir.

1.2. RASİM ÖZDENÖREN'İN HAYATI

Türk öykü yazarlarının önemli isimlerinden Rasim Özdenören, 1940 yılında Kahramanmaraş'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini Kahramanmaraş, Malatya, Tunceli gibi şehirlerde tamamladı. Daha sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni ve İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirdi. Mezun olduktan sonra Devlet Planlama Teşkilatı'nda uzman olarak çalıştı. Araştırma amacıyla ABD'nin çeşitli eyaletlerinde, 1970-1971'de iki yıl kadar kaldı. Dört yıl sonra, 1975'de Kültür Bakanlığı Bakanlık Müşavirliği görevine geldi ve aynı bakanlıkta bir yıl da müfettişlik yaptı. 1978'de istifa ederek ayrıldığı devlet memurluğuna bir süre sonra tekrar döndü.

⁸ Mahir Ünlü ve Ömer Özcan, s. 192.

İpin Ucu, Yumurtayı Hangi Ucundan Kırmalı, Yaşadığımız Günler, Acemi Yolcu, Red Yazıları, Çözülme, Yeni Dünya Düzenin Sefaleti, Gül Yetiştiren Adam, Hastalar ve Işıklar, Kuyu, Çarpılmışlar, İki Dünya, Aşkın Diyalektiği ve Toz gibi birçok önemli eserler vermiştir. Çok Sesli Bir Ölüm ve Çözülme adlı hikayeleri ayrıca TV filmi yapılmış, bunlardan ilki, Uluslararası Prag TV Filmleri Yarışmasında jüri özel ödülünü almıştır. Özdenören öykülerinde, değerlerinden koparılmış ve modern kentlerin varoşlarında kısırılmış bireyin ve ailenin acılarını, yalnızlıklarını gündeme getirerek yanlışa yönlendirilmiş ülke insanının yaşadığı çarpılmayı ve kültür şokunu kuşatıcı ve derinlemesine bir yaklaşımla öyküleştirmiştir.⁹

1.3. METİN TÜRÜNÜN BELİRLENMESİ

Bu çalışmada, daha önce de belirtildiği gibi Katharina Reiss'in *Criticism - The Potentials and Limitations* adlı eserinde şimdiye kadar geliştirilmiş olan metin türü modellerini eleştirerek ortaya koyduğu kendi modelinin ölçütleri çerçevesinde George ORWELL'in *Hayvan Çiftliği* adlı romanının Halide Edip ADIVAR ve Rasim ÖZDENÖREN tarafından yapılan çevirisinin eleştirisi yer alacaktır. Katharina Reiss, bu metin türü modellerini eleştirmekte ve kendi modelini sunmaktadır.

Bu noktada kısaca Reiss'in incelemiş olduğu metin türü modellerine ve bu modellerle ilgili ortaya koyduğu eleştirilerine bakmak gerekir. Örneğin, W.E. Süskind metin türlerini yazınsal metinler ve kullanmalık metinler olarak ikiye ayırıyor. Reiss bunun doğru ve geçerli bir gruplama olduğunu fakat yetersiz olduğunu söylüyor. Çünkü her iki grubun da çeşitli problemleri olan ve farklı çeviri yaklaşımları gerektiren alt grupları olabilir ve bu alt grupları da aynı teknik ve yöntemlerle çevirmek ya da eleştirmek hiç doğru olmayacaktır. Örneğin şiir ve romanı ele alalım. Her ikisi de yazınsal birer metin olmasına rağmen, biçim olarak birbirinden çok farklı metinlerdir ve her ikisi de aynı yöntem kullanılarak çevrilip, eleştirilemez.¹⁰

⁹ Kim Kimdir?, <http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=2951>, (03.05.2006)

¹⁰ Katharina Reiss, *Translation Criticism – The Potentials & Limitations*, Manchester, UK: St. Jerome Publishing, 2000, ss. 17,18.

Reiss'ın ele aldığı bir diğer model ise Elsa Tabernig de Pucciarelli'nin ortaya koyduğu metin türü modelidir. Elsa Tabernig de Pucciarelli metin türlerini yazınsal, bilimsel ve felsefi olmak üzere üç gruba ayırıyor. Ancak Reiss'a göre bu gruplama da şu açıdan düşündürücüdür: Üçüncü grup olan felsefe metinleri ikna edici bir biçimde açıklanmadığı gibi, diğer iki gruptan farklı bir biçimde çevrilmeyi ya da eleştirilmeyi gerektirmemektedir.¹¹

Reiss, Francisco Ayala'nın komedi gibi uygulanabilir metinlerin diğer metinlerle aynı şekilde çevrilip, değerlendirilemeyeceğini vurguladığı görüşünü yetersiz bulmuştur, çünkü Ayala bu gözlemini model oluşturacak bir şekilde herhangi bir sonuca bağlamamıştır.¹²

A. Federov'un modelinin de ilk iki grubunu yazınsal ve bilimsel metinler oluşturmaktadır. Ancak Pucciarelli'nin modelinden farklı olarak, üçüncü grupta politik metinler yer almaktadır. Federov'a göre, yazınsal metinlerde edebi kullanımlar hakimdir. İkinci grupta bilimsel metinlerle birlikte incelenen resmi belgeler ve haber metinleri de vardır ki; bu metinlerin hepsinde teknik terimler ve ifadeler hakimdir. Politik metinlerde ise hem edebi ifadeler hem de teknik terimler hakimdir. Reiss, bu modeli yüzeysel ve tek yönlü olmakla eleştirmiştir. Çünkü haber metinleri kategorisinde yer alan gazete köşe yazıları, edebi değer de taşıyabilir aynı zamanda. Bu durumda 'hangi kategoride değerlendirmeliyiz?' sorusunun cevabı yanıtız kalmaktadır. Reiss'a göre Federov'un modelini geçersiz kılan da işte budur. Ayrıca Süskind'in modelinin eleştirisinde de bahsedildiği gibi, yazınsal eserlerin kendi içerisinde pek çok çeşidi vardır; tiyatro, şiir, roman gibi. Ve hepsinin kendisine has özellikleri vardır ki, aynı yaklaşımlarla ele alınamazlar.¹³

Otto Kade içerik, amaç ve şekle göre bir metin sınıflandırması yapmayı düşünmüş sonra bütün bu faktörlere uygun bir çeviri modeli bulamadığından, vazgeçip sadece kullanmalık ve yazınsal metinler üzerinde durmuştur. R. W. Jumpelt'in de daha evvel yaptığı gibi alt sınıflandırmalar arayışına girmiştir. Amerikalı bir dilbilimci olan J. B. Casagrande; kullanmalık, estetik, dilsel ve

¹¹ A.g.e., s. 18.

¹² A.g.e., s. 19.

¹³ A.g.e., ss. 19-21.

etnografik çeviri olmak üzere dört çeşit çeviriden bahsetmektedir. Kade ve Jumpelt, son iki grubun gereksiz olduğunu düşünseler de Casagrande'nin bu önerisine hak vermişlerdir. Kade ve Jumpelt'in hak verdiği diğer bir öneri ise, Karl Thieme'inkidir. Bu model dini, edebi, resmi ve ticari olmak üzere dili dört gruba ayırmaktadır. Bu modele göre, bahsedilen bu dört çeşit dilin hepsi farklı çeviri metotları gerektirmektedir. Ancak daha sonra Kade, çalışmasının boyutunu değiştirmiş ve sadece kullanmalık metinler üzerine yoğunlaşmıştır. Jumpelt ise Casagrande'nin modelini genişleterek, Kade gibi özellikle kullanmalık metinler üzerine yoğunlaşarak oldukça ayrıntılı ve tatmin edicilikten yoksun bir model ortaya atmıştır.¹⁴

Georges Mounin, yedi grup çeviriden bahsetmektedir: dini çeviriler, edebi çeviriler, şiir çevirisi, çocuk edebiyatı çevirisi, tiyatro çevirisi, sinema çevirisi ve teknik çeviri. Reiss, Mounin'in geliştirdiği modelin en son ve en anlaşılır çeviri sınıflandırma sistemi olduğunu vurgular. Ancak fazla ayrıntılı, karışık ve tutarsız olduğu için kabul görmediğini belirtir.¹⁵

Katharina Reiss, şimdiye kadar geliştirilen örnek çalışmaları inceleyerek metin türünün, çeviri için ve çeviri eleştirisi için ölçüt belirlerken çok önemli bir rol oynadığını, şimdiye kadar geliştirilen bu metin türü sınıflandırmalarının yetersiz ve tutarsız olduğunu ve 'Niçin böyle bir sınıflandırma yapılmaktadır?' diye sorulduğunda, alınan cevapların da tatmin edici olmadığını ortaya koyar. Reiss savlarını örneklerle destekledikten sonra kendi modelini sunar.

Reiss, çeviri için metin türü belirlenirken yaşanan tartışmaların, çevirmenlerin ve çeviri eleştirmenlerinin ortak çözümsel bir temelde bulunmaları gerektiğini orta çıkardığını savunur. Bu noktada dilin ne kadar önemli olduğundan ve bir metnin dilinin ne amaçla kullanıldığının belirlenmesi gerektiğinden bahseder. Kısacası metin türünü belirlemenin, metinde dilin kullanım amacının belirlenmesiyle mümkün olabileceğini belirtir.

Karl Bühler'e göre dil metinde tanımlama, ifade etme ve cezbetme işlevlerini yerine getirebilir. Bir metinde bu özelliklerin her üçü de mevcut olabilir

¹⁴ A.g.e., ss. 21,22

¹⁵ A.g.e., s. 22,23.

ama bunlardan sadece biri daha baskındır. Dil bu özelliklerden sadece birini belirgin bir biçimde gerçekleştirir ve metin türü sınıflandırması da buna göre yapılır. “İçerik odaklı” (content-focused)¹⁶ bir metinde tanımlama özelliği ön plandadır. “Biçim odaklı” (form-focused)¹⁷ bir metinde ifade etme özelliği ön plandadır. “İkna odaklı” (appeal-focused)¹⁸ bir metinde ise cezbetme özelliği ön plandadır. Karl Bühler’in ortaya koymuş olduğu bu üç metin türünü üçlü bir tablo halinde sunan Reiss, bunların yanına dördüncü bir metin türü olarak “işitsel-görsel odaklı” (audio-medial)¹⁹ metin türünü de eklemiştir. Sonradan eklediği bu yeni metin türü hedef kitle tarafından okunmak için değil, dinlenmek için yazılmıştır ve bu metinler sözlü olarak ifade edilirler. Bu aşamada metin türlerine kısaca değinilecektir.

1.3.1. İçerik Odaklı Metinler

Reiss basın açıklamaları ve yorumlarını, haber bildirimlerini, ticari yazışmaları, antlaşmaları, eğitici çalışmaları, kullanma kılavuzlarını, tezleri, kurgu olmayan her tür kitabı, raporları, denemeleri ve buna benzer türleri içerik odaklı metin türüne dahil etmektedir.²⁰ Fakat sayılan bu metinlerin birer biçiminin olmadığı söylenemeyeceğini belirten Reiss, biçimi olmayan bir içerikten, içeriği olmayan biçimden bahsedilemeyeceğini söylemektedir. Kavramlar iç içe geçmiş gibi de görünse, daha önce de bahsedildiği gibi bir metnin türü birden çok özelliği bünyesinde barındırabilir fakat bunlardan biri diğerlerine göre daha baskındır. İçerik odaklı metinlerde de neyin anlatıldığı nasıl anlatıldığından daha önemlidir.²¹

Katharina Reiss, metnin türünün belirlenmesinden sonra, çevirmenin metni çevirirken nasıl bir yol izlemesi gerektiğini belirlemesi gerektiğini belirtir. İçerik odaklı metinler çevrilirken içeriğinden hiçbir şey kaybetmemelidirler, çünkü daha önce de belirtildiği gibi bu tür metinlerde önemli olan biçim değil, içeriktir. Bu noktada çevirmenlerden sonra eleştirmenlere de tavsiyelerde bulunur. İlk olarak, eleştirmenler çeviri metnin içeriğinin ve içerdiği bilgilerin hedef dilde tam olarak

¹⁶ A.g.e., s. 25.

¹⁷ A.g.e., s. 25.

¹⁸ A.g.e., s. 25.

¹⁹ A.g.e., s. 27.

²⁰ A.g.e., s. 27.

²¹ A.g.e., ss. 28-29.

yansıtılıp yansıtılmadığına, ikinci olarak da çeviri metinde hedef dilin baskın olup olmadığına bakmaları gerekir. Çünkü bu tür metinlerde içerik önemlidir ve okuyucu bu bilginin aşına olduğu dille anlatılmış olmasını bekler.²²

1.3.2. Biçim Odaklı Metinler

İçerik odaklı metinlerin tersine, bu tür metinlerde önemli olan içerik değil, biçimdir. Yani neyin anlatıldığı değil, nasıl anlatıldığı önemlidir. Şiir ve roman gibi yazın türleri bu gruba girer. Reiss, bu tür metinlerde ön planda olan anlatımcı ifadelerin eşdeğerliğin sağlanabilmesi için benzer yapılarla karşılanması gerektiğini savunur. Söz dizimi, edebi üslup, kafiyeler, atasözleri, metaforlar ve vezin gibi etmenlere hem çevirmen, hem de eleştirmen dikkat etmelidir. Metinlerin çevirisinde benzer estetik etkiyi hedef dilde de oluşturabilmelidir. Çevirmen kaynak dildeki yapılardan ilham alarak hedef dilde yeni ve eşdeğer formlar oluşturabilmelidir. Bu nedenle biçim odaklı metinler kaynak odaklıdır denilebilir.²³

İçerik odaklı metinlerin çevirisinde kullanımlar hedef dil tarafından belirlenirken, biçim odaklı metinlerde kaynak dil tarafından belirlenmektedir. Reiss, buna örnek olarak ‘a tempest in a teapot’ deyimini vermektedir. İçerik odaklı bir metinde bu deyim ‘aşırı derecede abarttı’ şeklinde çevrilebilecekken, biçim odaklı bir metinde ‘bir bardak suda fırtına kopardı’ şeklinde çevrilmesi gerektiğini belirtiyor.²⁴ Önemli olan anlatılmak istenen değil, anlatılanın ne biçimde anlatıldığıdır. Aynı estetik etki hedef dilde de oluşturulmalıdır.

1.3.3. İkna Odaklı Metinler

Reiss, ikna odaklı metinlerin sadece bilgiyi dilsel bir biçim içerisinde sunmadığını, ayrıca bilgiyi belirli bir bakış açısını yansıtarak sunduğunu söyler.²⁵ Yani ikna odaklı metinlerde dilsel biçim öne çıkabilse de, asıl önemli olan ikna edici özelliği ve verilmek istenen mesajdır. Dilsel biçim bunun önüne geçmek isteyen değil, onu destekleyen bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

²² A.g.e., ss. 30-31.

²³ A.g.e., ss. 31-37.

²⁴ A.g.e., s. 38.

²⁵ A.g.e., s. 38.

Bu türe reklamlar, tanıtımlar, vaazlar, propagandalar, tartışmalar, demagogiler ve hicivler gibi okuyanları, dinleyenleri ya da izleyenleri etkilemeyi amaçlayan metinleri dahil etmektedir.²⁶

İkna odaklı metinlerin çevirisinde, bir metnin kaynak dilde neyi amaçladığının iyi tespit edilmesi gerekir. Eleştirmen de eleştirisini bu ölçütleri dikkate alarak yapmalıdır. Yani kaynak dilde bir ürün reklamında o ürünün pazarlanmasıyla ilgili hedef kitleyi etkilemek için kullanılan metnin içeriği, hedef dilde aynen aktarılması gerekebilir. Kaynak dilde insanlar üzerinde bırakılan etki, hedef dilde de oluşturulamıyorsa, yapılan çevirinin başarılı olduğu söylenemez. Farklı kültürlerin farklı beklentilerinin olması oldukça doğaldır. Aynı kelimelere farklı anlamlar yüklemiş olabilirler. Bir kola firmasının ürünlerinin insanları sofrada birleştirdiğini konu alan bir reklamın Hıristiyan bir ülkede Noel sofrasında geçebilecekken, Müslüman bir ülkede ezan sesi eşliğinde iftar sofrasında geçebilmektedir. Bu da amaca uygun bir çeviridir. Çalışmanın başında dilin, yaygın anlayışın tersine, sembolleri, işaretleri, renkleri ve bunun gibi iletişime yarayan her türlü öğeyi kapsadığı belirtilmişti. Bu nedenle özellikle bu tür metinlerde de asıl amacın kaynak dilde oluşturulan etkinin hedef dilde de oluşturulması olduğuna göre sadece metnin değil, metin içindeki diğer öğelerin de değişmesi gerekebilecektir.

1.3.4. İşitsel–Görsel Odaklı Metinler

İşitsel-görsel odaklı metinler görsellik ve akustik etkinin, ayrıca etkili söz söylemenin içeriğinde baskın olduğu metinlerdir. Reiss bu türe radyo ve televizyon metinlerini, drama yapımlarını, şarkı sözlerini, ilahileri, oratoryoları, koroyla söylenen şarkıları, müzikalleri, operaları, komedi ve trajedileri dahil etmektedir.²⁷

Okunmak için değil de, dinlenmek ya da izlenmek için yazılan bu metinler, ikna odaklı metinlerde olduğu gibi kaynak dilde meydana getirdiği etkiyi hedef dilde de oluşturabilmelidir. Çevirmenin kaygısı bu olmalıdır. Fakat burada dikkat edilmesi gereken konu, bu metin türüne dahil edilen öğelerin sanki yukarıda belirtilen diğer metin türlerinin içine de giriyormuş gibi olmasıdır. Bu öğelerin işitsel-görsel odaklı

²⁶ A.g.e., s. 39.

²⁷ A.g.e., ss. 43, 44.

metin türüne dahil edilmelerinin nedeni, diğer özelliklerine rağmen baskın olan özelliklerinin okunmak için değil, izlenmek ya da dinlenmek için yazılmış olmalarıdır.

Sonuç olarak, Reiss önceki ortaya konan metin türü modellerini inceler, eleştirir ve kendi modelini sunar. Dilin gerçekleştirdiği işlevlere dayanarak metin türlerini dörde ayırır. Birçok metin aynı anda birden çok türe girebilmektedir. Birbirinden kesin çizgilerle ayrılmamaktadır, fakat burada ölçüt baskın olan özelliktir. Metnin hangi özelliği baskınsa o türe dahil edilir. Çevirmenler ve eleştirmenler metin türünü bu ölçütlere göre belirlemeli ve eleştirilerini buna göre yapmalıdırlar.

1.3.5. Metnin Türü

Tüm bu açıklamalardan sonra, sıra metnin türünü belirlemeye geldi. Orijinal metnin türü yazın metni olan öyküdür. Bu açıdan bakıldığında orijinal metin biçim odaklı bir metindir. Çeviri metinlere baktığımızda görüyoruz ki metin türü aynen korunmuştur, çünkü Türkçe çeviri metinler de yine öykü şeklinde yazılmıştır. Biçiminde herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir. Biçim odaklı metinlerde ne anlatıldığından çok anlatılanların nasıl anlatıldığı önemlidir. Anlatımcı metinler de denilen biçim odaklı metinlerdeki ifadeler eşdeğerliliği sağlaması amacıyla çeviride benzer ifadelerle karşılanması gereklidir.

Zaten Reiss, çevirmenlerin çevirilerini yazarın amacına sadık kalarak yapmaları gerektiğini söylemektedir. Bir eleştirmen de eleştirisini çevirmenin amaca ne kadar sadık kaldığını belirleyerek yapmalıdır. Bunu yerine getirmek amacıyla öncelikle metnin türü belirlendi. Daha sonraki aşama ise diliçi ve dildışı öğelerin metin türüne uygun olarak belirlenip belirlenmediği ve bu öğelerin uygulanıp uygulanmadığını tespit etmedir. Bunlara da yazın çevirisi ile ilgili gerekli açıklamalardan sonra değinilecektir.

1.4. YAZIN ÇEVİRİSİ

Yazın çevirisi ile ilgili bu bölüm dört alt bölümde incelenecektir. Öncelikle Yazın çevirisinin özellikleri incelenecektir. Daha sonra yazın çevirisinin aşamaları ve yazın çevirisindeki sorunlar incelenecektir. Son olarak da metin türlerinden roman ve öykü çevirisi incelenecektir.

1.4.1. Yazın Çevirisinin Özellikleri

Çalışmanın ilk bölümlerinde belirtildiği gibi, çeviri denildiğinde ilk akla gelen çeviri türlerinden birisi yazın çevirisidir. Açıkçası en sorunlu olan, hakkında en çok tartışma yapılan alan da budur. Diğer alanlarda yapılan çevirilerin iş görmesi yeterliyken, yazın çevirisinde durum böyle değildir. Çünkü bir yazın metninde kullanılan kelimeler ve cümleler çoğu zaman dilbilgisel anlamlarının ötesinde anlamlar taşırlar. Kelimeler anlam yüklüdürler: eğretileme, benzetme, eleştiri, kinaye..vb. Yazın metinleri yazarın birikimi sayesinde oluşturduğu etkileyici ifade tarzları ve değişmeceli dili nedeniyle diğer metin türlerinden ayrılmaktadır. Yazın metninde yer alan tüm bunların aktarılması oldukça zordur. Berrin Aksoy'un da dediği gibi, özgün yazın metnindeki biçimleri ve sesleri başka bir dil dizgesinde yeniden yaratmayı gerektirir. Ayrıca yazın çevirisi özgün metnin hem anlamını hem de iletisini çeviri metinde yansıtmalıdır.²⁸

Yazın çevirisinin hedef kültürde amaçladığı işlev, diğer birçok metin türünün amaçladığı işlevden farklı ve daha geniştir. Çünkü yazın metinleri hedef okuyucuya sadece bilgi iletmekle yetinmez, okurda belli duygu ve düşünceler uyandırır. Bunu da kullandığı kendine has etkileyici dil kullanımıyla yapar. Bu durumu Berrin Aksoy en iyi şekilde dile getirmektedir. Yazın metninin yaratıcılık ve özgünlük boyutlarına dikkat çeken Aksoy, bu özelliğinin de yazın metni çevirisini güç kılan en önemli özellik olarak nitelemektedir.²⁹

²⁸ N. Berrin Aksoy, Geçmişten Günümüze Yazın Çevirisi, Ankara, İmge Kitabevi Yayınları, Kasım 2002, s. 54.

²⁹ A.g.e., ss. 57-58.

Yukarıda belirtilen özelliklerden dolayı da yazın çevirmenine birçok görev düşmektedir. Yazın çevirmeni, Gregory Rabassa'nın da dediği gibi, ideal bir okuyucu ve yazar olmalıdır. Bunun nedeni, yazın çevirmeninin özgün eserin en iyi şekilde okunmuş olduğunu yansıtmak ve bir yazarın sahip olduğu teknik becerilere sahip olmak zorunda olmasıdır.³⁰ Çevirmen ancak böylece yazarın kaynak metinde yansıtmak istediği duygu ve düşünceleri çeviri metinde yansıtabilir.

Yazın çevirisinin özelliklerini belirleyen aslında yazının kendisidir. Yazın metni belli bir toplum ve kültür içinde yetişmiş, yaşantısı ve deneyimleriyle dilini ve ifadesini oluşturan ve geliştiren yazarın kaleminden çıkmaktadır. Çevirmen de kendi kültürü içinde aynı özelliklere sahiptir. Yazarın tüm bu birikimleriyle oluşturduğu metni çevirecek olan çevirmenin her iki kültürün öğelerini de iyi tanması gerekir. Yani çeviri yaparken kaynak metnin sözlük anlamını çevirmek yerine, metni çözümleyip çeviri kültürde tekrar oluşturması gerekir.

Yukarıda bahsedilenlerden anlaşıldığı gibi, yazın çevirisi karmaşık ve çok boyutlu bir alandır. Çevirmenlerin yazın çevirisinin tüm boyutlarını göz önünde bulundurarak yapmadıkları birçok başarısız çeviriler ortaya çıkabilmektedir. Hal böyle olunca, bu alanda yapılmış çevirilerin de eleştirilerinin ortaya çıkması kaçınılmaz olmaktadır. Özellikle klasik haline gelmiş, büyük bir kesimin okuduğu kitapların çevirileri çeviri eleştirmenleri için daha ilgi çekici hale gelmektedir.

1.4.2. Yazın Çevirisinin Aşamaları

Yazın çevirisinin aşamalarına geçmeden önce, çevirinin unsurlarına bakmak gerekir. Çeviri deyince akla çevrilecek bir kaynak metin ve hedef dilde oluşturulmuş bir çeviri metin gelir. Kaynak metin yazarın tüm birikimiyle, kaynak kültür içinde oluşturduğu özgün eserdir. Çeviri metne de özgün bir metin denilebilmektedir, çünkü çevirmen kaynak metni kendi birikimleriyle hedef kültür içinde yeniden oluşturmaktadır.

Çevirmenin kaynak metni hedef dilde yeniden oluşturma süreci, çevirinin aşamalarını oluşturmaktadır. Çevirmenin iki önemli özelliğinden bahsedilmişti.

³⁰ A.g.e., s. 59.

Bunlardan biri iyi bir okur olması, diğeri de iyi bir yazar olmasıdır. Öncelikle okurluk sıfatıyla metni okumalıdır. Bu okuma sıradan bir okurunki gibi değil, çözümleyici bir okuma olmalıdır. Çeviri amaçlı metin çözümlemesine önem vermelidir. Bunu da öncelikle kaynak metnin ortaya çıktığı kültürde kaynak metnin türünü ve işlevini belirleyerek başlamalıdır. Berrin Aksoy bunu kitabında şöyle dile getirmektedir:

...çevrilecek eserin yazınsal türü şiir mi, roman mı, öykü mü olduğu saptandıktan sonra, bu eserin kaynak kültürde ve yazınsal dizgede nasıl bir konuma sahip olduğu, saygınlığı, tanınmışlığı, belirli bir türü tanıtmak ve geliştirmek amacıyla mı yazıldığı, sosyal ve ideolojik içerik ve işlev üstlenip üstlenmediği, toplumsal ve bireysel eleştiri dozunun ne düzeyde olduğu gibi sorular çevirmence eseri kaynak kültür içinde tanıyabilmek amacıyla yanıtlamaya çalışır.³¹

Tüm bunlarla beraber, yazarın varsa diğeri eserleri hakkında, yazarın hayatı hakkında ve mümkünse yazarın ülkesine giderek orada tarihsel ve kültürel altyapılar konusunda bir ön çalışma yapmak çevirmene büyük avantaj ve çözümleme gücü verecektir.

Son olarak yazın çevirisinin aşamalarına tümüyle bakılacak olursa, öncelikle çevirmen kaynak metni okur. Daha sonra metni eleştirel bir biçimde yorumlar, içindeki “anlamsal ve dilbilimsel göstergeleri”³² yorumlar, anlar ve çözümler. Son olarak da çözümlenen metin hedef dilde yeniden yaratılır. Yeniden yaratma süreci “dilsel ve anlamsal göstergelerin yeniden yaratılmasını, eleştirel yorumlama ile ortaya çıkan anlamların yeniden yaratılmasını ve dilbilimsel göstergelerin ortaya çıkardığı özelliklerin yeniden yaratılmasını”³³ içine alır. Sonuç olarak ortaya hedef dilde yeniden yaratılmış çeviri metin çıkar.

Bununla birlikte, çevirmenin yeniden yaratma sürecinde karşılaştığı, kendisini ve çevirisini kısıtlayan ve şekillendiren bazı diğeri unsurlar da vardır.

³¹ A.g.e., s. 64.

³² A.g.e., s. 64.

³³ A.g.e., s. 65.

Bunlar içinde bulunulan toplumun kültürel ve tarihsel değerleri, okuyucu kitlesinin sosyokültürel durumu ve beklentileri ve yayınevinin yayın politikaları sayılabilir. Tüm bunlar ortaya çıkan çeviri metnin üzerinde etkilidir.

1.4.3. Yazın Çevirisindeki Sorunlar

Yazın denilince akla roman, öykü, şiir, tiyatro metinleri gibi türler gelmektedir. Tüm bu türlerin çevirisiyle ilgili birçok sorun çeviri sürecinde çevirmenlerin karşısına çıkmaktadır. Türkiye’de yazın çevirisi konusunda en önemli çalışmalardan birini ortaya koyan Berrin Aksoy, yazın çevirisi ile ilgili karşılaşılan sorunları aşağıdaki gibi beş bölüme ayırmıştır:

- 1- Sanatsal dil kullanımı ile ilgili sorunlar,
- 2- Dilbilgisel sorunlar,
- 3- Kültürel sözcükler ve kavramlar,
- 4- Zamansal farklılıklar ile ilgili sorunlar,
- 5- Yazınsal türler ve teknikler ile ilgili sorunlar.³⁴

1.4.3.1. Sanatsal Dil Kullanımıyla İlgili Sorunlar

Sanatsal dil kullanımı ile ilgili sorunlarla en çok şiirde karşılaşmaktadır. Diğer yazın türleriyle kıyaslandıklarında, daha kısa olmaları nedeniyle daha yoğun anlamlar içermektedirler. Çoğu zaman her bir kelime ya da noktalama işareti anlam yüklüdür. Bu nedenle diğer yazın türlerine göre daha sorunlu olduğu söylenebilir. Bu çalışmada çevirisi eleştirilen eserin türü hikaye olduğu için, şiir ve tiyatro eserleriyle ilgili sorunlara burada değinilmeyecektir.

Hikaye ya da roman, şiire göre daha uzun olduğu için, metnin çeşitli kısımlarında bol bol sanatsal dil kullanımıyla karşılaşılabilir. Söz sanatlarının türlerinin sayısı hiç de azımsanmayacak kadar çoktur. Bu nedenle çevirmenin yazın çevirisinde karşılaştığı güçlüğü boyutu da büyüktür. Söz sanatı kullanılarak oluşturulan sanatsal kullanımların çeviri dilinde ve kültüründe karşılığı olmadığı durumlarda bu sorun daha da karmaşıklaşır. Böyle durumlarda çevirmen aynı anlamı

³⁴ A.g.e., s. 83.

ve etkiyi koruyabilmek amacıyla “eşdeğer dil kullanımı bulma, anlamını çevirme, başka bir söz sanatıyla değiştirme, atlama ya da açıklama”³⁵ gibi yöntemlere başvurabilir. Fakat yöntemi belirlerken dikkat edilmesi gereken nokta, kaynak metinde verilen etkinin çeviri metinde de tam olarak karşılanmasını sağlayacak yöntemin seçilmesidir.

1.4.3.2. Dilbilgisel Sorunlar

Dilbilgisel sorunlar dendiğinde de, akla kaynak dildeki dilbilgisel yapıların hedef dilde yapısal ve anlamsal karşılıklarının bulunmadığı durumlar gelir. Bazen de yazar farklı etkiler yaratmak amacıyla yapıları bozup çarpıtabilir. Bu durumlarda aynı yola başvuran bir çevirmen, hedef dilde benzer etkiyi yaratamayabilir. Hatta bu yöndeki girişimler olumsuz sonuçlar verebilir, çünkü her dilin kendine özgü yapıları vardır ve diğer dillerde bu yapıların tam ya da benzer karşılıkları olmayabilir.

Zamanların çevirileri de yazın çevirisinde karşılaşılan dilbilgisel sorunlar arasındadır. Örneğin İngilizce’deki “Perfect Tense”lerin çevirileri sorun oluşturmaktadır. Bu zamanların Türkçe’de tam karşılığı olmadığı için kimi zaman “di’li geçmiş zaman”, kimi zaman da “miş’li geçmiş zaman” olarak çevrilmektedir. İngilizce’deki “The Simple Past Tense” de kimi zaman Türkçe’ye “Şimdiki Zamanın Hikayesi” şeklinde çevrilebilmektedir. Bu tür durumlarda çevirmenin seçimini, metnin bağlamı belirleyecektir.

1.4.3.3. Kültürel Sözcükler ve Kavramlar

Nasıl ki dillerin yapıları diğer dillerden farklılaşabiliyorsa, kültürler arasında da çeşitli farklılıklar vardır. Her kültürün kendine özgü değerleri, göstergeleri ve algıları vardır. Örneğin herhangi bir kültürde bir göstergeye yüklenen anlam diğer bir kültürle örtüşmeyebilir, bazen de zıt anlamları çağrıştıracaktır. Bu tür farklılıklar çevirmenler tarafından bilinmeli ve çeviri sürecinde bu değişkenler göz önünde bulundurulmalıdır. Berrin Aksoy bu durumla ilgili olarak İncil’deki “kuzu” örneğini veriyor. Bir Fransız ve Alman için çeviri sorunu oluşturmayacağını

³⁵ A.g.e., ss. 85-86.

söylediği bu ismin Eskimolar için sorun oluşturacağını söylemektedir.³⁶ Ya da “Nisan” ayı bir kültürde çiçekleri ve baharı anımsatırken, diğer bir kültürde fırtınalı, yağmurlu ve soğuk havaları çağrıştırabilir.³⁷

Yazın çevirisinde kültürden kültüre değişebilen çeşitli unsurlar vardır. Peter Newmark bu unsurları altıya ayırır:

1. Çevresel unsurlar (iklim, mevsimler),
2. Maddesel Kültür (yiyecek, giyecek, şehirler, köyler, köyler, ulaşım araçları, ev eşyaları vb.),
3. Sosyal kültür: iş yaşamı ve özel yaşam ile ilgili unsurlar,
4. Kuruluşlar, faaliyetler, süreçler, dini, siyasi, sanatsal ve idari kavramlar (Çocuk Esirgeme Kurumu, Demokrasi, Monarşi, Vergi Sistemi vb.)
5. Davranışlar ve gelenek görenekler,
6. Deyimler ve ifade kalıpları (1982: 96-98)³⁸

Yazın metninde karşılaşılan bu tür sorunların çözümünde “sözcüğü sözcüğüne çeviri, aktarım, uyarılama, işlevsel çeviri, açıklama, ya da çıkarma”³⁹ gibi yöntemlere başvurulabilir.

1.4.3.4. Zamansal Farklılıklar ile İlgili Sorunlar

Yazın çevirisinde zaman farklılıklarıyla ilgili sorunlar ikiye ayrılır. Bunlardan birisi farklı dilde günümüzden çok önce yazılmış olan kaynak metnin nasıl çevrilmesi gerektiği, diğeri ise aynı dilde günümüzden çok önce yazılmış eserin nasıl çevrilmesi gerektiğidir.

Bu tür sorunlarla karşılaşılan yazın metni iki yolla çevrilebilir. Ya kaynak metnin eskiden yazıldığı etkisini koruyabilmek amacıyla hedef dilin eski kullanımlarıyla yapılabilir, ya da güncel dil kullanılarak yapılabilir. 1500’lü yıllarda

³⁶ A.g.e., s. 89.

³⁷ A.g.e., s. 89.

³⁸ A.g.e., s. 90.

³⁹ A.g.e., ss. 91-92.

yazılmış bir eserin çevirisinde hangi dil kullanılacaktır? Güncel bir dil mi kullanmak gerekir? Yoksa eski dil kullanılarak metnin eski olduğu izlenimi mi verilmelidir? Ya da bir kaynak metin günümüzden çok eski zamanlarda geçen bir hikayeyi anlatan, ama günümüz yazarlarından birisi tarafından yazılmışsa? Tüm bu soruların kesin tek bir cevabı yoktur. Yazın çevirisine etki eden tüm unsurlar değerlendirilmeli, çevirinin amacı, yayınevının politikaları, okuyucu beklentileri gibi birçok değişken göz önüne alınarak yapılacak değerlendirmelerden sonra bir karar verilmelidir.

1.4.3.5. Yazınsal Türler ve Teknikler ile İlgili Sorunlar

Yazınsal türler ve teknikler ile ilgili sorunlar, kaynak yazın içinde varolan, ama hedef yazın içinde bulunmayan tür ve teknikler ile ilgili sorunları kapsamaktadır. “Tanzimat döneminde yapılan çeviriler, bu duruma örnek gösterilebilir.”⁴⁰ Şiir dışında roman ve tiyatro eserleri gibi hedef dizgede bulunmayan türler o dönemde çevrilmiştir. Türk yazınına kazandırılmak istenirken uygulanan birçok yöntem başarısız olmuş, ya da olumsuz sonuç doğurmuştur.

Bu yöntemlerle Türk yazınına roman, öykü ve tiyatro gibi türler kazandırılmıştır. Buna rağmen, Osmanlı yazınında bulunan kaside gibi türler Batı yazınına kazandırılmaması dikkat çekici bir noktadır.

Kaynak yazında yer alan bazı teknikler hedef yazında bulunmayabilir. Bu gibi durumlar çevirmenleri zorlayan noktalardan birisidir. “Özellikle kaynak dilin hedef dile göre çok daha tanınmış olduğu ve baskın geldiği durumlarda, hedef dile ve yazınına var olmayan bu teknikleri dayatmak uygun ve doğru olmaz.”⁴¹

1.4.4. Roman ve Öykü Çevirisi

Çevirileri incelenen eserin türü hikaye olduğu için, bu çalışmada şiir ve tiyatro gibi diğer yazın türlerinin çevirilerine değinilmeyecektir. Şiir gibi kısa yazın türlerinde yoğun bir biçimde bulunan söz sanatları ve anlatım biçimleri, roman ve hikaye gibi şiire göre çok daha uzun metin türlerinde karakterlerin konuşmaları,

⁴⁰ A.g.e., s. 97.

⁴¹ A.g.e., s. 99.

yazarın anlatımı ve dile getirilen düşünceler gibi unsurlarla, tüm metne yayılmış bir biçimde bulunur. Bu nedenle roman ve öykü çevirisinde Berrin Aksoy aşağıda belirtilen varsayımları göz önünde bulundurmak gerektiğini belirtiyor:

1. Roman ve öykü uzun düzanlatı türleridir. Farklı kullanım ve anlatım biçimleri içerebilir. Estetik etki kişiler, konu ve düşünceler içinde dil aracılığıyla aktarılır. Çeviri eser de kaynak metnin bu özelliklerini koruyarak metin türünü yansıtmalıdır.
2. Roman ve öyküde sadece diliçi öğeler değil, dildışı öğeler de önemlidir. Çevirmen bunu bilerek kaynak metni okuyup anlamalı ve çevirmelidir.
3. Kaynak metin kendi ortamındaki işlevi ve yeri, hedef ortam içindeki işlev ve yeri ile aynı olmayabilir. Bu eserin çevrilme amacı o türü tanıtmak ve sevdirmek olabilir. Bu nedenle de metinde eksiltmeler, sapmalar ve değişiklikler yapılabilir. Bunu hedef kültürün çoğuldizgesindeki kurallar belirleyecektir.
4. Roman ve öykü çevirisinde çevirmen, çevireceği eserin ait olduğu dönemi ve yazarı tüm yönleriyle tanımalıdır.
5. Çevirmen çeviriyi hangi amaca hizmet ederek çevirdiğini bilmeli ve çeviri sürecini bu amaca uygun olarak yönlendirmelidir. Örneğin ülkemizde 1940-1960'lı yıllarda Tercüme Bürosu'nun çeviri etkinliklerine katılan çevirmenlerin çevirilerini, Tercüme Bürosunun çeviri politikaları belirlemiştir.
6. Tüm yazın çevirisi sürecinde olduğu gibi, roman ve öykü çevirisi sürecinde de eserin dilsel özellikleri ve bunların yarattığı anlamların çözümlenmesi için biçemsel bir çözümlenme çalışması yararlı olacaktır.
7. Sonuç olarak çeviri süreci yukarıda belirtilen noktaları da içeren bir şekilde dört basamaktan oluşur:
 - Okuma – Yorumlama
 - Çözümleme
 - Çevirme

- Gözden Geçirme

Çevirmen, çevirisini yönlendirecek kurallar ışığında kaynak metni okur ve yorumlar. Daha sonra eseri biçimsel olarak çözümler. Çözümlediği metni çevirir ve daha sonra da çeviri metin içinde dilbilgisi, yazım ve ifade yanlışları kalmaması için gözden geçirir. Çevirisinin yayımlanması aşamasında yayıncıyla birlikte çalışarak yayınevinin ilkeleri çerçevesinde esere son şeklini vermelidir.⁴²

1.5. DİLİÇİ ÖĞELER

Çevirmen olarak yaptığımız dili çevirmekse ve eleştirmen de çevrilen dili eleştiriyorsa, kaynak metinde yer alan metin türüne uygun dilsel öğelerin erek dile aktarılıp aktarılmadığının tespitinin, çeviri eleştirisi açısından ne kadar önemli olduğu ortaya çıkacaktır. Katharina Reiss diliçi öğeleri dört gruba ayırmıştır:

- 1- Anlamsal Öğeler
- 2- Sözcüksel Öğeler
- 3- Dilbilgisel Öğeler
- 4- Biçimsel Öğeler

Kaynak metnin anlamının erek metinde de korunmasının ve aktarılmasının tek yolu anlamsal, sözcüksel, dilbilgisel, ve biçimsel öğelerin doğru anlaşılması ve yorumlanmasıdır. Metin diliçi öğelere göre incelenmelidir: Eşdeğerlik için anlamsal öğelere, yeterlilik için sözcüksel öğelere, doğruluk için dilbilgisel öğelere ve benzerlik için biçimsel öğelere bakılması gerekir. Tüm bu öğeler birbirinden bağımsız unsurlar değildirler. Hem birbirleriyle ilişkilidirler, hem de içinde buldukları metnin türüne bağlıdır. Daha doğrusu metnin türü diliçi öğelerin birbiriyle ilişkilerini belirler. Örneğin içerik odaklı metin türlerinde sözcük anlamı ve sözdizimsel anlam önemli rol oynarken, biçim ve ikna odaklı metin türlerinde ise sesçil, sözdizimsel ve sözcüksel öğeler özellikle önemlidir. Çeviri yapılırken bunlara dikkat edilmesi gerekir. Metnin türü nasıl çevirinin yöntemini belirliyorsa, eleştirinin

⁴² A.g.e., ss. 102-108

de hangi dilsel ögelere göre yapılması gerektiğini belirler. Örneğin içerik odaklı metinlerde anlamsal ögeler diğer türlerdekinden daha çok öne çıkacaktır. Bir raporda ise buna dilbilgisel ögeler de eklenecektir. Fakat teknik detaylarla dolu bir yazıda ise sözcüksel ögeler, anlamsal ögelerden hemen sonra gelecektir. Bununla beraber, bir popüler bilim metniyle ilgili olarak erek dilde karşılıklar bulurken anlamsal ve biçimsel ögeler sözcüksel ve dilbilgisel ögelerden daha öncelikli olacaktır.

1.4.1. Anlamsal Ögeler

Bir metindeki anlamsal ögeleri dikkate almak ya da göz ardı etmek özgün metnin içerik ve anlamının korunmasında önemlidir. Çok anlamlı ve eşadlı sözcükleri fark edememek, kaynak ve erek dil terimleri arasındaki uygunluk eksikliği, yanlış yorumlamalar, sebepsiz ve rastgele eklemeler ve çıkarmalar çevirmenin yapabileceği hataların kaynağını oluşturur. Tüm bunlar eleştirmen içinse eleştirisi için önemli ölçütlerdir.⁴³

1.4.2. Sözcüksel Ögeler

İki dilin dilsel özellikleri birbirinin aynısı olmayabilir. Aralarında yapısal ve kavramsal farklılıkların bulunması doğaldır. Bu yüzden eğretilmelerin, eşadlıların, çevrilemeyen sözcüklerin, isimlerin, üzerinde oynanmış sözcüklerin, deyimisel kullanımların vb. çevirilerinde metnin türüne bakmak gerekir.⁴⁴

Örneğin içerik odaklı bir metinde bir eğretilmeyi erek dile aktarırken anlamı koruyabilmek amacıyla yine bir eğretilmeyle karşılamak zorunda değildir.⁴⁵ Önemli olan içeriktir, ve anlam tam olarak aktarılmalıdır. Dillerin yapıları ve kavramları farklı olduğu için erek dilde bir eğretilmenin karşılığı olmayabilir. Bizim yeni bir eğretilme bulma çabamız uygun ya da başarılı olmayabilir. Bu durumda anlamı korumak amacıyla bir eğretilmeyi başka bir ifadeyle ya da birkaç cümle ile aktarabiliriz. Biçimden vazgeçip anlama önem vermemiz daha doğru bir karar olabilecektir. Fakat biçim odaklı bir metinde geçen

⁴³ Reiss, s. 53.

⁴⁴ A.g.e., s. 58.

⁴⁵ A.g.e., s. 58.

bir eğretileninin çevirisinde eğretileme ister eskiden beri kullanılagelsin, isterse yazar tarafından yeni üretilsin, biçimsel özelliklerin korunması adına ya o dilde kullanılan uygun bir karşılığı bulunmalıdır, ya da çevirmen tarafından biçim özelliklerine uygun yeni bir tane üretilmelidir.⁴⁶

İçerik odaklı metinlerde üzerinde oynanmış kelimelerin iki dil arasında bir paralellik olmadığı sürece aynen aktarılması zorunluluğu yoktur. Fakat biçim odaklı metinlerde ise bunu bir şekilde aktarmalıyız. Diller arasında bir paralellik yoksa, kelimeler üzerinde benzer biçimde oynayamıyorsak, metnin sonraki bölümlerinde bazı referanslarla benzer etkiyi ve yapıyı sunmaya çalışmalıyız.⁴⁷

1.4.3. Dilbilgisel Öğeler

Kaynak metnin dilbilgisel öğelerinin çevirisi değerlendirilirken iki açıdan doğruluk (correctness) ölçütü göz önünde bulundurulur.⁴⁸

- a- Biçimsel Unsur (The Stylistic Factor)
- b- İfadesel Unsur (The Idiomatic Factor)

Dillerin dilbilgisel dizgeleri arasında büyük farklılıklar olduğu için erek dilin yapısına ve sözdizimine önem verilmelidir. Dilbilgisel doğruluk ancak kaynak dilin ilgili anlamsal ve biçimsel dilbilgisel unsurlarının anlaşılıp uygulanmasıyla sağlanabilir. Yani, dilbilgisel doğruluğu sağlayabilmek için kaynak dildeki anlamsal ve biçimsel unsurların iyi incelenip erek dile de aktarılması gerekir. İfadeler benzer biçimlerde aktarılmalıdır.⁴⁹

Deyimsel ifade tarzı, uygun ve benzer ifadeler ve olası eşdeğerler bulunamadığı zaman daha da önemli bir hale gelir ve erek dilde abartılı biçemlerden kaçınmak için bazı yapısal uyarılama biçimleri ortaya çıkar.⁵⁰

⁴⁶ A.g.e., s. 58.

⁴⁷ A.g.e., s. 59.

⁴⁸ A.g.e., s. 60.

⁴⁹ A.g.e., s. 60.

⁵⁰ A.g.e. s. 62.

Ayrıca kaynak dilde hemen göze çarpmayan, ima edilen fikirlerin sunumunda da dilin genel kullanımından farklı, muhtemelen kasıtlı olarak üretilmiş kullanımlarla karşılaşabiliriz. Bunların aktarımında bir ölçüde kaynak metne ve dile sadık kalmak gerekmektedir, çünkü eğer yazar dildeki yapıları zorlamış, hatta dışına çıkmışsa belli bir amacı vardır ve bizim de onu yansıtmamız gerekir. Fakat bir genelleme yapacak olursak bir dilde doğal olan her şey diğer dilde doğal olmayabilir aşırı sadakat beceriksizce yapılmış çevirileri de beraberinde getirecektir.⁵¹

1.4.4. Biçemsel Öğeler

Eleştirmen bir metni biçemsel açıdan değerlendirirken kaynak metinle tamamen benzeşip benzeşmediğine bakmalıdır. Çevirmenin dildeki yazınsal kullanımla konuşma dilindeki kullanımlar arasındaki farklılıkları yansıtmayı yansıtmadığı eleştirmenin çıkış noktasıdır. Belirlenmesi gereken diğer bir konu ise yazarın dilsel yaratılarının dilin normal kullanımlarından ayrılıp ayrılmadığı ve kaynak metnin biçemsel öğelerinin standart, bireysel ve çağdaş kullanımların çeviride dikkate alınıp alınmadığıdır. Örneğin birçok kez tekrarlara yer veren bir yazarın amacı estetik etki yaratmak olabilir ve bu biçemin günlük kullanımda yeri olmayabilir.⁵² Çevirmenin bunları belirlemesi ve bilmesi gerekir. Erek metinde de bu etkiyi yaratabilmelidir. Bu etki çoğu zaman bilinçli olarak yaratılmış olsa da, bazen de fark edilmeden, bilinçsizce ve yanlışlıkla yaratılabilir. Hatta kaynak metinde tamamen yanlış bir biçem ortaya çıkabilir. Peki böyle yanlışlıklar da erek metinde yansıtılmalı mıdır? Bu soru çevirmenleri ve eleştirmenleri bölmüştür. Bu noktada metnin türüne bakmak gerekir. Metin eğer içerik odaklı (content-focused) bir metinse, fark edilen bu hataların ve yanlışlıkların atılması uygundur. Fakat ikna odaklı metinlerde (appeal-focused) ise çevirmenin sadece gördüklerini yansıtmaması gerektiği çoğu çevirmen ve eleştirmenin ortak görüşüdür.

Bununla beraber, “kaynak metinde açıklanmamış, gizli kalmış ya da belirgin olmayan eğretilmelerin ve okur için gerekli olan fakat metinde atlanmış bazı noktaların çevirmen tarafından aynen yansıtılmasının adil olmadığı görüşünde

⁵¹ A.g.e., s. 62.

⁵² A.g.e., s. 63.

olan, bu yüzden de ikna odaklı bir metin bile olsa çevirmenin eklemeler ya da açıklamalar yapması gerektiği” fikrinde olan kuramcılar vardır. Katharina Reiss ise böyle bir girişimin sadece biçim odaklı metinlerde uygun olacağını savunur.⁵³

1.6. DİLDIŞI ÖĞELER

Çeviri eleştirisi yapılırken önceki bölümlerde ele alındığı gibi, sadece diliçi öğelere bakılmaz. Bir çeviri metnin sadece diliçi öğelerine göre eleştirisi yeterli olmayacaktır. Çünkü kimi zaman dildişi öğelerin bir kısmının karşılayamadığı ya da yetersiz kaldığı durumlar olabilir. Kelime “dildişi” olarak çevrilmiş olsa da, kaynak dilde “extra-linguistic” olarak yer almaktadır. Bu da “dil-ötesi” öğeler içerdiğini gösterir. Yani dilsel ya da diliçi öğeler kapsamına girmeyen, bunların yetersiz ve eksik kaldığı öğelerin çeviri metindeki yansımaları dildişi öğelerin kapsamına girer. Katharina Reiss’in verdiği örneğe göre, İspanyol bir çevirmenin “bardak” kelimesi yerine “copa” ya da “vaso” kelimelerinden hangisini kullanacağını belirleyen Anlık Durum faktörü, dildişi öğelerden birisidir. Burada bardaktan kastedilen şarap kadehi ise “copa” kelimesinin, sıradan bir su bardağı ise “vaso” kelimesinin kullanılması uygun olacaktır.⁵⁴ Bunu belirleyen ise o andaki konunun bağlamıdır.

Dildişi öğeler Reiss tarafından,

1- Anlık Durum,

2- Konu – Alan Bilgisi,

3- Zaman Faktörü,

4- Yer Faktörü,

5- Okur-İzleyici Faktörü,

6- Konuşmacı-Yazar Faktörü,

7- Etkileyici İfade olmak üzere 7 ana gruba ayrılmıştır.

⁵³ A.g.e., ss. 64-65.

⁵⁴ A.g.e., s. 67.

1.6.1. Anlık Durum

Cümleler küçük bağlam, metnin tümü büyük bağlam, durumlar ise dildışı öğelerdir.⁵⁵ Dildışı öğelerin, gerek çevirmenler, gerekse çeviri eleştirmenleri için önemli olduğu belirtilmişti. Çeviri yaparken, bir kelimenin ya da bir ifadenin hedef dilde birden fazla karşılığı olabilir. Bu karşılıkların hangisinin seçilmesi gerektiğini bazen konunun bağlamı belirleyeceği gibi, bazen de o bölümdeki “anlık durum” belirleyecektir. Ünlem kullanımı, “yazın eserleri, tarihi olaylar, moda”ya yönelik imalar, konuşma diline özgü kısaltılmış ifadeler, italik yazımlar gibi kullanımlar çevirmenleri oldukça zorlamaktadır. Eğer kendilerini konuşmacının içinde bulunduğu durumda hayal edemezlerse çaresiz kalabilmektedirler. Ancak bunu yaparlarsa uygun karşılığı bulup kullanabilirler. Bu durum çeviri eleştirmenleri için de geçerlidir. Çevirmenin sadece sözdizimsel karşılığı bulup bulmadığını değil, aynı zamanda anlamsal karşılığı da bulup bulmadığını yargılayabilmelidir.⁵⁶

1.6.2. Konu – Alan Bilgisi

Çeviri eleştirisinde dildışı öğeler kapsamına giren bir diğer önemli ögesi de “konu” faktörüdür. Çevirisi yapılacak metindeki belirli konularda alan bilgisine sahip olmamak, yapılması muhtemel hatalara davetiye çıkaracaktır, çoğu zaman da komik ya da tuhaf çevirilerin ortaya çıkmasına sebep olacaktır. Örneğin bileşik kelime gibi duran kelimelerin asıl altında yatan anlamı kavrayamamak ve tarihsel süreçte nasıl ortaya çıktığını bilmemek ve sonuçta kelimeyi köklerine ayırarak ortaya çıkan kelimelerin birleşiminden yeni kelimeler türetmek gibi girişimler bu olumsuz sonuçları doğurur. Konu ögesi daha çok teknik çevirilerle ilgili gibi görünse de, herhangi bir romanda geçen teknik kelime ve ifadelerin çevirisinde ve içinde doktorlar, ekonomi ya da benzer teknik alanlarla ilgili hikayeler geçen romanların çevirisinde önemli bir faktör olarak durmaktadır. Bu faktörü gözardı etmek, çevirmene ve eleştirmene profesyonel olmama izlenimi verme riskini doğurabilir.⁵⁷

⁵⁵ A.g.e., s. 68.

⁵⁶ A.g.e., s. 69.

⁵⁷ A.g.e., ss. 70-71.

1.6.3. Zaman Faktörü

Metnin dili belirli bir dönemin dilini yansıtıyorsa, zaman faktörü devreye girer. Bu, çeviri kararlarını da yakından ilgilendirir ve çevirmenin kararlarını şekillendirir. Eski metinlerin ya da eski dönemlerin dilini yansıtan metinlerin çevirisinde, o dönemin kelimelerinin sözdizimsel ve morfolojik biçimlerinin, söz sanatlarının ve dilsel özelliklerinin yansımaları gereklidir. Yani, 18. yüzyılda yazılmış bir metinle, 20. yüzyılda yazılmış bir metni birbirinden ayırmak gerekir.⁵⁸ Özellikle de biçim-odaklı metinleri.

Dil, sürekli gelişen ve değişen bir yapıya sahiptir. Bu yüzden aynı metnin farklı zamanlarda yapılmış çevirilerini de aynı ölçütleri ele alarak eleştirmek de doğru olmayacaktır. Sonraki bölümlerde eleştirisi yapılacak olan Rasim Özdenören'in çevirisiyle, günümüzden yaklaşık 50 yıl önce yapılan Halide Edip Adivar'ın çevirilerinin dilsel özelliklerinin karşılaştırılırken yapılacağı gibi.

Zaman faktörü ile ilgili en dikkat çekici nokta, yukarıdaki açıklamalardan da çıkarılabileceği gibi, diğer dildışı öğelerin birçoğundan farklı olarak, zaman faktörü ile ilgili sadece tek bir bakış açısının olmaması gerektiğidir. Zaman faktörü dikkatli değerlendirilmesi gerekir, çünkü içinde birçok değişkeni barındırmaktadır. Çevirinin yapılaş amacının mutlaka ve öncelikle göz önünde bulundurulması gereklidir. Çevirinin yapılaş amacı, eleştirmenin zaman faktörünü nasıl ele alacağını ve incelemesini hangi yönde sürdüreceğini belirlemelidir. Çevirideki amaç kaynak metnin biçimsel olarak hedef okuyucu kitlesine tanıtmaksa farklı, amaç kaynak metnin yazıldığı dönemde okuyucu üzerinde yaptığı etkiyi çevrildiği anda da yapması ise farklı değerlendirmeye tutulmalıdır.

1.6.4. Yer Faktörü

Yukarıda zaman faktörünün dikkatli değerlendirilmesi gerektiği, çünkü içinde birçok değişkeni barındırdığı belirtilmişti. Yer faktörü de bu yönüyle zaman faktörüne çok benzemektedir. Hatta daha da fazla zorluklar içerdiği söylenebilir. Çünkü yer faktörü, kaynak dilin ülkesinin ve kültürünün belli başlı özelliklerini ve

⁵⁸ A.g.e., s. 71.

gerçeklerini ve ayrıca olayların meydana geldiği yer ile ilgili bağlantıları içerir. Kaynak metinde anlatılan yerlerle ilgili olarak, çevirmenin hayal gücünün ötesinde anlatımlar çeviri için güçlükleri de beraberinde getirecektir. Kaynak dildeki ve kültürdeki kullanımlara benzer kullanımların çeviri dilinde ve kültüründe olmaması da bu güçlüklerin oranını artıracaktır.⁵⁹

Bu tür güçlükler bazen iletişim sorunu olarak bile insanların karşısına çıkabilmekte. Yine de, günümüzde iletişim araçlarının gelişmesi, bilginin daha kolay ulaşılır olması ve turistik faaliyetlerin artmasıyla bu tür sorunlar daha çözülebilir hale gelmiştir.⁶⁰

Bir ülkenin kaynak diline özgü gelenekleri, alışkanlıkları, kurumları ya da koşulları da çevirmenlerin yer faktörü ile ilgili olarak ele almaları gereken sorunlardandır. Bunlar gibi kültür bağımlı çeviri sorunları çeşitli şekillerde çözülebilir. İlk olarak, kaynak metinde yer alan kelimeler aynen kullanılabilir. Bunun dışında, hedef dilde yeni kelimeler üretilebilir. Ayrıca, kaynak metindeki kelimeye dipnot verilerek kullanılabilir. Son olarak da, açıklayıcı bir çeviri şekli benimsenebilir. Yani kelimenin hemen yanına ne olduğu bilgisi ile birlikte verilebilir. Ancak bu çözümlerin tümünün aynı çeviride kullanılması beklenemez. Hangisinin kullanılacağını metnin türü belirleyecektir. Örneğin içerik odaklı metinlerin çoğunda dipnot yöntemi uygun olabilecektir. Biçim odaklı metinlerde de açıklayıcı çeviriler uygun olabilecektir.⁶¹

1.6.5. Okur – İzleyici Faktörü

Öncelikle burada önemli olan kaynak metnin kimin için yazıldığıdır. Çevirmen bunu dikkate alıp, çeviri metni kimin için çevireceğini düşünmelidir. Yazarın kaynak dil okuyucusunda uyandırdığı hissi, çevirmenin de hedef dil okuyucusunda uyandırması gereklidir.

⁵⁹ A.g.e., s. 74.

⁶⁰ A.g.e., s. 75.

⁶¹ A.g.e., ss. 76-77.

Kaynak dildeki yaygın deyimsele ifadelerde, alıntılarda, atasözlerinde, eğretilmelerde, vb. okur-izleyici faktörü belirgindir. Bunun miktarını da belirleyen metnin türüdür. Bu çoğunlukla bir çözümleme sürecidir. Yani çevirmen hedef dildeki okuyucusunun, metni kendi kültürel bağlamında görüp anlamasını mümkün kılması gereklidir.⁶²

Kaynak kültürde olumsuz bir imaja sahip bir kuruma atıfta bulunarak yapılan benzetmenin, hedef kültürde de kullanılması aynı etkiyi vermeyebilir. Aynı etkiyi verebilmesi için daha farklı yöntemler kullanılmalıdır. Bu yöntemler yukarıki bölümde bahsedilen çözümler ve buna benzer diğer bazı yöntemler olabilir.

1.6.6. Konuşmacı – Yazar Faktörü

Reiss'e göre Konuşmacı–Yazar faktörü ile kastedilen, yazarın ve onun üretilerinin dilini etkileyen unsurlardır. Bu unsurlarla sözcükbilimsel, dilbilgisel ve biçimsel düzeylerde karşılaşılabilir. Metnin türü, bu unsurların metne etkisini de belirler.⁶³ Örneğin içerik odaklı metinlerde bu etki daha az hissedilir. Biçim odaklı metinlerde ise yazarın, kökenlerinden, eğitiminden, yaşadığı zamandan ve belirli bir okul ya da gelenekle olan ilişkisinden etkilendiği oranda belirleyici olmaktadır. Ayrıca hikayedeki karakterler de rollerine uygun konuşurlar. Yani bir temizlikçi kadının muhabir gibi konuşması beklenmez. Her metin türünün kendine özgü özellikleri vardır. Bunlara uygun olarak hikayeyi anlatan ya da hikayedeki karakterlerin tonu vardır. Bu ton hikayenin ve karakterlerin doğasına uygun olmalıdır.

1.6.7. Etkileyici İfade

Duygusal belirleyiciler asıl olarak sözcüksel ve biçimsel öğeleri etkilemekle birlikte, kaynak dilin dilbilgisel düzeylerine kadar da uzanmaktadır. Reiss, George Mounin'den verdiği bir alıntıyla, dilde başından beri “etkileyici değerlerin”, “anlatım biçimlerinin”, “etkileyici düşünce unsurlarının”, “etkileyici anlatım biçimi karakterinin”, “etkileyici sözdiziminin” vb.'nin bulunduğunu

⁶² A.g.e., s. 79.

⁶³ A.g.e., s. 82.

belirtiyor. Eleştirmen de bu tür imaların hedef dilde uygun bir biçimde yansıtılıp yansıtılmadığını test etmelidir. Ayrıca, kaynak metindeki mizahı, yergiyi, aşağılamayı ya da iğnelemeyi, heyecanı ya da vurguyu dilsel olarak ifade etme araçlarının kaynak metindeki haliyle çevirmen tarafından fark edilip hedef dilde de oluşturulup oluşturulmadığını tespit etmesi gerekir.⁶⁴ Doğal olarak ikna odaklı metinlerde bu öge daha fazla öne çıkmaktadır.

2. ÇEVİRİ ELEŞTİRİSİ

Daha önce de belirtildiği gibi, çeviri eleştirisi için ortaya atılmış birçok çeviri eleştirisi modeli vardır. Bunların hemen hemen hepsinin birtakım eksik yönleri vardır. Bu eksiklikler kültürden kültüre farklılık gösterebildiği gibi, zamanla ortaya çıkan yeni türleri kapsamamasından da kaynaklanabilir. Katharina Reiss tüm bunları inceleyerek ve eksik yönlerini tespit ederek kendi modelini ortaya koymuştur.

Bu çalışmada da Katharina Reiss'in ortaya koyduğu model üzerinden eleştiri yürütülecektir. Katharina Reiss eleştiriyi iki boyutta ele almıştır. Bunlar “diliçi” ve “dildışı” ögelerdir. Öncelikle diliçi ögelere değinilecektir.

2.1. DİLİÇİ ÖĞELERE GÖRE ÇEVİRİNİN ELEŞTİRİSİ

Öncelikle başlığa bakacak olursak, İngilizce'si “*Animal Farm*” olan eser Türkçe'ye Halide Edip Adıvar ve Rasim Özdenören tarafından diğer çevirmenler gibi “*Hayvan Çiftliği*” olarak çevrilmiştir. Fakat eserin aslında bir alt başlığı daha vardır: “*A Fairy Tale*” (Bir Peri Masalı). Bu ayrıntı çevirmenlerden Celal Üster dışındaki çevirmenler tarafından dikkate alınmamıştır. Bunun nedeni ya kitabın İngilizce basımlarının bile bazılarında belirtilmemiş olması, ya da zaten bir çocuk kitabı izlenimi veren başlığının daha fazla bu amaca hizmet etmesini engellemek olabilir. Mavi Uçurtma Yayınevi'nden çıkan ve bir çocuk kitabı olan Rasim Özdenören'in çevirisinde de alt başlık yer almaz. Kitapta domuzların çiftlik sahibi Bay Jones'un çiftlikten kovulduktan sonra olacaklarla ilgili anlattıklarıyla, çiftlikten kovulduktan sonra olanlar arasında dağlar kadar fark vardır. Major adlı domuz

⁶⁴ A.g.e., s. 83.

hayvanların çiftliği ele geçirmeleri için isyan çıkarmaları gerektiğini söyler ve onları bekleyen güzel günleri bir masal tadında anlatır. Fakat sonuç olarak çiftlikteki hayvanlar çiftliğin sahibini çiftlikten kovduktan ve yönetimi domuzların ele geçirmesinden sonra yaşananlar hayvanların birçoğunun Bay Jones'u özlemesine neden olur. Bu da gösteriyor ki kitabın aslında yer alan alt başlık ironiktir, bir hiciv içermektedir. Çevirmenlerden Celal Üster, “*Hayvan Çiftliği* kötü sonla biten “*Bir Peri Masalı*”dır” demektedir. Bu açıdan bakıldığında yazarın kaynak dilde alt başlıkla oluşturmak istediği etki hedef dilde gerek Halide Edip, gerekse Rasim Özdenören tarafından alt başlık kullanılmayarak oluşturulamamıştır.

Metinleri diliçi öğeleri dikkate alarak incelemeye başladığımızda, ilk olarak anlamsal öğeler açısından değerlendirmeliyiz. Bu aşamada her iki metni iki aşamada incelemek gerekir. Bunlardan birincisi küçük bağlam, ikincisi büyük bağlamdır. Küçük bağlamda genellikle kelime, nadiren de cümle incelenirken, büyük bağlamda ise paragraf ve metnin tümü incelenir. Öncelikle küçük bağlamda olası karşılıklar bulunur ve büyük bağlama bakılarak olası karşılıklar içinden en uygun olanı başlık olarak belirlenir. *Hayvan Çiftliği* ve *Bir Peri Masalı* kelimelerinin birden çok anlamı olmadığı için, burada küçük bağlamdan çok büyük bağlama bakmamız gerekir. Büyük bağlam aynı zamanda metnin söylemidir. Bu durumda her iki çevirmen de metnin söylemini göz ardı etmiştir ve alt başlık olan *Bir Peri Masalı*'ni eserin başlığına dahil etmemiştir.

Bir metindeki anlamsal öğeleri dikkate almak ya da göz ardı etmek özgün metnin içerik ve anlamının korunmasında önemlidir. Çok anlamlı ve eşadlı sözcükleri fark edememek, kaynak ve erek dil terimleri arasındaki uygunluk eksikliği, yanlış yorumlamalar, sebepsiz ve rastgele eklemeler ve çıkarmalar çevirmenin yapabileceği hataların kaynağını oluşturur. Tüm bunlar eleştirmen içinse eleştirisi için önemli ölçütlerdir.

Anlamsal eşdeğerliği sağlamak için dilsel bağlam incelenmelidir çünkü yazarın söylemek istediği sadece metindedir. Metnin de küçük bağlam açısından olduğu kadar büyük bağlam açısından da incelenmesi gerekir.

Daha önce eşdeğerlilik için anlamsal ögelere bakılması gerektiği söylenmişti. İki çeviri eserin geneline bakıldığında eşdeğerliliğin bazı eksiklikler dışında büyük oranda sağlandığı görülebilir. Büyük bağlam aynı zamanda metnin söylemidir. Gerek tonlama, gerekse eşanlamlı ve çokanlamlı kelimelerin seçimi söylemin oluşmasında önemlidir. Tüm bunlar çeviri metinlere büyük oranda yansımıştır. Örneğin, Halide Edip Adıvar'ın çevirisinin 13. sayfasının 29. satırında geçen “Siz ey inekler!” ifadesinin aslı “You cows” şeklindedir. Ayrıca 14. sayfanın 3. satırında “Siz ey tavuklar” ve aynı sayfanın 7. satırında geçen “Ve sen Clover” ifadeleri İngilizce eserde “And you hens,” ve “And you, Clover” şeklindedir. İfadelerin İngilizce’lerinde “you” bulunmasına karşın, bunu Türkçe’ye “ey!” olarak aktaran Halide Edip ifadelerin hepsinde bu yola başvurmamıştır. İhtiyar domuz Major kalabalık kitleye, yani tavuklara ve ineklere hitap ederken “ey!” kullanılırken, Clover adlı ata seslenişte “Ve sen” ifadesi kullanılmıştır.

Rasim Özdenören tarafından yapılan çevirinin bu bölümü Halide Edip’inkinden farklı değildir. “You cows...” ifadesi çevirinin 13. sayfasında “Siz, ey...inekler!” şeklinde, “And you hens,...” ifadesi yine aynı sayfada “Siz ey tavuklar!” şeklinde yer almıştır. Aynı sayfadaki “And you Clover,...” ifadesi ise “Ve sen Clover,...” şeklinde çevrilmiştir. Dikkat edilirse seçilen Türkçe karşılıklar aynıdır. Bunun nedeni muhtemelen Türkçe’deki anlatım ve hitap ifadelerine uyarlamak istemeleridir.

Eserin İngilizce aslının dili akıcıdır. Okuru yormayan, merak uyandıran, olayların arka arkaya geliştiği, hızlı ve akıcı bir anlatım tarzı vardır. Bu tarzı Türkçe’de de aynen yansıtmaya çalışan Halide Edip ve Rasim Özdenören, bunu bazen cümleleri birleştirip tek cümle yaparak, bazen tek bir cümleyi ayırıp iki ya da daha fazla cümle yaparak, bazen noktalama işaretleri üzerinde oynayıp ekleme ve çıkarmalar yaparak, bazen kelime ekleyerek, bazen varolan kelimeleri çıkartarak, bazen kelimelerin sırasını değiştirerek, bazen kaynak metinde olmadığı halde yeni paragraflar oluşturarak, bazen varolan paragrafları kaldırarak, bazen büyük ve küçük harfler üzerinde oynayarak, bazen cümlelerin yapılarını değiştirerek, bazen deyimlere, bazen kelimelere karşılık deyimler bularak, bazen de özel isimlere karşılıklar bularak gerçekleştirmeye çalışmıştır. Bu girişimlerinin büyük

çoğunluğunda başarıya ulaşsa da, arada yapılan bazı değişiklikler cümlelerin yapılarının bozulmasına, anlamların kaymasına ve değişmesine ve bazı kendi içerisinde tutarsızlıkların ortaya çıkmasını neden olmuştur. Bu girişimlerin çeviri eserler üzerindeki etkileri ayrı ayrı incelenecektir. Öncelikle Halide Edip Adıvar'ın çevirisi ele alınacaktır.

2.1.1. HALİDE EDİP ADIVAR ÇEVİRİSİ

Halide Edip Adıvar'ın çevirisindeki bu değişikliklere sırasıyla göz atmak gerekirse, öncelikle birleştirilen ve ayrılan cümlelere bakılacaktır. Önceki bölümlerde bahsedilen ve dört öğeden oluşan Diliçi Öğeler bu bölümde alt başlıklar halinde yer almayacaktır. Çünkü bahsedilen bu bölümleri birbirinden kesin çizgilerle ayırmak mümkün görünmemekte ve bir öğenin alt konusu diğer öğenin de alt konusu olabilmektedir. Bu yüzden çevirmenlerin yapmış oldukları girişimlerin maddeler halinde incelenmesi daha sağlıklı olacaktır.

2.1.1.1 Cümle Ayırma

Çevirmen kaynak metindeki birtakım cümleleri ayırma yoluna gitmiştir. Örneğin, İngilizce metinde aslı *“The two cart-horses, Boxer and Clover, came in together, walking very slowly and setting down their vast hairy hoofs with great care lest there should be some small animal concealed in the straw.”* olarak tek bir cümle halinde olmasına rağmen, çevirisinin 10. sayfasında *“Yük arabansın iki atı Boxer ve Clover beraber geldiler. Gayet yavaş yürüyor, kocaman kıllı ayaklarını – şayet samanların arasında küçük hayvanlar varsa onları ezmek istiyormuş gibi – gayet ağır atıyorlardı.”* şeklinde iki cümleden oluşmaktadır. Türkçe çevirinin 11. sayfasında yer alan *“Mamañih açıktan açığa itiraf etmemekle beraber Boxer'a çok bağılı idi. Pazar günleri ikisi beraber yemişliğin ötesindeki etrafı kapalı küçük çayırda yanyana ve tek laf etmeden otlarlardı.”* cümleleri de aslında tek cümleden oluşmaktadır: *“Nevertheless, without openly admitting it, he was devoted to Boxer; the two of them usually spent their Sundays together in the small paddock beyond the orchard, grazing side by side and never speaking.”* İlerleyen bölümlerde de bahsedileceği üzere, dikkat edilirse cümlelerin birleştirilmesi ya da ayrılmasının

doğal bir sonucu olarak noktalama işaretleri de değişmekte, eklenmekte ya da ortadan kalkmakta.

12. sayfada yer alan “*Hayvan hayatı esaret ve sefaletten ibarettir. İşte bu açık bir hakikattir.*” cümleleri de aslen kaynak metinde tek bir cümle halindedir: “*The life of an animal is misery and slavery: that is the plain truth.*” Çevirmen yine burada cümleyi bölme yoluna gitmiştir.

Bu duruma bir başka örnek, 14. sayfanın 26. satırından başlayan “*Sen ey Boxer, adalelerin kudretini kaybettiği gün Jones seni az bir fiyata satacak. O da gırtlığını kesip etini haşlayıp av köpeklerine yedirecektir.*” cümleleridir. Bu cümleler de özgün metinde tek bir cümle olarak yer almaktadır: “*You, Boxer, the very day that those great muscles of yours lose their power, Jones will sell you to the knacker, who will cut your throat and boil you down for the foxhounds.*” Halide Edip Adıvar burada aslında bir bütün olan cümleyi ikiye ayırarak, hem cümle yapısını değiştirmiştir, hem de bunu yaparken bazı kelimeleri cümleden atmıştır. Örneğin “knacker” kelimesi at kasabı olarak çevrilebilecekken, Türkçe’ye çevirisinde bu kelimeye rastlanmıyor. Çevirmen bu kelimeyi “O” ile karşılamayı tercih etmiştir. Liman yayınlarından çıkan diğer bir çevirisinde ise Halide Edip “o cani” demeyi uygun bulmuştur. *Hayvan Çiftliği*’ni çeviren diğer çevirmenlerin bu kelimeye birbirine benzer biçimde karşılık buldukları göz önünde bulundurulursa, bu çeviride “knacker” kelimesine bir karşılığın bulunmaması bir eksikliktir.

Yine 16. sayfada yukarıdaki yöntemin tersini uygulayan çevirmen, tek cümleyi ikiye ayırmıştır: “*Meclisimizin reyine müracaat ediyorum. Fareler de yoldaş mıdır?*” Bu cümlelerin İngilizce aslı “*I propose this question to the meeting: Are rats comrades?*” şeklindedir. Halide Edip Adıvar’ın Liman Kitapları’ndan yayınlanan diğer çevirisinde cümleler aynı biçimde ayrılmıştır. Cümleler uzun olmamasına rağmen, iki farklı yargı bildirdiği için ayırma yoluna gitmiş olabilir. Aksi takdirde akıcılık adına yapılmış bir birleştirme gibi görünmemektedir.

Halide Edip akıcılık sağlamak adına çevirisinde cümleler üzerinde bol bol oynamıştır. Kendisi de bir edebiyatçı olduğu için, yaptığı çeviri kendi kitaplarındaki anlatım tarzıyla bir paralellik göstermektedir. 19. sayfadaki “*En aptalları bile birkaç*

kelimesini anlamışlar. Fakat havanın kendisini kavramamışlardı. Zekilerine gelince, mesela domuzlar, köpekler gibileri birkaç dakikada bütün şarkıyı ezberlemişlerdi.” cümleleri de Halide Edip’in kısa ve yalın anlatımı tercih etmesinden dolayı bölünmüştür. Cümlenin aslı “*Even the stupidest of them had already picked up the tune and a few of the words, and as for the clever ones, such as the pigs and dogs, they had the entire song by heart within a few minutes.*” şeklindedir. Yine cümlede iki yargı bulunduğu için, Halide Edip cümleyi ikiye bölmüştür. Takip ettiği yöntem göz önünde bulundurulduğunda, tutarlı bir tarz sürdürmektedir denilebilir. Ama bu durum, içinde birden fazla yargı barındıran her cümlenin çevirisinde, bir önceki sayfada ortaya konan nedenlerden dolayı, her zaman uygun bir yöntem olarak karşımıza çıkmayabilir.

Yukarıda bahsedilen olumsuz birkaç örnekten sonra, 20. sayfanın sonunda yer alan “*Napoleon, iri, korkunç, menşei Berkshire eyaleti ve çiftlikte o eyaletten gelen tek domuzdu. Çok konuşmaz, dediğini yaptırmaya kadir olduğu söylenen bir domuzdu.*” cümleleri kaynak metinde “*Napoleon was a large, rather fierce-looking Berkshire boar, the only Berkshire on the farm, not much of a talker, but with a reputation for getting his own way.*” olarak yer alması, yani bu cümlenin çevirisinde iki ayrı cümleye bölünmüş olması, isabetli bir karar olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü cümlede çok fazla yargı ve bilgi yer almaktadır. Tüm bunların Türkçe’de anlatımı zor olacaktır. Ayrıca cümlede anlam kaymalarına ve düşüklüklere neden olabilecektir. Halide Edip bu yola başvurarak böyle bir riskten kaçınmış olmaktadır.

Türkçe anlatım uygun düşmesi için bölünen ve bölünmesi olumlu karşılanabilecek bir başka cümle de kaynak metinde “*Others asked such questions as “Why should we care what happens after we are dead?” or “If this Rebellion is to happen anyway, what difference does it make whether we work for or not?”*, and the pigs had great difficulty in making them see that this was contrary to the spirit of *Animalism.*” olarak yer alan ve Türkçe’ye Halide Edip tarafından “*Diğerleri de, “biz öldükten sonra olacak şeye neden ehemmiyet verelim?” veyahut da “eğer bu isyan nasıl olsa olacaksa, bizim çalışmamız da çalışmamamız da bir değil mi?” gibi sualler sorarlardı.*”

Böyle düşünmenin Hayvan-ism ruhuna mugayir olduğuna onları ikna için domuzlar çok müşkülât çekmişlerdi.” şeklinde çevrilen cümledir. Dikkat edilirse cümle sadece ikiye bölünmemiş, aynı zamanda bölünen ikinci cümle ile de yeni bir paragraf yapılmış, bu gibi sorulardan bir başkasına ve buna verilen cevaba bu paragrafta yer verilmiştir. Kaynak metindeki cümle oldukça uzundur ve önceki sayfada verilen örnekte olduğu gibi bölünmesi anlatılmak istenen durumun daha iyi anlatılmasını kolaylaştırmıştır, okuyanı yormayacak bir akıcılığa kavuşmuştur.

2.1.1.2. Cümle Birleştirme

16. sayfanın 2. satırında bulunan “*Bütün insanlar düşman, bütün hayvanlar yoldaştır.*” cümlesi de bu durumun tam tersidir. Çünkü bu cümle, kitabın aslında iki cümle olarak yer almaktadır: “*All men are enemies. All animals are comrades.*” İki cümle de çok kısa olduğu için burada çevirmen cümleleri birleştirerek bir çırpıda okunmasını ve söylenmesini amaçlamıştır, böylelikle de akıcılık sağlamıştır.

Fakat Halide Edip’in aynı yöntemi başka bir sayfadaki cümlede de uygulaması, beraberinde bazı hataları da getirmiştir. Örneğin çevirisinin 20. sayfasında yer alan “*Maalesef, Jones gürültüden uyandı, yatağından fırladı, avluda bir tilki olduğunu zannederek, daima yatak odasının köşesinde bulunan tüfeğini yakaladı, karanlığa altı el boşalttı.*” cümlesi, aslında “*Unfortunately, the uproar awoke Mr Jones, who sprang out of bed, feeling sure that there was a fox in the yard. He siezed the gun which always stood in a corner of his bedroom, and let fly a charge of Number 6 shot into the darkness.*” şeklindedir. Cümlede anlatılanların birbiri ardına kısa bir sürede meydana geldiğini anlatmak için, yani yine bir nevi akıcılık sağlama kaygısıyla, aralarına virgül koyarak birleştirirken, çevirmen cümlenin anlamının kaymasına neden olmuştur. Çünkü Türkçe’inde “avluda tilki olduğunu zannederek ateş ettiği” anlaşılırken, aslında “uyanmasına neden olan gürültünün tilkiden geldiğini” düşünüyor. Cümlenin çevirisinde yapılan bir diğer değişiklik ise cümlenin aslında “uproar” (gürültü) olan öznesinin, Türkçe çevirisinde “Jones” olarak ortaya çıkmasıdır. Yani cümle birleştirilirken yapısı da değiştirilmiştir.

20. sayfada yer alan “Üç gün sonra Major, uyurken sükûn içinde öldü ve leşi yemişliğin kenarına gömüldü.” cümlesi de aslen “*Three nights later old Major died peacefully in his sleep. His body was buried at the foot of the orchard.*” şeklindedir. Cümlelerin birleştirilmesinin bu bölüme bir akıcılık kattığı söylenemez. Bu yüzden çok da gerekli olmayan ve bir amacı olmayan bir birleştirme olarak ortaya çıkmaktadır. Burada cümlelerin birleştirilmesinden çok, kelimelerin üzerinde çalışılmaya ihtiyacı var. “Old Major” çevrilirken sadece “Major” olarak çevrilmiştir ve yaşlı kelimesi atılmıştır. Oysa ki yaşlılığından dolayı ölen bir hayvanın, hem de kaynak metinde de yer almasına rağmen, yaşlı olduğunun belirtilmesi kadar doğal ve gerekli bir şey olamaz.

Tüm bu örnekler gösteriyor ki, cümlelerin bölünmesi ya da birleştirilmesi kimi zaman olumlu, kimi zaman da olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Fakat çevirinin geneline bakıldığında, Halide Edip’in bu yöntemi uygularken amacına sadık kaldığı, bazı eksikliğe ve gereksiz teşebbüse rağmen anlatımındaki duruluğa katkı sağladığı görülebilmektedir.

2.1.1.3. Noktalama İşaretleri ile İlgili Değişiklikler

Yukarıda Hailde Edip’in çevirisinin akıcılığını sağlamak için cümleleri bazen birleştirdiği, bazen de ayırarak ikiye böldüğünden bahsedildi. Cümleleri birleştirip ayırmanın doğal bir sonucu olarak da noktalama işaretleri üzerinde bazı değişikliklere gitmiştir. Örneğin “*The two cart-horses, Boxer and Clover, came in together, walking very slowly and setting down their vast hairy hoofs with great care lest there should be some small animal concealed in the straw.*” cümlesi kitabın çevirisinin 10. sayfasında “*Yük arabasının iki atı Boxer ve Clover beraber geldiler. Gayet yavaş yürüyor, kocaman kıllı ayaklarını – şayet samanların arasında küçük hayvanlar varsa onları ezmek istiyormuş gibi – gayet ağır atıyorlardı.*” şeklinde yer almaktadır. Kaynak metinde yer alan “together” kelimesinden sonra gelen kısım Türkçe’ye ikinci bir cümle olarak aktarıldığı için, sonrasındaki “virgül”, “nokta” olmuştur.

Bu şekildeki noktalama işareti değişiklikleri tüm cümle birleşmeleri ve ayrılmalarında bulunmaktadır. “*Nevertheless, without openly admitting it, he was*

devoted to Boxer; the two of them usually spent their Sundays together in the small paddock beyond the orchard, grazing side by side and never speaking.” cümlesinin “*Mamafih açıktan açığa itiraf etmemekle beraber Boxer’a çok bağlı idi. Pazar günleri ikisi beraber yemişliğin ötesindeki etrafı kapalı küçük çayırda yan yana ve tek laf etmeden otlarlardı.*” olan Türkçe çevirisinde de görüleceği gibi “Boxer” kelimesinden sonra gelen “noktalı virgül” işareti bir zorunluluk olarak “nokta’ya” dönüşmüştür.

Bir başka örnek de 12. sayfanın 26. satırında yer alan ve Halide Edip tarafından Türkçe’ye “*Hayvan hayatı esaret ve sefaletten ibarettir. İşte bu açık bir hakikattir.*” şeklinde çevrilmiş olan cümleler kaynak metinde tek bir cümle olarak karşımıza çıkmaktadır: “*The life of an animal is misery and slavery: that is the plain truth.*” Yine burada cümle ayrılmasından dolayı cümle ortasındaki noktalama işareti Türkçe çeviride cümle sonuna geldiği için “nokta”ya dönüşmüştür.

14. sayfada yer alan ve aslı “*You, Boxer, the very day that those great muscles of yours lose their power, Jones will sell you to the knacker, who will cut your throat and boil you down for the foxhounds.*” şeklinde olan “*Sen ey Boxer, adalelerin kudretini kaybettiği gün Jones seni az bir fiyata satacak. O da gırtlakını kesip etini haşlayıp av köpeklerine yedirecektir.*” cümleleri de ayrılırken noktalama işaretleri değişmiştir. Görüleceği gibi sadece cümledeki “knacker” kelimesinden sonra gelen “virgül” değişmemiş, aynı zamanda “power” kelimesinden sonra gelen “virgül” de Türkçe çeviride ortadan kalkmıştır.

19. sayfadaki “*En aptalları bile birkaç kelimesini anlamışlar. Fakat havanın kendisini kavramamışlardı. Zekilerine gelince, mesela domuzlar, köpekler gibileri birkaç dakikada bütün şarkıyı ezberlemişlerdi.*” cümleleri de kaynak metinde “*Even the stupidest of them had already picked up the tune and a few of the words, and as for the clever ones, such as the pigs and dogs, they had the entire song by heart within a few minutes.*” şeklinde yer almaktadır. Diğerlerinden farklı olarak burada tek cümle üçe bölünmüştür ve bu bölünmeden dolayı cümle sonuna gelecek “nokta” varolan başka bir noktalama işaretinin yerine değil, “and” bağlacının yerine

kullanılmıştır. Halide Edip'in çevirisindeki son cümlede ise noktalama işaretleri bakımından kaynak metindeki aslıyla bir paralellik göstermektedir.

“Napoleon was a large, rather fierce-looking Berkshire boar, the only Berkshire on the farm, not much of a talker, but with a reputation for getting his own way.” cümlesi de Halide Edip'in çevirisinin 20. sayfasında *“Napoleon, iri, korkunç, menşei Berkshire eyaleti ve çiftlikte o eyaletten gelen tek domuzdu. Çok konuşmaz, dediğini yaptırmaya kadir olduğu söylenen bir domuzdu.”* şeklinde iki cümleden oluştuğu için “farm” kelimesinden sonra gelen “virgül” “nokta”ya dönüşmüştür. Ayrıca *“rather fierce-looking Berkshire boar”* ifadesi Türkçe'ye *“korkunç, menşei Berkshire eyaleti”* olarak aktarıldığı için önündeki “korkunç (görünümlü)” kelimesi bir sıfat tamlaması olarak kullanılamamış, bu yüzden de “korkunç” kelimesi “virgül ile ayrılmıştır.

Cümle ayırmaktan dolayı araya eklenen “nokta”ya bir başka örnek de kaynak metinde *“Others asked such questions as “Why should we care what happens after we are dead?” or “If this Rebellion is to happen anyway, what difference does it make whether we work for or not?”*, and the pigs had great difficulty in making them see that this was contrary to the spirit of Animalism.” olarak yer alan ve Türkçe'ye *“Diğerleri de, “biz öldükten sonra olacak şeye neden ehemmiyet verelim?” veyahut da “eğer bu isyan nasıl olsa olacaksa, bizim çalışmamız da çalışmamamız da bir değil mi?” gibi sualler sorarlardı.*

Böyle düşünmenin Hayvan-ism ruhuna mugayir olduğuna onları ikna için domuzlar çok müşkülât çekmişlerdi” şeklinde çevrilen cümlelerdir.

Önceki sayfalarda belirtildiği gibi, Halide Edip cümleleri sadece bölmemiş, aynı zamanda birden fazla cümleyi birleştirmiştir. *“Üç gün sonra Major, uyurken sükûn içinde öldü ve leşi yemişliğin kenarına gömüldü.”* cümlesi kaynak metinde *“Three nights later old Major died peacefully in his sleep. His body was buried at the foot of the orchard.”* olarak yer almaktadır. Kaynak metindeki “sleep” kelimesinden sonra gelen “nokta”, Türkçe çeviride cümleler birleştirildiği için bağlaç olan “ve” ile karşılanmıştır.

Bu konudaki bir başka örnek, Halide Edip'in çevirisinin 20. sayfasında yer alan “*Maalesef, Jones gürültüden uyandı, yatağından fırladı, avluda bir tilki olduğunu zannederek, daima yatak odasının köşesinde bulunan tüfeğini yakaladı, karanlığa altı el boşalttı.*” cümlesi kaynak metinde “*Unfortunately, the uproar awoke Mr Jones, who sprang out of bed, feeling sure that there was a fox in the yard. He siezed the gun which always stood in a corner of his bedroom, and let fly a charge of Number 6 shot into the darkness.*” şeklinde iki cümleden oluşmuş olmasıdır. Cümlede anlatılanların birbiri ardına kısa bir sürede meydana geldiğini anlatmak için aralarına virgül koyarak birleştiren çevirmen, anlatımda bir akıcılık sağlamıştır. Bu açıdan bakıldığında değişiklik işe yaramıştır.

Noktalama işaretleri sadece cümlelerin ayrılması ya da birleşmesi sonucu değişikliğe uğramamış, aynı zamanda cümlelerin Türkçe'ye çevrilirken Türkçe ifade tarzına uygun hale getirilmesi esnasında da değişikliğe uğramışlardır. Örneğin kaynak kitabın ilk sayfasında yer alan “*Old Major (so he was always called, though the name under which he had been exhibited was Willingdon Beauty) was so highly regarded on the farm that everyone was quite ready to lose an hour's sleep in order to hear what he had to say.*” cümlesi çeviri eserin 9. sayfasında “*Müسابakada Willingdon güzeli diye teşhir edilmiş olan, fakat daima ihtiyar Major diye anılan domuz boğasının hayvanlar arasında o kadar yüksek bir itibarı vardı ki, onu dinlemek için her hayvan uykusundan bir saat feda etmeye razıydı.*” şeklinde çevrilirken “parantezler” atılmıştır. Bu şekliyle Türkçe anlatım tarzına daha uygundur çünkü Türkçe'de fazladan verilmek istenen bilgilerin parantez içinde değil, sıfat fiil kullanılarak verilmesi daha sık karşılaşılan bir durumdur.

Buna rağmen, çevirmen 10. sayfanın 11. satırında başlayan “*Gayet yavaş yürüyor, kocaman kıllı ayaklarını – şayet samanların arasında küçük hayvanlar varsa onları ezmemek istiyormuş gibi – gayet ağır atıyorlardı.*” cümlesi yukarıda başvurduğu yöntem ters düşmektedir. Çünkü verilen fazladan bilgiyi “parantez” içine almasa da, “tire”lerle ayırmıştır.

Yine aynı sayfanın 28. satırında başlayan ve eşek Benjamin'den bahseden cümle: “*Nadiren konuşur ve ağzını sadece acı bir istihza kasdiyle açardı, meselâ, -*

Allah bana sinekleri kovmak için bir kuyruk verdi, fakat ne kuyruğum, ne de sinek olmasa daha memnun olurum, derdi.”, kaynak metindeki “*He seldom talked, and when he did it was usually to make a cynical remark – for instance, he would say that God had given him a tail to keep the flies off, but that he would sooner have had no tail and no flies.*” cümlesinin yapı olarak değiştirildiğini göstermektedir. Bu da noktalama işaretlerinin değişmesini de beraberinde getirmektedir. İngilizce cümlede Benjamin’in sözleri yazar tarafından aktarılırken, Türkçe’inde ise Benjamin’in kendi ağzından anlatılmaktadır. Bu da cümleye konuşma çizgisi eklenmesini gerektiriyor.

12. sayfada yer alan 3. paragraf “*Yoldaşlar! Acaba şu bizim hayatımızın manası nedir?*” cümlesiyle başlıyor. Bu cümlenin kaynak metindeki karşılığı ise şöyledir: “*Now, comrades, what is the nature of this life of ours?*” dikkat edileceği gibi, bir hitap kelimesi olan “*Yoldaşlar*” kelimesinin sonunda “ünlem” işareti vardır. İngilizce aslında bulunmamasına rağmen, çevirmen bunu eklemiştir. Hedef dilin dilbilgisi normlarına uygun bir ekleme olmuştur.

Bir başka örnek de 13. sayfada yer alan “*Şu bizim çiftlik bile, bir düzüne at, yirmi inek, yüzlerce koyun daha beslemeye müsaittir, hem de onların hepsine hayalimizin alamayacağı derecede rahat ve vakar içinde yaşamak imkanını vermek şartıyla.*” cümlesidir. Cümlede bildirilen farklı yargılar Türkçe’de birbirinden “virgül” ile ayrılırken, İngilizce’inde “tire” işaretiyle ayrılmıştır: “*This single farm of ours would support a dozen horses, twenty cows, hundreds of sheep – and all of them living in a comfort and a dignity that are now almost beyond our imagining.*”

Çevirmen İngilizce’de “tire” ile ayrılan cümleleri bazen “virgül”le ayırmayı ya da “ve” bağlacıyla birleştirmeyi tercih etmiştir. 14. sayfanın 9. satırında başlayan “*Hepsi bir yaşını doldurunca satıldı ve sen onların bir tanesini bir daha göremezsin.*” cümlesinde yer alan “ve” kelimesi cümlenin aslında yer almamaktadır, bunun yerine “tire” ile ayrılmıştır.

Çevirmen bazen de “tire”leri aynen korumayı tercih etmiştir: “*O dehşeti hepimiz tadacağız – İnekler, domuzlar, tavuklar, koyunlar hepsi!*” George Orwell’in sık sık “tire” kullanması kaynak yazında çoğunlukla karşılaşılan bir durum iken, aynı

durum Türkçe’de pek sık karşılaşılan ya da yaygın bir kullanım değildir. Bazı durumlarda “tire”nin aynen korunurken, bazı durumlarda da değiştirilmesi, hem de benzer yapılar üzerinde, bir tutarsızlık olarak görünmektedir.

Cümle içindeki “tire”leri atmadığı bir başka örnek ise kaynak metinde yer alan “*Did we not see for ourselves how he attempted – fortunately without success – to get us defeated and destroyed at the Battle of the Cowshed?*” cümlesi Türkçe’ye “*Biz onun İnek-ahırı harbinde – çok şükür muvaffak olamadı – bizim mağlubiyetimiz ve mahvımız için çalıştığını gözlerimizle görmedik mi?*” şeklinde çevrilmiştir. 81. sayfada yer alan bu cümle Halide Edip’in daha önceki cümlelerde yaptığı gibi “tire”lerden kurtararak “Çok şükür muvaffak olamadı, ama biz onun İnek-ahırı harbinde bizim mağlubiyetimiz ve mahvımız için çalıştığını gözlerimizle görmedik mi?” şeklinde çevrilebilirdi. Böylelikle çevirirken almış olduğu kararlarda bir tutarsızlık varmış izlenimi verilmemiş olurdu.

Kitabın 14. sayfasında yer alan “*O dehşeti hepimiz tadacağız – İnekler, domuzlar, tavuklar, koyunlar hepsi!*” cümlesinde dikkat edilmesi gereken diğer bir nokta, çevirmenin kaynak metinde yer almamasına rağmen, cümlenin sonuna “ünlem” işareti koymayı tercih etmiş olmasıdır: “*To that horror we all must come – cows, pigs, hens, sheep, everyone.*”

Yukarıda anlatılan durumla ilgili örnekleri çoğaltabiliriz. Örneğin kaynak metinde “*They met with many difficulties – for instance, later in the year, when they harvested the corn, they had to tread it out in the ancient style and blow away the chaff with their breath, since the farm possessed no threshing machine – but the pigs with their cleverness and Boxer with his tremendous muscles always pulled them through.*” olarak yer almıştır. Buna karşın, Türkçe metnin 32. sayfasında bu cümle ikinci “tire”den sonraki kısım başka bir cümle yapılarak çevrilmiştir: “*Senenin sonlarına doğru bilhassa birçok zorlukla karşılaştılar, harman dövme makineleri olmadığı için, buğdayı topladıkları zaman eski zaman usulü başakları çiğneyerek taneleri çıkarıyor, nefesleriyle samanı üfleyip ayırıyorlardı. Fakat Boxer’in muazzam adaleleri domuzların zekası sayesinde müşkülata galebe çalıyordu.*” İngilizce’de “tire” işareti içinde verilen bilgileri Türkçe’ye çevirirken Halide Edip, genellikle

bunları “virgöl”lerle ayırmayı tercih etmiştir. Fakat burada görülüyor ki, bu defa cümlelerin yapısını da değiştirerek ikiye bölmeyi tercih etmiştir. Böyle bir kararı almasında, cümlede birden fazla olayın anlatılması, ve bunların hepsinin aralarına “virgöl”ler konularak istenilen akıcılığın muhtemelen sağlanamayacağına olan inancıdır.

Çeviride “tire”lerin atılmasına bir başka örnek de kaynak metinde yer alan *“Even when it was resolved – a thing no one could object to in itself – to set aside the small paddock behind the orchard as a home of rest for animals who were past work, there was a stormy debate over the correct retiring age for each class of animal.”* cümlesinde bulunan “tire”ler yukarıdaki örneklerde olduğu gibi Türkçe çeviride atılmıştır. Çeviri metnin 35. sayfasındaki *“Hatta kimsenin itiraz edemeyeceği, yemişliğin arkasındaki küçük çayırılığın emekli hayvanlara hasredilmesi kararı geçtikten sonra bile, her sınıf hayvanın emekliye ayrılmak yaşının tesbiti üzerinde fırtınalı bir müzakere cereyan etmişti.”* cümlesinde görüldüğü gibi çevirmen “tire”lerin yerine “virgöl” kullanmamış, kaynak metindeki cümlelerin yapısını değiştirerek farklı bir ifade kullanmıştır.

Yine çevirmenin bu tarzına örnek gösterilebilecek 48. sayfanın sonunda bulunan *“Ben epeyce uzakta idim ama, adamın sana bir şeyler söylediğini ve senin de burnunu okşamasına müsaade ettiğini gördüğüme eminim.”* cümlesidir. Kaynak metindeki cümlede iki tane “tire” bulunmasına rağmen, bunlar çeviri metinde bulunmamaktadır. *“Ben epeyce uzakta idim ama bunu gördüğüme neredeyse eminim”* kısmı İngilizce metinde “tire”ler içindedir.

Bu örneklere metin içinde birçok yerde rastlanıyor. Çeviri metnin 63. sayfasında bulunan *“Hayvanlar bunların etrafına ip geçirdiler, inek, at ve koyun, hatta tehlikeli anlarda bazan domuzlar da bu işe iştirak ederek yavaş yavaş yukarı çıktılar, sonra yukarıdan aşağı yuvarladılar ve bu suretle taşlar parçalandı.”* cümlesinin *“hatta tehlikeli anlarda bazen domuzlar da bu işe iştirak ettiler”* kısmı, 82. sayfadaki *“Biz şimdi yeni bulduğumuz gizli vesikalardan görüyoruz ki onların hepsi bizi ölüme sürüklemek için yapılmıştı.”* cümlesinin *“bulduğumuz gizli vesikalarda bu yazılıdır”* kısmı, bir sonraki sayfada bulunan *“Squealer gayet ağır ve*

katî bir sesle: “Liderimiz Napoleon yoldaş katî, evet katî surette Snowball’in iptidadan beri, hatta isyan aklımıza gelmeden evvel Jones’in ajanı olduğunu söylüyor”, dedi.” cümlesinin de *“katî suretle Snowball’un başlangıçtan beri Jones’un ajanı olduğunu”* kısmı “tire” içinde iken bunlar çeviri metinde yer almamaktadır. Bu duruma 85. sayfada, 86. sayfada, 87. sayfada, 90. sayfada, 96. sayfada, 97. sayfada, 104. ve 105. sayfalarda ve metnin ilerleyen bölümlerinde de rastlanmaktadır. Çevirinin geneline bakıldığında, çevirmen kaynak metinde geçen “tire”leri birkaç örnek dışında çeviri metne aktarmamayı tercih etmiştir.

2.1.1.4. Kelime Ekleme

Önceki sayfalarda çevirmenin eşdeğerliği sağlamak için çeviri metinde birtakım değişikliklere gittiği belirtilmişti. Bu değişikliklerden birisi de çeviri metinde bazı kelimeleri eklemesi ve çıkarmasıdır. Örneğin çeviri metnin 20. sayfasında yer alan *“Napoleon, iri, korkunç, menşei Berkshire eyaleti ve çiftlikte o eyaletten gelen tek domuzdu. Çok konuşmaz, dediğini yaptırmaya kadir olduğu söylenen bir domuzdu.”* cümlelerinde geçen *“Berkshire eyaleti”* kelimeleri kaynak metinde *“Napoleon was a large, rather fierce-looking Berkshire boar, the only Berkshire on the farm, not much of a talker, but with a reputation for getting his own way.”* olarak yer almaktadır. Görüldüğü gibi kaynak metinde *“Berkshire”* kelimesinden sonra *“eyaleti”* kelimesi gelmemiştir, çünkü kaynak metni okuyan kişiler *“Berkshire”*ın bir şehir olduğunu bileceklerdir. Halide Edip o günün şartlarında hedef okuyucu kitlesinin bunu anlamayacağını düşünerek böyle bir açıklayıcı bilgiyi çeviri metne eklemeyi gerekli görmüştür.

Çeviri metnin 41. sayfasında yer alan *“Mister Jones bütün bu müddet zarfında Willington’daki Kızıl Arslan meyhanesinde bira fıçısının durduğu odada oturuyor, bir sürü işe yaramaz hayvanların kendisini nasıl malından mülkünden etmiş olduklarını dinlemek isteyenlere anlatıp duruyordu.”* cümlesindeki *“meyhanesinde”* kelimesi ve 130. sayfada yer alan *“Domuzların kendilerine bir radyo satın almış olmaları, John Bull, Tit-Bits ve Daily Mirror gazetelerine abone olmuş olmaları da garip gelmedi.”* cümlesindeki *“gazetelerine”* kelimeleri kaynak

metinde yer almamalarına rağmen, bir önceki paragrafta açıklanan nedenlerden dolayı çeviri metne eklenmiştir.

Bu yönde yapılmış bir başka girişim ise 21. sayfadaki “*İşte bu üçü aralarında ihtiyar Major’un öğrettiklerini tam bir fikir sistemi haline sokarak adını da “Animalism” Hayvan-ism koydular.*” cümlesinde yer alan “Animalism” kelimesinin kullanılmasıdır. Halide Edip böyle yaparak kelimenin kaynak dildeki kullanımını da okura sunmaktadır.

Bunun dışında, kaynak metinde “*You, Boxer, the very day that those great muscles of yours lose their power, Jones will sell you to the knacker, who will cut your throat and boil you down for the foxhounds.*” olarak yer alan cümle Türkçe’ye “*Sen ey Boxer, adalelerin kudretini kaybettiği gün Jones seni az bir fiyata satacak. O da gırtlığını kesip etini haşlayıp av köpeklerine yedirecektir.*” şeklinde çevrilen cümleye kaynak metinde olmamasına rağmen “*az bir fiyata*” ve “*yedirecektir*” ifadeleri eklenmiştir. Ayrıca 12. sayfada yer alan “*Yoldaşlar! Acaba şu bizim hayatımızın manası nedir?*” cümlesindeki “*acaba*” kelimesi de kaynak metinde bulunmamaktadır: “*Now, comrades, what is the nature of this life of ours?*” Aynı sayfadaki “*Acaba bu tabii bir hal midir? Acaba bu topraklar, üstünde yaşayanlara adamakıllı bir hayat temin edemeyecek kadar fakir midir?*” cümlelerinde geçen “*acaba*” kelimeleri de sonradan eklenmiştir.

Kelime bazında bir başka ekleme de 16. sayfada “*İki ayak üzerinde yürüyen her mahlûk sizin düşmanınızdır.*” şeklinde çevrilen “*Whatever goes upon two legs is an enemy.*” cümlesindedir. Bu cümlemin çevirisine, yine kaynak metinde yer almamasına rağmen “*sizin*” ve “*mahlûk*” kelimeleri eklenmiştir. Aynı kelimeler, aynı sayfada bulunan “*Dört ayakla yürüyen veyahut kanatlı olan her mahlûk sizin dostunuzdur.*” cümlesinde de çevirmen tarafından eklenmiştir.

Kaynak metnin 6. sayfasındaki “*I cannot describe that dream to you.*” cümlesi Türkçe’ye “*Size bu rüyayı hakkıyla tasvir edemem.*” şeklinde çevrilirken de “*hakkıyla*” kelimesinin sonradan eklendiği görülmektedir.

Bir diğerk ekleme ise çeviri metnin 21. sayfasında bulunan “*Diğerklerinin söylediklerine bakılırsa akı kara, karayı ak gösterecek bir kabiliyette idi.*” cümlesindeki “*akı kara*” ifadesidir. Cümle kaynak metinde şu şekilde yer almaktadır: “*The others said of Squealer that he could turn black into white.*”

2.1.1.5. Kelime Çıkarma

Halide Edip çevirisinde sadece kelimeler eklememiştir. Bazı durumlarda ise kaynak metinde var olan kelime ve ifadeleri çeviri metinden çıkarmayı tercih etmiştir. Kaynak metnin çeşitli yerlerinde “Mr Jones”, “Mr Pilkington”, “Mr Whymper”, “Mr Frederick” gibi ifadeler geçmektedir. Halide Edip okuyucunun ilk karşılaştığı durumlar dışında isimlerin önüne “Mister” kelimesini getirmemiş, sadece isimlerini kullanmıştır.

Çıkarılan bu kelimeler bazen de cümlenin anlamının bozulmasına neden olmuştur. Kaynak metinde “- *but the pigs with their cleverness and Boxer with his tremendous muscles always pulled them through.*” olarak yer alan cümle Türkçe’ye “*Fakat Boxer’in muazzam adaleleri domuzların zekası sayesinde müşkülata galebe çalıyordu.*” şeklinde çevrilmiştir. Kaynak metinde yer alan “*and*” kelimesi çeviride atılmıştır. Fakat bu durum cümlenin anlamının değişmesine neden olmuştur. Çünkü aslında “Boxer’in muazzam adaleleri” ve “domuzların zekası” birlikte etki etmiştir. Ama Türkçe çevirisinde ise asıl önemli etkinin “domuzların zekası” olduğu anlaşılmaktadır. Görüldüğü gibi bazı durumlarda kelimelerin atılması istenmeyen sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir. Bu nedenden dolayı çeviri cümledeki “ve” kelimesi atılmamalıydı.

Ayrıca kaynak metindeki “*They did not know when the Rebellion predicted by Major would take place, they had no reason for thinking that it would be within their own lifetime, but they saw clearly that it was their duty to prepare for it.*” cümlesi “*İsyanın ne zaman olacağını bilmiyor, hatta kendi hayatlarında olup olmayacağını da kestiremiyor, fakat onu hazırlamak kendilerine düşen bir vazife olduğunu vuzuhla hissedyorlardı.*” biçiminde çevrilmiştir ve kaynak metinde yer alan “*predicted by Major*” kısmı çeviriden atılmıştır. Cümlenin anlamına herhangi

bir yanlışlık yansımaya da, çeviri metinde yer almayan bu bilgi bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Benzer bir örnek de kaynak metnin 5. sayfasında bulunan “*And above all, pass on this message of mine to those who come after you, so that future generations shall carry on the struggle until it is victorious.*” cümlesinin “*And above all*” kısmı Türkçe’ye çevrilirken atılmış olmasıdır: “*Benim bu sözlerimi sizden sonra geleceklere nakledin, ta ki gelecek nesiller zafere ulaşınca dek mücadeleyi kesmesinler.*”

16. sayfada yer alan “*Sadece üç köpekle bir kedi muhalif kaldılar. Major sözlerine devam etti:...*” cümlesi de benzer bir durumu yansıtmaktadır. Çünkü cümle kaynak metinde şu şekilde geçmektedir: “*There were only four dissentients, the three dogs and the cat, who was afterwards discovered to have voted on both sides. Major continued:...*” Çeviri cümlede atılan “*who was afterwards discovered to have voted on both sides.*” kısmı cümlenin anlamını daraltmıştır. Özelde kedinin, genelde diğer bazı hayvanların karakteriyle ilgili ipucu veren bu bilginin atlanması bir eksiklik olarak ortaya çıkmaktadır.

Aynı sayfadaki “- *Söyleyecek (çok) az sözüm (daha) kaldı. (Yalnızca) Tekrar ediyorum, insan ve insanın her adetine düşmanlık sizin vazifeniz olduğunu unutmayın.*” cümlesinde de kaynak metinde yer almasına rağmen “*more*” ve “*merely*” kelimeleri atılmıştır. Yukarıdakilerden farklı olarak, cümlenin anlamında bir eksiklik göze çarpmamaktadır.

Bunlardan başka, çeviri eserin 17. sayfasında bulunan “*Hiçbir hayvan evde yaşamamalı, yatakta yatmamalı, esvap giymemeli, alkol içmemeli, tütün içmemeli, paraya el sürmemeli, ticaret yapmamalıdır.*” cümlesinde bulunan “virgül”lerin yerine kaynak metinde altı adet “or” kelimesi yer almaktadır: “*No animal must ever live in a house, or sleep in a bed, or wear clothes, or drink alcohol, or smoke tobacco, or touch Money, or engage in trade.*” Türkçe’de olduğu gibi İngilizce’de de benzer kelimeler sıralanırken aralarına “virgül” konur, son kelimededen önce gerekli bağlaç kullanılır. George Orwell’in burada hem “virgül”, hem de “or” kelimelerini kullanmış olması sözel bir etki yaratmak istemesidir. Çevirmen Halide Edip bu

noktayı atlayarak, yazarın kaynak dilde vermek istediği etkiyi hedef dilde verememiştir.

Ayrıca, “*Last night, however, it came back to me in my dream.*” cümlesi Türkçe’ye “*İşte rüyamda o havayı hatırladım.*” şeklinde çevrilmiştir. Kaynak metinde yer alan “*Last night, however,*” ifadesi Türkçe’ye aktarılmamıştır. Bununla beraber, ileriki bölümlerde de bahsedileceği gibi cümlenin yapısı da değişmiştir. Cümlelerin öznelere farklıdır.

Bir başka örnekte 13. sayfadaki “*Siz ey inekler! Bu sene kaç bin okka süt verdiniz?*” cümlesi de kaynak metinde “*You cows that I see before me, how many thousands of gallons of milk have you given this last year?*” şeklinde yer almaktadır. Görüldüğü gibi “*that I see before me*” kısmı çeviri metinde yer almamaktadır.

Yukarıdaki örneklerde de görüleceği gibi, kimi ekleme ve çıkarmalar yerinde olmuşken, kimileri gereksizdir. Kimileri de anlamın kaymasına ve yanlış anlaşılmalara neden olduğu için kesinlikle yapılmaması gereken hatalar olarak ortaya çıkmıştır.

2.1.1.6. Paragraf Ekleme

Çeviri üzerinde yapılan bir diğer değişiklik ise paragraflar üzerinde yapılan değişikliklerdir. Çevirmen genel olarak biçime sadık kalmaya çalışsa da, azımsanmayacak bir oranda metne yeni paragraflar eklemiştir. Bir yerde de kaynak metinde yer almasına rağmen paragrafı atlamıştır. Şimdi kaynak metinde yer almamasına rağmen, çeviri metinde yer alan bu paragraflara çeviri metnin sayfalarından örnekler verilecektir. 11. sayfada “*Nihayet kedi de gelmiş, bermutat en sıcak yeri aradıktan sonra o da Boxer ve Clover’in arasına sıkışmıştı.*” cümlesi, 30. sayfada “*Şimdi yoldaşlar, mahsulü Jones’in adamlarından daha çabuk toplamak bizim için bir namus meselesi olduğunu hepimiz kabul edelim*” diye haykırdı.” cümlesi, 31. sayfadaki “*“Sütü siz bırakın yoldaşlar!” diye haykırdı.*” cümlesi, 32. sayfadaki “*Nihayet bütünü hasat iki günde ve Jones ile adamlarının sarf ettiği zamandan daha kısa bir zamanda bitti.*” cümlesi, 55. sayfadaki “*Snowball tekrar yerinden fırladı, melemeye başlayan koyunları bağırarak susturduktan sonra*

heyecanlı ve ihtiraslı bir nutukla yel değirmeni lehine konuştu.” cümlesi, 61. sayfadaki “*Hakikat halde yel değirmeni fikrini Napoleon yaratmıştı.*” ve “*Squealer bu harekete taktik adı verildiğini söylediikten sonra, kuyruğunu sallayarak,sıçrayarak, şen bir kahkaha savurarak: “Taktik yoldaşlar,taktik!” sözlerini birkaç defa tekrar etti.*” cümleleri, 80. sayfadaki “*Burnunu yere yapıştırarak birkaç derin nefes aldıktan sonra müthiş bir sesle: Snowball buradan geçmiş, açıktan açığa kokusunu alıyorum, diye bağırtıyordu.*” cümlesi, 86. sayfadaki “*Bir sıçanın bile katli vaki olmamıştı.*” cümlesi, 90. sayfadaki “*Her pazar sabahı bayrağı çekerken bu marş söyleniyordu.*” cümlesi, 99. sayfadaki “*Napoleon ondan çok fazla kurnazlık göstermişti.*” cümlesi, 119. sayfadaki “*“Boxer, Boxer”, diye feryada başladı.*” cümlesi, 120. sayfadaki “*Squealer, herhangi bir hayvanın bu derece aptal olabilmesi inanılmaz bir şey, diyordu.*” ve “*Fakat bu işin izahı kolaydı.*” cümleleri ve 129. sayfadaki “*Şaşırmış ve dehşet içinde birbirlerine sokularak, avlunun etrafını yavaş yavaş sıra halinde dolaşan domuzları seyrettiler.*” cümlesi, kaynak metinde olmamasına rağmen paragraf başında yer almıştır.

2.1.1.7. Paragraf Çıkarma

22. sayfadaki “*Buna Snowball kati bir sesle: “Hayır” cevabını verdi.*” cümlesi ise yukarıdaki örneklerin tam tersine kaynak metinde paragraf başı olarak yer almasına rağmen çeviri metinde paragraf yapılmamıştır. Bu değişikliklere bakıldığında, bunların çeviri metne herhangi bir akıcılık ya da buna benzer başka bir etki katmadığı görülmektedir. Çevirmenin şahsi birer tercihi olarak göze çarpmaktadır.

2.1.1.8. Büyük ve Küçük Harf Değişiklikleri

Çevirmen, ayrıca büyük ve küçük harflerin kullanımında da kaynak metne birçok yerde sadık kalmamıştır. Yazarın kasıtlı olarak tüm harflerini büyük yazdığı “*ALL ANIMALS ARE EQUAL BUT SOME ANIMALS ARE MORE EQUAL THAN THE OTHERS.*” cümlesi bile 130. sayfada “*“Bütün hayvanlar müsavi, fakat bazı hayvanlar ötekilerden daha müsavi” idi.*” şeklinde yer almıştır. Buna benzer bir başka örnek de kaynak metnin 14. sayfasında yine tümü büyük harfle yazılan “*MANOR FARM*” ve “*ANIMAL FARM*” ifadeleridir. Bu ifadeler çeviri metnin 29.

sayfasında “Beylik Çiftlik” ve “Hayvan Çiftliği” şeklinde yer almıştır. 38. sayfada bulunan “Dört ayak iyi, iki ayak fena” cümlesi de kaynak metinde “FOUR LEGS GOOD, TWO LEGS BAD” şeklinde yer almaktadır. 74. sayfadaki “Snowball” da kaynak metinde tümüyle büyük harfle yazılmıştır.

Bunun dışında “ikinci teşrin (October)”, “ikinci kanun (January)”, “pazar (Sunday)”, “yaz ortasında (Midsummer Day)” gibi gün ve ay ve zaman bildiren kelimeleri, “Evde yapılacak bin faydalı iş (One Thousand Useful Things to Do About the House)”, “Kendi kendine duvarcılık (Every Man His Own Bricklayer)” ve “Müptedilere elektrik malumatı (Electricity for Beginners)” gibi kitap isimleri, “Napolyon değirmeni (Napoleon Mill), “yeldeğirmeni harbi (the Battle of the Windmill)”, “yeşil bayrak nişanı (the Order of Green Banner)”, “İnek-ahır savaşı (the Battle of Cowshed)”, “yedi emir (Seven Commandments), “Birinci sınıf hayvan kahraman (Animal Hero, First Class)”, “İkinci sınıf hayvan kahraman (Animal Hero, Second Class)”, “yumurta komitesi (the Egg Production Committee)”, “temiz kuyruk ittihadı (the Clean Tails League)”, “yabani yoldaşları talim terbiye komitesi (Wild Comrades’ Reeducation Committee)”, “beyaz yün hareketi (the Whiter Wool Movement)” gibi savaş ve komite isimleri de küçük harfle başlatmıştır. Ayrıca kaynak metnin çeşitli sayfalarında cümle ortasında olmasına rağmen “Man” ve “Rebellion” kelimeleri büyük harfle başlamıştır. Ancak Halide Edip bunları küçük harfle yazmayı tercih etmiştir.

Buna rağmen, büyük harflerin kullanımına çevirmen tarafından “Kızıl Arslan Meyhanesi, Hayvan Cumhuriyeti, Hayvan Çiftliği, Beylik Çiftliği, Hayvanism, İngiltere Hayvanları” gibi ifadeleri, gazete, yer ve karakterlerin isimleri gibi özel isimlerin yazılışında dikkat edilmiştir. Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi, bazen aynı ifadenin bile yazımında bazı tutarsızlıklar bulunmaktadır.

2.1.1.9. Cümle Yapısının Değiştirilmesi

Çeviri metinde göze çarpan bir diğer değişiklik ise cümle yapılarının değiştirilmesidir. Çevirmen kimi zaman edilgen cümleyi etken yaparak, kimi zaman cümlelerin öznesini değiştirerek, kimi zaman da cümle içindeki kelimelerin diziliş sırasını değiştirerek bu tür yapı değişikliğine gitmiştir. Örneğin “*We are born, we are*

given so much food as will keep the breath in our bodies, and those of us who are capable of it are forced to work to the last atom of our strength; and the very instant that our usefulness has come to an end we are slaughtered with hideous cruelty.” cümlesi çeviri metnin 12. sayfasında “*Doğuyoruz, canı tende muhafaza edebilecek kadar bize yiyecek veriyorlar, aramızda kudreti yetenleri son nefesine kadar çalıştırıyorlar ve çalışamayacağımız an en çirkin bir gadir ile bizi boğazlıyorlar.”* şeklinde çevrilmiştir. Cümlede yer alan “Doğuyoruz”, “veriyorlar”, “çalıştırıyorlar” ve “boğazlıyorlar” fiillerinin çatıları etkendir. Oysa ki kaynak metinde bu fiiller edilgendir.

46. sayfada bulunan ve fiil çatısı etken olan “*Bir an için herkesi bir korku aldı; insanların ona bir fenalık etmiş, hatta kaçırmış olmaları ihtimalinden endişe ediyorlardı.”* cümlesi de kaynak metinde edilgen fiil çatısına sahip bir cümledir: “*For a moment there was great alarm; it was feared that the men might have harmed her in some way, or even carried her off with them.”*

Buna bir diğer örnek ise 58. sayfanın ilk satırındaki cümledir. “*Snowball’in tardiyle uğradıkları şaşkınlığa rağmen bu haber hayvanları ye’se düşürdü.”* cümlesinin etken olduğu görülmektedir. Oysa ki kaynak metinde cümle edilgendir: “*In spite of the shock that Snowball’s expulsion had given them, the animals were dismayed by this announcement.”*

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi, Halide Edip Türkçe’de edilgen bir ifade tarzını kullanmaktansa, etken bir ifade tarzı kullanmayı tercih etmiştir. Türkçe’de edilgen cümle kurmak, etken cümle kurmak kadar yaygın değildir. Sadece, yapılan işin önemli olduğu durumlarda edilgen cümle kurulması yaygındır. İş yapanın önemli olduğu durumlarda ise etken cümle kurmak daha yaygındır. Halide Edip de bu yönde düşünmüş olmalı ki, Türkçe’de yaygın olan fiil çatısını kullanmıştır.

Çevirmen kimi zaman da cümlelerdeki özneleri değiştirerek yapılarını değiştirmiştir. Örneğin çevirinin 20. sayfasında bulunan “*Maalesef, Jones gürültüden uyandı, yatağından fırladı, avluda bir tilki olduğunu zannederek, daima yatak odasının köşesinde bulunan tüfeğini yakaladı, karanlığa altı el boşalttı.”* cümlesi,

kaynak metinde “*Unfortunately, the uproar awoke Mr Jones, who sprang out of bed, feeling sure that there was a fox in the yard. He siezed the gun which always stood in a corner of his bedroom, and let fly a charge of Number 6 shot into the darkness.*” Şeklinde yer almaktadır. Görüldüğü gibi, Türkçe cümlede “uyandı” kelimesi yer alırken, İngilizce’inde ise “awoke” kelimesi bulunmaktadır. Yani Türkçe cümlede “Mr Jones” uyanırken, İngilizce cümlede ise “uproar(gürültü)” Mr Jones’u uyandırmaktadır. İngilizce cümlenin öznesi “uproar” iken, çevirmen cümlenin öznesin Türkçe’de Mr Jones yapmıştır.

Öznesi değişen bir diğer cümle de “*Last night, however, it came back to me in my dream.*” cümlesidir. Cümle Türkçe’ye “*İşte rüyamda o havayı hatırladım.*” şeklinde çevrilmiş. İngilizce cümlenin öznesi “it” iken, Türkçe cümlenin öznesi ise “ben”dir.

Yine yukarıda bahsedilen bir cümlede de bu durumla karşılaşılmaktadır. “*Snowball’in tardiyle uğradıkları şaşkınlığa rağmen bu haber hayvanları ye’se düşürdü.*” cümlesinin öznesi “bu haber” iken, İngilizce cümlenin öznesi “the animals(hayvanlar)”dır: “*In spite of the shock that Snowball’s expulsion had given them, the animals were dismayed by this announcement.*”

Etken cümlenin nesnesi, edilgen cümlenin öznesine dönüştüğü için, “*Doğuyoruz, canı tende muhafaza edebilecek kadar bize yiyecek veriyorlar, aramızda kudreti yetenleri son nefesine kadar çalıştırıyorlar ve çalışamayacağımız an en çirkin bir gadir ile bizi boğazlıyorlar.*” cümlesinin öznesi olan “biz”, İngilizce cümlenin edilgen olması nedeniyle özne değil, nesne olmuştur. “*We are born, we are given so much food as will keep the breath in our bodies, and those of us who are capable of it are forced to work to the last atom of our strength; and the very instant that our usefulness has come to an end we are slaughtered with hideous cruelty.*” cümlesinin öznesi cümlede yer almamaktadır, zira önemli olan işi yapan kişi değil, yapılan iştir. Fakat cümlenin anlamından çıktığı kadarıyla özne bu işleri yapan “insanlardır”.

Kaynak metinde edilgenken, çeviri metinde etken hale getirilen tüm cümleler bu kategoride sayılabilir. Çünkü yukarıda da bahsedildiği gibi, etken

cümlenin nesnesi, edilgen cümlenin öznesine dönüşmektedir. Burada öznelere değişmesi, cümlenin yapısını değiştirmeye yönelik değildir. Çünkü cümlelerin Türkçe ifade tarzına uyarlanırken değişen yapıları öznelere de değişmesini zorunlu kılmıştır.

Kaynak metnin 9. sayfasında bulunan *“These three had elaborated old Major’s teachings into a complete system of thought, to which they gave the name of Animalism”* cümlesi İngilizce’den Türkçe’ye çevrilirken *“İşte bu üçü aralarında ihtiyar Major’un öğrettiklerini tam bir fikir sistemi haline sokarak adını da “Animalism” Hayvan-ism koydular.”* şeklinde çevrilerek hem yapısı değişmiştir, hem de cümlenin fiilleri değişmiştir. İngilizce cümlenin fiili “elaborate(ayrıntılı bir biçimde hazırlamak)” iken, çevirisinin fiili “ad koymak”tır. Ayrıca, İngilizce cümlede yer alan “Relative Clause” yapısı Türkçe çeviride yer almamaktadır. Kaynak metinde 8. sayfada yer alan *“Unfortunately, the uproar awoke Mr Jones, who sprang out of bed, feeling sure that there was a fox in the yard. He siezed the gun which always stood in a corner of his bedroom, and let fly a charge of Number 6 shot into the darkness.”* cümlesindeki “Relative Clause” yapısı da, yine yukarıdaki örnekte olduğu gibi 20. sayfada yer alan Türkçe çevirisinde kullanılmamıştır.

Cümleler içinde yapılan değişikliklerden bir diğeri de cümle içindeki kelimelerin diziliş sırasının değiştirilmesidir. Örneğin çeviri eserin 12. sayfasında yer alan *“Hayvan hayatı esaret ve sefaletten ibarettir.”* cümlesindeki “esaret(slavery)” ve “sefalet(misery)” kelimelerinin yeri kaynak metinde farklıdır: *“The life of an animal is misery and slavery.”* Buna benzer bir başka değişiklik ise 15. sayfadaki *“İnsanı ortadan kaldırın, emeğimizin karşılığı bizim olur, bir gecede hür ve zengin oluruz.”* cümlesindedir. Kaynak metinde *“Only get rid of Man, and the produce of our labour would be our own. Almost overnight we could become rich and free.”* olarak yer alan cümledeki “rich” ve “free” kelimeleri Türkçe cümlede yer değiştirmiştir. Çevirmen “esaret” ve “hür” kelimelerini öne alarak “esaret” ve “hürriyet”in önemine vurgu yapmak istemiş olabilir. Kurtuluş Savaşında cephede yer alan biri olarak çevirmen hür olmanın zengin olmaktan, sefalet çekmenin de esaret altında olmaktan daha iyi olduğu düşüncesini okuyucuya iletmek için bu tür bir değişikliğe gitmiş olabilir.

13. sayfadaki “*Süt vermez, yumurtlamaz, tavşan tutabilecek hızla koşamaz, hayvan gibi çift sürmeye takati yoktur.*” cümlesindeki “tavşan tutabilecek hızla koşamaz” ve “hayvan gibi çift sürmeye takati yoktur” ifadeleri kaynak metinde yer değiştirmiş durumdadır. Yani “hayvan gibi çift sürmeye takati yoktur” ifadesi “tavşan tutabilecek hızla koşamaz” ifadesinden önce gelmektedir. Bu değişiklik çok da gerekli olmayan, cümlenin anlamına bir şey katmayan bir değişiklik gibi görünmektedir.

Cümledeki kelime dizilişinin değiştirildiği bir başka örnek ise 15. sayfada yer alan “*Köpeklere gelince, dişleri dökülüp ihtiyar olunca Jones boğazlarına bir tuğla bağlayıp en yakın havuzda boğar.*” cümlesindedir. Cümle kaynak metinde “*As for the dogs, when they grow old and toothless, Jones ties a brick round their necks and drowns them in the nearest pond.*” şeklinde yer almaktadır. Dikkat edilirse, “dişleri dökülüp” ve “ihtiyar olunca” ifadelerinin diziliş sırası kaynak metinde farklıdır. Çevirmen bu tür bir değişikliğe gitmiştir, fakat düşünüldüğünde bu değişikliğin mantıklı olmadığı ortaya çıkmaktadır. Çünkü dişlerin dökülmesi ihtiyarlıktan önce değil, ihtiyarlıktan sonra ortaya çıkmaktadır. Bu açıdan düşünüldüğünde gereksiz, hatta yanlış bir değişiklik olarak görünmektedir.

Cümle yapılarında yapılan bir diğer değişiklik de dilbilgisel olarak bazı olumsuz cümlelerin olumlu, bazı olumlu cümlelerin olumsuz yapılmasıdır. Kaynak metnin 6. sayfasında bulunan “*Even when you have conquered him, do not adopt his vices.*” cümlesi çeviri metnin 17. sayfasında “*Ona galebe çaldıktan sonra dahi onun reziletlerinden sakınmak gerekir.*” şeklinde çevrilmiştir. Kaynak cümlede olumsuz emir kipi bulunmaktadır, fakat bu Türkçe cümleye yansıtılmamıştır. Türkçe cümle dilbilgisel açıdan olumludur.

Bu durumun tersine ise 16. sayfadaki “*Tekrar ediyorum, insan ve insanın her adetine düşmanlık sizin vazifeniz olduğunu unutmayın.*” cümlesinde rastlıyoruz. Cümle kaynak metinde “*I merely repeat, remember always your duty of enmity towards Man and all his ways.*” şeklinde yer almaktadır. İngilizce cümle olumluyken, Türkçe çevirisi olumsuz emir kipi içermektedir. “Remember” kelimesi “unutmayın” şeklinde çevrilmiştir.

Yine buna benzer bir örnek de çevirinin 17. sayfasında bulunan “*Hiçbir hayvan evde yaşamamalı, yatakta yatmamalı, esvap giymemeli, alkol içmemeli, tütün içmemeli, paraya el sürmemeli, ticaret yapmamalıdır.*” cümlesidir. Cümle hem yapı, hem de anlam bakımından olumsuzdur. Oysa ki cümle kaynak metinde anlam olarak olumsuz olsa da, yapı olarak olumludur: “*No animal must ever live in a house, or sleep in a bed, or wear clothes, or drink alcohol, or smoke tobacco, or touch Money, or engage in trade.*” İngilizce cümlede bulunan “*No animal must ever*” ifadesi aynı sayfada iki farklı cümlede daha geçmektedir: “*And, above all, no animal must ever tyrannise over his own kind. (Bütün bunların fevkinda olan şey, hiçbir hayvan kendi cinsine zulmetmemek mecburiyetindedir.)*” ve “*No animal must ever kill any other animal. (Hiçbir hayvan başka bir hayvanı öldüremez.)*” Çevirmen bunları Türkçe’ye aktarıırken olumsuz yapı kullanarak aktarmıştır, çünkü İngilizce ve Türkçe’nin cümle yapıları birbirinden farklıdır. İngilizce’de iki farklı yapıyla yapılabilen olumsuz cümle, Türkçe’de bir yapıyla yapılabilmektedir.

2.1.1.10. Kelimelerin Deyimlerle Karşılanması

Çeviride göze çarpan bir diğer unsur ise, edebiyatçı bir kişiliği olan Halide Edip’in çevirisinde oldukça fazla oranda deyimleri kullanmasıdır. Çevirmen sadece kaynak metinde yer alan deyim ya da deyimsel ifadelere karşılık deyimler bulmamış, aynı zamanda deyim olmayan sıradan kelimelere de karşılık olarak deyimler kullanmıştır. Öncelikle kelimelerin karşılığı olarak bulunan deyimlere bakmak gerekirse, bunlara ilk örnek “lurch” kelimesinin 9. sayfada “yalpa vurmak” olarak ve “without listening” ifadesinin 11. sayfada “kulak asmadan” olarak çevrilmesi verilebilir. Ayrıca “sweat” kelimesi 31. sayfada “ter dökmek” olarak, “toil” kelimesi yine aynı sayfada “emek çekmek” olarak, “worked” kelimesi 32. sayfada “işi üstüne almıştı” olarak, “frightened” kelimesi 42. sayfada “ödleri patlamıştı” olarak, “mention” kelimesi 90. sayfada “ağza almak” olarak çevrilmiştir.

Bunun dışında çevirmen cümlede yer almamasına rağmen, cümlelerin anlamına göre de deyim kullanmayı tercih etmiştir. “I don’t think, comrades, that I shall be with you for many months longer.” cümlesini 12. sayfada “Yoldaşlar, aranızda bulunabileceğim aylar sayılıdır...” şeklinde çevirerek deyim kullanmıştır.

“At this moment there was a tremendous uproar.” cümlesini 16. sayfada “Bu anda müthiş bir *gürültü* *koptu.*” şeklinde, “But their efforts were rewarded.” cümlesini 31. sayfada “Fakat bu zahmetlerinin *mükâfatını* da *gördüler,*...” şeklinde, “The pigs did not actually work,...” cümlesini 31. sayfada “Domuzlar hiçbir işe *el sürmüyorlar,*...” şeklinde, “At this time, some of the other animals murmured,...” cümlesi 39. sayfada “Bazı hayvanlar arasında buna karşı mırıldanmalar *başgösterdi* ...” şeklinde, “...it was feared that...” cümlesi 46. sayfada “...herkesi bir *korku aldı;*...” şeklinde, “they always found themselves in agreement with the...” cümlesi 55. sayfada “...ona *hak veriyorlardı.*” şeklinde ve “At last the day came...” cümlesi 55. sayfada “...gün *geldi çattı.*” şeklinde çevirerek kaynak metinde olmamasına rağmen deyim kullanmayı tercih etmiştir. Bunda yukarıda bahsedildiği gibi edebi kendisinin de bir edebiyatçı olmasının ve edebi tarza daha uygun olacağını düşünmesinin etkisi bulunmaktadır.

2.1.1.11. Deyimlerin Deyimlerle Karşılanması

Çevirmenin kaynak metinde yer alan deyimlere bulduğu karşılıklar ise eğreti durmamaktadır. Çevirmen “Word had gone round...” cümlesini 9. sayfada “...ağızdan ağıza dolaşmıştı.” şeklinde, “chew the cud” ifadesini 10. sayfada “geviş getirmek” şeklinde, “...we are given just so much food as will keep the breath in our bodies.” cümlesini 12. sayfada “...canı tende muhafaza edebilecek kadar bize yiyecek veriyorlar,...” şeklinde, “...think of a way round every difficulty.” ifadesini 31. sayfada “...her nevi müşkülâtın önünü alabiliyordu.” şeklinde, “...resolutions were put forward...” ifadesini 35. sayfada “... kararlar ileri sürülür,...” şeklinde, “The men gave a shout of triumph.” cümlesini 45. sayfada “İnsanlar bir zafer narası attı.” şeklinde, “...bitterly hard weather.” ifadesini “...havalar zehir gibi soğudu.” şeklinde, “...seemed to be biding his time.” ifadesini 51. sayfada “...bir fırsat kollar gibi duruyordu.” şeklinde, “...our enemies would be upon us.” ifadesini 59. sayfada “...düşmanlarımızı tepemize bindirir.” şeklinde, “...the human beings were inventing fresh lies...” ifadesini 76. sayfada “...yeni yeni yalanlar düzüyorlardı.” şeklinde, “Presently the tumult died down.” cümlesini 85. sayfada “Gürültü derhal kesilmişti.” şeklinde ve “The animals’ blood boiled...” ifadesini 96. sayfada “...kanları başlarına çıkıyor,...” şeklinde çevirerek kaynak dildeki deyimlere karşılık olarak yine deyimler kullanma yoluna gitmiştir, bunda da başarılı olmuştur.

2.1.1.12. Özel İsimlerin Çevirileri

Çalışmanın önceki bölümlerinde cümleleri birleştirerek ya da ayırarak, noktalama işaretlerini değiştirerek, kelime eklemeleri ve çıkarmaları yaparak, paragrafların yerlerini değiştirerek ve cümle yapılarını değiştirerek yapılan değişikliklerin çeviride birtakım olumsuzluklara neden olduğundan bahsedilmişti. Çeviride karşılaşılan başka bir olumsuz nokta ise özel isimlerin Türkçe'ye çevrilmesinde yaşanan tutarsız tutumdur. Çevirmen kimi özel ismi Türkçe'ye çevirirken, kimilerini de çevirmemeyi tercih etmiştir. Örneğin “Crown Derby” takımlarını, “Clementine” ve “La Cucaracha” şarkılarını, “Coccidiosis” hastalığını ve “Moses” dışındaki tüm karakterlerin isimlerini, “John Bull, Tit-Bits ve Daily Mirror” gazetelerini, hatta “Mister” kelimesini Türkçe'ye çevirmemiştir. Buna karşın “pound” “lira” olarak, Moses” karakteri “Musa” olarak, “the News of the World” “Dünya Haberleri” olarak, “Brussels Carpet” “Brüksel halısı” olarak, “Queen Victoria” “Kraliçe Victoria” olarak ve “Manor Farm” “Beylik Çiftliği” olarak Türkçe'ye çevrilmiştir. “Manor Farm” Türkçe'ye “Beylik Çiftliği” olarak çevrilirken, “Mister” kelimesinin “Bay” diye çevrilmemesi o dönemde “Mister” kelimesinin o haliyle kullanımının yaygın olmasından kaynaklanabilir. Tıpkı “Madam” ya da “Mösyö” kelimeleri gibi. Eserde geçen birçok özel ismin Türkçe'de anlamlı birer karşılığı olmasına rağmen çevrilmemişken, çevirmenin bu kelimelerin bir kısmını Türkçe'ye çevirmesi, bu konuda tutarlı bir yöntem takip etmediği izlenimi vermektedir.

2.1.1.13. Marş ve Şiir

Çeviride yer alan bir diğer tutarsızlık, eserde geçen marş ve şiirin biçimlerinin aktarılmasında yaşanmıştır. Örneğin 18. ve 19. sayfalarda yer alan “İngiltere Hayvanları” marşı kaynak metinde her biri dörder mısra olan yedi kıtadan oluşmaktadır. İkinci ve dördüncü mısraları birbirleriyle kafiyelidir. Marş Türkçe'ye biçim olarak aynen aktarılmıştır. Çeviri eserde de her biri dörder mısra olan yedi kıta yer almakta. İkinci ve dördüncü mısralarda olmasa da farklı kıtalarda farklı mısralarda kafiyeler oluşturularak benzer biçim elde edilmeye çalışılmış. Buna karşın çeviri metnin 93. sayfasında yer alan şiirin biçimi aslına uygun bir biçimde

aktarılmamıştır. Kaynak metinde her biri yedişer mısradan toplam üç kıtadan oluşan şiirin, çeviri metinde birinci kıtanın yedi, ikinci kıtanın dokuz, üçüncü kıtanın ise sekiz mısradan oluştuğu görülmektedir. Her ne kadar kıtaların kendi içinde kafiyeler oluşturulmaya çalışılmışsa da, biçim olarak kaynak metindeki aslına uygun düşmemiştir. Görüldüğü gibi marşın biçimi çeviri metinde korunmaya çalışılırken, şiirinki korunamamıştır.

2.1.1.14. Bölümler (Chapters)

Kaynak metinde yer almasına rağmen, çeviri metinde yer almayan bir diğer biçimsel özellik, çeviri metnin bölümlere ayrılmamasıdır. Kaynak metinde toplam on bölüm bulunmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı yayınlarından çıkan bu çevirisinde bölümler yokken, çevirmenin Liman Kitapları'ndan çıkan kitabında bu bölümlere rastlanmaktadır. Bu da bir kez daha çevirmenin kaynak metindeki biçimsel özellikleri çeviri metinde bütünüyle oluşturamadığını gösteriyor.

2.1.1.15. Yanlış Çeviriler

Çeviride karşılaşılan bir diğer sorun ise nadir de olsa yanlış çevirilerdir. Kaynak metinde “*Because nearly the whole of our labour is stolen from us by human beings.*” cümlesi Türkçe’ye “*Çünkü, emeğimizin bütün mahsulü insanlar tarafından elimizden alınıyor.*” şeklinde çevrilmiştir. Oysa ki, “*Çünkü, emeğimizin neredeyse bütün mahsulü insanlar tarafından elimizden alınıyor.*” şeklinde çevrilmesi gerekirdi. Çevirmen kaynak metinde yer alan “nearly” kelimesini çeviriden atmıştır. Böylelikle anlam bozulmuştur.

Bu duruma bir başka örnek, kaynak metnin 15. sayfasındaki “*It was very neatly written,...*” cümlesinin çeviri metnin 30. sayfasında “*Gayet dürüst bir yazı ile yazılmıştı.*” şeklinde yer almasıdır. “Neatly” kelimesi “dürüst” diye değil, “düzgün” ya da “güzel” şeklinde çevrilmesi gerekirdi.

Kaynak metnin 58. sayfasındaki “*In the autumn, by a tremendous, exhausting effort – for the harvest had to be gathered at almost the same time – the windmill was finished.*” cümlesinin türkçeye çevirisinde de hata yapılmıştır. Cümle

Türkçe'ye “*Sonbaharda, muazzam ve yorucu bir gayretten sonra, aynı zamanda mahsul de toplanmış olduğu halde, yel değirmeni bitirilmişti.*” şeklinde çevrilmiştir. Görüldüğü gibi, “*for the harvest had to be gathered at almost the same time*” kısmı “mahsul de hemen hemen aynı zamanda toplanmak zorunda olduğu için” şeklinde çevrilmesi gerekirken, yanlış bir biçimde “aynı zamanda mahsul de toplanmış olduğu halde” şeklinde çevrilmiştir.

Yine kaynak metnin 65. sayfasında yer alan “*They had thought that the Fifth Commandment was “No animal shall drink alcohol”, but there were two words that they had forgotten. Actually the Commandment read : “No animal shall drink alcohol to excess.”*” cümleleri Türkçe metinde “*Hayvanlar, beşinci emri “hiç bir hayvan alkol içemez” diye biliyorlardı, fakat şimdi o emirde iki kelime unuttuklarını anladılar. “Hiçbir hayvan fazla alkol içemez.”*” şeklinde yer almıştır. Kaynak metinde beşinci emre eklenen kelimeler iki tanedir: “to excess”. Oysa Türkçe cümledeki beşinci emre sadece bir kelime, yani “fazla” kelimesi eklendiği halde, çeviride “fakat şimdi o emirde iki kelime unuttuklarını anladılar.” ifadesi kullanılmıştır.

Buna benzer bir başka dikkat edilmesi gereken çeviri sorunu da kaynak metnin 72. sayfasında bulunan “*He intended, he said, to devote the rest of his life to learning the remaining twenty-two letters of the alphabet.*” cümlesidir. Cümle Türkçe'ye “*Artık ömrünün bundan sonraki günlerini ilme ve alfabenin yirmi iki harfini öğrenmeye vakfedeceğini söylüyordu.*” şeklinde çevrilmiştir. Bu cümlede bahsedilen Boxer'dır. O ana kadar alfabenin sadece ilk dört harfini öğrenmiş olan Boxer'ın öğrenecek yirmi iki harfi daha vardır, çünkü İngiliz alfabesinde yirmi altı harf vardır. Oysa Türkçe'de yirmi dokuz harf vardır. Çevirinin birçok kısmında Türkçeleştirmelere giden çevirmenin bunu da uyarlayarak yirmi iki harfin değil, yirmi beş harfin kaldığını söyleyebilirdi.

2.1.1.16. Çevirinin Dili

Çalışmanın bu bölümünde değinilmesi gereken bir başka konu ise çeviri eserin dilidir. Çevirinin yapıldığı dönemin dilsel özellikleri çeviri eserde açıkça görülebilmektedir. Günümüzden yaklaşık elli yıl önce yapılan çeviride, anlamı okur

tarafından bilinen fakat artık günlük dilde kullanılmayan kelimelerin yanında, okura tamamen yabancı kelimeler de bulunmaktadır. Bu kelimeler iki grupalinde örneklendirilecektir. Öncelikle pek yabancı olunmayan, fakat günlük dilde de çok sık kullanılmayan kelimelere örnekler verilecektir: Müsabaka, muazzam, evvela, vazife, müsait, vaziyet, ahir, tabii, mahluk, telakki etmek, muktedir olmak, münakaşa etmek, içtima yapmak, mütalâalar ileri sürmek, tahkik etmek, menfur, okka, reye koymak, kavi, müracat, umumiyetle, menşei, alelaide, kadir, imdi, sual, takarrür etmek, tırıs, meşkûk, tezahür, müşkülât, hasis, malumat, hakikat halde, merasim ve izah gibi birçok kelime çevirinin dilinin döneminin özelliklerini yansıttığının göstergesidir.

Bunlardan başka, çeviri metinde gününüz okuyucusunun anlamasının hemen hemen imkansız olduğu kelimeler de bulunmaktadır. Bu kelimelerin bir kısmı kaynak metindeki karşılıklarıyla birlikte verilecektir: Bermutat (as usual), belagat (eloquence), muhayyile (imagination), fevkine (far beyond), mania (spare), tahayyül etmek (imagine), riyaset etmek (preside), tard (expulsion), müphem (vague), mamafih (however, nevertheless), bilakis (on the contrary), selahiyet vermek (let), muarız görünmek (seem to oppose), yeis içinde (in despair), müessir olmak (be efficient), mutat (usual), ikinci teşrin (November), bir buçuk kadem (three feet), üç kadem (eighteen inches), ikinci kanun (January), mütemadiyen (continually), kital (murder), mütereddit (uneasy), iptidai (primitive), zahiri (seeming), meşum (unfortunate), tebşir etmek (tell), gaygubet (absence), müptedi (beginner) esvap (cloth), gadir (cruelty), istirdat (recapture) vb. Tüm bu örnekler sadece dönemin diliyle ilgili bilgiler vermiyor, aynı zamanda yaklaşık elli yılda bir dilin yabancı kelimelerden kurtulmak adına ne kadar değişime uğradığını da gösteriyor.

Görüldüğü gibi, çevirmen kaynak dildeki akıcılığı Türkçe'de de sağlayabilmek ve Türk okuruna yönelik bir çeviri yapmak amacıyla çeviride birtakım değişikliklere gitmiştir. Bu değişikliklerin bir kısmı olumlu sonuç verirken, bir kısmı da olumsuz sonuç vermiştir. Bu durum sonuç kısmında değerlendirilecektir. Bu aşamada Rasim Özdenören'in yapmış olduğu *Hayvan Çiftliği* çevirisinin de aynı açıdan incelenmesinde fayda vardır.

2.1.2. RASİM ÖZDENÖREN ÇEVİRİSİ

Daha önce George Orwell'in *Hayvan Çiftliği* adlı eserinin birçok çevirmen tarafından Türkçe'ye çevrildiği belirtilmişti. Peki bu kadar çevirmenden niçin Halide Edip'in ve Rasim Özdenören'in çevirileri bu tezin inceleme konusu olmuştur? Öncelikle iki çevirmen seçilmiş olmasının nedeni, kitabın Türkçe çevirilerinin sayısının fazla olması ve konunun kapsamının genişletilmesiyle konu dışına çıkararak konudan sapmanın engellenmesi düşüncesi ve konunun kapsamının daraltılmasıyla daha sağlıklı sonuçlara ulaşılabileceği inancıdır. Halide Edip Adıvar'ın çevirisinin seçilme nedeni, daha önce bahsedildiği gibi kitabın ilk Türkçe çevirisi olması ve döneminin dilsel özelliklerini yansıtmaya ve Türk Edebiyatında önemli bir yere sahip olmasıdır. Kaynakçaya bakılırsa görüleceği gibi, *Hayvan Çiftliği*'nin Türkçe çevirilerinin yayın tarihleri içinde günümüze en yakını 2004 basımı ile yine Halide Edip'in Liman Yayınlarından çıkan çevirisidir. Bundan bir önceki çeviri ise Aralık 2003 ile Mavi Uçurtma Yayınlarından çıkan Rasim Özdenören'in çevirisidir. Rasim Özdenören'in çevirisinin incelenme nedeni ise, çeviriler içinde hem son çeviri olması, hem de yayınevinin çocuk kitapları yayınlayan bir yayınevi olmasıdır, yani, aslında siyasi bir hiciv olan fakat adı bir çocuk kitabını andıran bir kitabın çocuk kitapları yayınlayan bir yayınevinden çıkan çevirisinde ne tür farklılıkların olabileceğinin ortaya konmasıdır.

Önceki bölümde Halide Edip Adıvar'ın belli amaçlar doğrultusunda çeviri üzerinde yapmış olduğu değişikliklere benzer bir şekilde Rasim Özdenören de çeviri yaparken, kaynak metinden farklı olarak bazı değişiklikler yapmıştır. Bu değişiklikleri cümle ayırma, cümle birleştirme, noktalama işaretleri üzerinde yapılan değişiklikler, kelime ekleme, kelime-cümle-parağrafın çevrilmemesi, paragraf ekleme ve çıkarma, büyük-küçük harf değişiklikleri, cümle yapısının değiştirilmesi, kelime ve deyimlerin deyimlerle karşılanması, Türkçeleştirme ve Türkçe karşılıklar bulma gib sıralanabilir.

Halide Edip'in çevirisinin incelenme biçimine uygun olarak, bu bölümde de çevirmen tarafından yapılan değişiklikler alt başlıklar halinde incelenecektir.

2.1..2.1. Cümle Ayırma

Rasim Özdenören de Halide Edip Adivar gibi kaynak metindeki cümleleri çeviri metinde ayırma ya da bölme yoluna gitmiştir. Cümleleri bazen ikiye, bezen de üçe ayırmıştır. Bunun nedeni, çevirinin çocuklara hitbetmesi için hazırlanmış olmasıdır. Öyle ki, 209 cümle çevrilirken iki ya da üçe bölünmüştür. Bu çalışmada bu cümlelerin tümüne yer vermek yerine bunların birkısından örnek verilecektir, geri kalan kısmı ise EK1'deki listeden takip edilebilir.

Cümle ayırma ile ilgili ilk örnek, daha kitabın ilk cümlesidir. Kaynak metinde “*Mr Jones, of the Manor Farm, had locked the hen-houses for the night, but was too drunk to remember to shut the pop holes.*” şeklinde yer alan cümle, çeviri metinde iki cümle halinde yer alarak “*Beylik çiftliği sahibi Bay Jones, gece için kümesleri kilitledi.(1) Öylesine içmişti ki, pencereleri kapatmayı akıl edemedi.(2)*” şeklinde çevrilmiştir.

Bir diğer örnek, yukarıdaki örnekteki cümleleri takip eden cümlelerdir. “*With the ring of light from his lantern dancing from side to side, he lurched across the yard, kicked off his boots at the back door, drew himself a last glass of beer from the barrel in the scullery, and made his way up to bed, where Mrs Jones was already snoring.*” cümlesi çeviri metinde üçe bölünerek “*Fenerin halkalı ışığı bir o yana, bir bu yana raks ederken, yalpalayarak avluyu geçti.(1) Kapının arkasında çizmelerini tekmeleyip çıkardı.(2) Kilerdeki fiçidan son bir bardak daha bira çekti ve Bayan Jones'un çoktandır horlamakta olduğu hatağa doğru yollandı.(3)*” şeklinde çevrilmiştir. Kaynak metinde çok uzun olan bu cümlelerin çevirisinin hedef okuyucusunun çocuklar olduğu düşünüldüğünde bu kararın doğru bir karar olduğu hemen göze çarpmaktadır.

Kaynak metnin 1. sayfasında, çeviri metnin ise 9. sayfasında yer alan cümlelerdir. “*Oniki yaşındaydı.(1) Son günlerde oldukça şişmanlamıştı.(2) Dişlerinin işe yaramaz hale gelmesine rağmen, akıllı ve iyi kalpli görünüşüyle hâlâ görkemli bir domuzdu.(3)*” cümleleri kaynak metinde tek cümle olarak yer almaktadır: “*He was twelve years old and had lately grown rather stout, but he was still a majestic*

looking pig, with a wise and benevolent appearance in spite of the fact that his tushes had never been cut.”

“The hens perched themselves on the windowsills, the pigeons fluttered up to the rafters, the sheep and cows lay down behind the pigs and began to chew the cud.” cümlesi de üçe bölünerek çevrilmiştir: *“Tavuklar pencere eşiklerine tünedi.(1) Güvercinler çatı kirişlerine kondu.(2) Koyunlarla inekler de domuzların arkasına uzanıp geviş getirmeye başladı.(3)”*

Başka bir örnek kaynak metnin yine ilk sayfasından. *“The two cart-horses, Boxer and Clover, came in together, walking very slowly and setting down their vast hairy hoofs with great care lest there should be some small animal concealed in the straw.”* cümlesi de çeviri metinde ikiye bölünerek çevrilmiştir: *“Boxer ve Clover adlı iki araba atı içeriye birlikte girdi.(1) Oldukça ağır yürüyor, iri, kıllı ayaklarıyla samanların arasına yerleşmiş küçük hayvanları ezmek için büyük özen gösteriyorlardı.(2)”*

“Clover, şişman, orta yaşına varmış, ana tavırlı bir kısraktı.(1) Dördüncü tayını dünyaya getirdikten sonra endamı iyice bozulmuştu.(2)” cümlesi de yine kaynak metnin ilk sayfasında bulunan *“Clover was a stout motherly mare approaching middle life, who had never quite got her figure back after her fourth foal.”* cümlesinin çevirisidir.

Şu ana kadar incelenen 6 örnek cümlenin tümü kaynak metnin ilk sayfasındandır. Bu da çevirmenin daha ilk sayfadan başlayarak ne kadar sıklıkla cümleleri ayırma ya da bölme işlemine tabi tuttuğunu gösteriyor. Yukarıda da belirtildiği gibi, bu konuyla ilgili 209 örnek cümle var. Tüm bu örneklerin burada gösterilmesi olanaksız olduğu için, verilecek birkaç örnekten sonra diğer alt başlıklarla ilgili örneklere geçilecektir.

“Boxer was enormous beast, nearly eighteen hands high, and as strong as any two ordinary horses put together.” cümlesi de 10. sayfanın ilk satırında üç cümle halinde yer almıştır: *“Boxer iri bir hayvandı.(1) Boyu neredeyse onsekiz karış yüksekliğindeydi.(2) İki atın taşıyabileceği yükü kolaylıkla taşıyabilirdi.(3)”*

Hemen altındaki cümle de çevirisinde ikiye ayrılmıştır: “*Burnundan aşağıya uzanan beyaz çizgi ona bön bir görünüş veriyordu.(1) Aslında pek zeki sayılmazdı, ama mayasının sağlamlığı ve korkunç iş gücü ona herkesin saygısını kazandırmıştı.(2)*”

Cümle ayrılmasına verilecek sıradaki örnek ise yine çeviri metnin 10. sayfasındadır. 9. satırdan başlayan “*Az konuşur, ancak konuşması örtülü imalar taşırdı.(1) Örneğin, Allah’ın kendisine sinekleri kovmak için bir kuyruk verdiğini söyler, ama hemen arkasından da “ne kuyruğum olaydı, ne de sinekler...” derdi.(2)*” cümlesi kaynak metinde “*He seldom talked, and when he did it was usually to make some cynical remark – for instance, he would say that God had given him a tail to keep the flies off, but that he would sooner have had no tail and no flies.*” şeklinde tek bir cümle halinde yer almaktadır.

Aynı sayfadaki “*Kendisi açıkça kabul etmemekle birlikte Boxer’a çok bağlıydı.(1) Yemiş bahçesinin ötesindeki küçük çayırda pazar günlerini çoğunlukla birlikte geçirirler, bütün gün yan yana hiç konuşmadan otarlardı.(2)*” cümlesi de kaynak metnin 2. sayfasının 13. satırında yine tek cümle olarak yer alır.

Bir başka örnek de kaynak metnin 2. sayfasındaki “*The two horses had just lain down when a brood of ducklings, which had lost their mother, filed into the barn, cheeping feebly and wandering from side to side to find some place where they would not be trodden on.*” cümlesinin Türkçe çevirisinin 10. sayfasında iki cümleye ayrılmış olmasıdır: “*İki at yere uzandı.(1) Tam o sırada analarını kaybetmiş bir ördek yavrusu sürüsü, ayak altı olmayan bir yer bulabilmek için ortalığı merakla araştırıp vildayarak ambara girdi.(2)*”

Çeviri metnin 11. sayfasının 14. satırında yer alan ve iki cümleden oluşan “*Yoldaşlar, sizinle daha uzun bir süre birlikte kalacağımı sanmıyorum.(1) Ölmeden önce, ömrüm boyunca elde ettiğim akıl ve hikmeti size aktarmayı görev biliyorum.(2)*” bölümü de kaynak metinde tek cümleden oluşmaktadır: “*I do not think, comrades, that I shall be with you for many months longer, and before I die, I feel it my duty to pass on to you such wisdom as I have acquired.*”

2.1.2.2. Cümle Birleştirme

Yukarıdaki örneklerin sayısının çokluğundan da anlaşılacağı gibi, çevirmen kaynak metindeki cümleleri ikiye ya da üçe bölme yoluna gitmiştir. Bu tavrına ters sayılabilecek bir karar olarak, sayısı az da olsa bazı cümleleri de birleştirme yolunu seçmiştir. Buna verilebilecek ilk örnek kaynak metnin 9. sayfasının 29. satırında başlayan “*“No”, said Snowball firmly.(1) “We have no means of making sugar on this farm.(2)”* cümlelerinin çeviri eserin 23. sayfasında “*“Hayır!” dedi Snowball kesin olarak; “Bu çiftlikte şeker yapacak aracımız yok.”* şeklinde tek bir cümle olarak yer almasıdır.

Cümle birleştirmeye bir başka örnek de kaynak metnin 15. sayfasının 21. satırında başlayan cümlelerdir. Kaynak metinde “*“Never mind the milk, comrades!” cried Napoleon, placing himself in front of the buckets.(1) “That will be attended to”(2)”* şeklinde yer alan cümleler, çeviri metinde birleştirilerek:

“Napolyon kovaların önüne geçerek:

“Süte boşverin yoldaşlar.” diye bağırdı; “O iş çözülür....”” şeklinde yer almıştır.

Çeviri metnin 42. sayfasının 9. satırında yer alan cümlenin “...*“Dört ayak iyi, iki ayak kötü; dört ayak iyi, iki ayak kötü”*...” kısmı da kaynak metnin 20 sayfasında 2 cümleden oluşmaktadır: “...*“Four legs good, two legs bad! Four legs good, two legs bad!”*...”

“Yoldaşlar! diye haykırdı Squealer: “Umarım, biz domuzların bunu bencilliğimizden ve sırf kendimize bir ayrıcalık olsun diye yaptığımız hiçbirinizin aklına gelmiyordur....” cümlesi de çeviri metnin 43. sayfasında görüldüğü gibi tek bir cümleden oluşmaktadır. Cümle kaynak metnin 21. sayfasında iki cümleden oluşmaktadır: “*“Comrades!” he cried.(1) “You do not imagine, I hope, that we pigs are doing this in a spirit of selfishness and privilege?(2)”*

49. sayfada yer alan *“Kurşunlar, Snowball’ın sırtı boyunca kanlı çizgiler meydana getirmeden önce bütün ağırlığıyla Jones’un bacakların saldırdı.”* cümlesi

de kaynak metnin 25. sayfasının 3. satırında “*The pellets scored bloody streaks along Snowball’s back, and a sheep dropped dead.(1) Without halting for an instant, Snowball flung his fifteen stone against Jones’s leg.(2)*” şeklinde iki cümleden oluşmaktadır.

Kaynak metnin 49. sayfasındaki ““*Ah, that is different!*” *said Boxer.(1) “If Comrade Napoleon says it, it must be right.(2)”*” cümleleri de çeviri metnin 91. sayfasının 16. satırından başlayan cümlede birleştirilmiştir:

“*Boxer:*

“*Ah öyleyse iş değişir!*” *dedi; “Napolyon yoldaş böyle söylüyorsa doğrudur.”*”

Cümle birleştirilmesi konusundaki son örnek ise, çeviri metnin 122., kaynak metnin ise 69. sayfalarında yer alan cümlelerdir. Kaynak metindeki “*They found it comforting to be reminded that, after all, they were truly their own masters and that the work they did was for their own benefit.(1) So that, what with the songs, the processions, Squealer’s list of figures, the thunder of the gun, the crowing of the cockerel, and the fluttering of the flag, they were able to forget that their bellies were empty, at least part of the time.(2)*” cümleleri, çeviri metinde “*Bu törenlerde kendi sahiplerinin kendileri olduğunu, daha önemlisi sırf kendi çıkarları için çalıştıklarını bir daha anımsıyor, geçici bir süre de olsa söylenen şarkılar, alaylar, Squealer’ın rakam listeleri, tüfeğin patlayışı, horozun ötüşü, bayrağın dalgalanışı ile karınlarının açlığını unutuyorlardı.*” şeklinde birleştirilmiştir.

Yukarıdaki son örnek dışında cümleleri birleştirmesi çok sorun olarak göze çarpmamaktadır. Çevirmen büyük olasılıkla akıcılığı sağlamak adına cümleleri birleştirmiştir. Zaten birleştirilen cümleler kısa cümleler. Fakat son örnek ise çevirmenin izlediği politikaya ters düşmektedir. Kaynak metinde bile birkaç tane bulunan bu kadar uzun bir cümleyi, kendisi iki cümleyi birleştirerek oluşturmayı tercih etmiştir. Cümle uzun da olsa, çevirmen akıcı üslubuyla bu olumsuzluğu giderebilmiştir.

2.1.2.3. Noktalama İşaretleriyle ilgili değişiklikler

Halide Edip Adıvar gibi, Rasim Özdenören'in yapmış olduğu bir diğer değişiklik de noktalama işaretleriyle ilgili olanlardır. Yukarıdaki iki bölümde cümle ayırma ve cümle birleştirme ile ilgili örnekler sıralanmıştır. Tahmin edileceği gibi, her bir cümle ayırma ve birleştirme girişiminde cümlelerdeki noktalama işaretleri değişecektir. Cümleler ayrılırken, yukarıki ilk bölümde de görülebileceği gibi, “virgül (,)”, “and”, “tire (-)”, “noktalı virgül (;)”, “when” ve “and” gibi kelime ve noktalama işaretleri “nokta”ya dönüşmüştür.

Cümle birleştirilirken de, aradaki “nokta”lar, yukarıki ikinci bölümde de görülebileceği gibi “noktalı virgül (;)”, “iki nokta üst üste (:)” ve “virgül (,)” işaretlerine dönüşmüştür. Bunlar yukarıdaki cümlelerden görülebileceği için, teker teker örnekler verilmeyecektir.

Bunun yerine, cümle ayırma ve birleştirme dışındaki noktalama işareti değişikliklerine bakılacak ve örnekler bu yönde verilecektir. Kaynak metinde yazar bazı bilgileri “parantez” içinde verme yoluna gitmiştir. Fakat bu kullanım tarzı Türkçe’de sık başvurulan bir yöntem değildir. Bu yüzden çevirmen bu tür cümleleri çevirirken çoğunlukla “parantez”leri kaldırmıştır. Bazen bunu “virgül” ile karşılamış, bazen de hiçbir noktalama işareti koymamıştır.

Kaynak metnin 21. sayfasının 19. satırında başlayan “*Milk and apples (this has been proved by Science, comrades) contain substances absolutely necessary to the well being of a pig.*” cümlesinde yer alan “parantez()”ler çeviri metnin 43. sayfasında yer alan cümlede “virgül”ler ile karşılanmıştır: “*Süt ve elma, bilim kanıtlamıştır ki, yoldaşlar, bir domuzun sağlığı için kesinlikle zorunlu besinleri içerir.*”

Kaynak metnin 22. sayfasının 2. satırında başlayan “*So it was agreed without further argument that the milk and the windfall apples (and also the main crop of apples when they ripened) should be reserved for the pigs alone.*” cümlesindeki “parantez”ler çeviri metinde atılmış, ve yerine herhangi bir noktalama işareti kullanılmamıştır: “*Böylece daha fazla kanıtla gerek kalmadan sütlerin,*

rüzgarla dökülen ve ağaçta olgunlaşan bütün elmaların yalnızca domuzlara ayrılması hususunda uzlaşmaya varıldı.”

Aynı duruma verilebilecek bir başka örnek de kaynak metnin 29. sayfasının ilk paragrafında yer alan cümledir. Türkçe’ye “*Çiftlik eski düzende ve aletleri de iyicene ilkel olduğundan, hayvanlar bu tür şeyleri hiç duymamıştı. Snowball’u ilgiyle dinlerken...*” şeklinde çevrilen cümle kaynak metinde “*The animals had never heard of anything of this kind before (for the farm was old-fashioned and had only the most primitive machinery), and they listened in astonishment while Snowball conjured up pictures of fantastic machines which would do their work for them while they grazed at their ease in the fields or improved their minds with reading and conversation.*” şeklinde yer almaktadır. Görüldüğü gibi “parantez”ler çeviri metnin 58. sayfasında atılmış, yerine herhangi bir noktalama işareti kullanılmamıştır.

Kaynak metindeki “parantez”lerin çeviri metinde atılmasına verilebilecek bir diğer örnek de kaynak metnin 26. sayfasında bulunan cümlelerin çeviri metnin 53. sayfasında bulunan çevirisidir. “*It consisted of a brass medal (they were really some old horse-brasses which had been found in the harness-room), to be worn on Sundays and holidays.*” cümlesi “*Bu, takım odasında bulunan piring bir madalya idi, tatil ve pazar günleri takılacaktı.*” şeklinde çevrilmiştir.

92. sayfanın 5. satırından başlayan “*Herkes toplandıktan sonra, Napolyon çiftlik evinin kapısından çıktı, göğsünde kendi kendisine verdiği birinci ve ikinci sınıf hayvan nişanlarını takmıştı. Çevresinde, sıçrayan, korkunç hırlamalarla hayvanları iliklerine değin titreten dokuz iri köpek vardı.*” cümlelerinde de kaynak metnin 49. sayfasındaki “*When they all gathered together, Napoleon emerged from the farm house, wearing both his medals (for he had recently awarded himself “Animal Hero, First Class”, and “Animal Hero, Second Class”), with his nine huge dogs frisking round him and uttering growls that sent shivers down all the animals’ spines.*” cümlesinde kullanılan “parantez”ler atılmıştır.

Görüldüğü gibi çevirmen yukarıdaki örneklerde “parantez”leri çeviri metinde kullanmamıştır. Onun yerine bazen hiçbir noktalama işareti kullanmamayı, bazen de “virgül” kullanmayı tercih etmiştir. Fakat bazı durumlarda da “parantez”

içindeki kısımları yine “parantez” içinde vermiş, noktalama işaretini aynen kullanmıştır. Örneğin kaynak metnin 1. sayfasındaki “*Old Major (so he was called, though the name under which he had been exhibited was Willingdon Beauty) was so highly regarded on the farm that everyone was quite ready to lose an hour’s sleep in order to hear what he had to say.*” cümlesindeki “parantez”ler çeviri metnin 9. sayfasındaki cümlede aynen korunmuştur: “*Koca Major (domuz yarışmasında Willingdon Güzeli adıyla tanıtılmasına rağmen ona hep Koca Major denilirdi), çiftlikte öylesine saygı görürdü ki, herkes onun anlatacaklarını dinlemek için uykusundan bir saat feda etmeye hazırdı.*”.

Kaynak metindeki “parantez”lerin aynen kullanılmasına bir diğer örnek çeviri metnin 46. sayfasındaki “*Söylentiye göre Beylik Çiftliği’nde (Hayvan Çiftliği demeye katlanamıyor, hâlâ Beylik Çiftliği demekte direniyorlardı) hayvanlar boyuna birbirleriyle dalaşıyor ve açlıktan hızla ölüyordu.*” cümlesidir. Kaynak metnin 23. sayfasındaki cümle şöyledir: “*They put it about that the animals on the Manor Farm (they insisted on calling it the Manor Farm; they would not tolerate the name “Animal Farm”) were perpetually fighting among themselves and were also rapidly starving to death.*”

“(Snowball bunların nasıl sağlanacağını söylemiyordu.)” cümlesinde de kaynak metindeki noktalama işareti korunmuştur. Kaynak metnin 30. sayfasında yer alan “(How these were to be procured, Snowball did not say.)” cümlesi, çeviri metnin 59. sayfasında yukarıdaki gibi bulunmaktadır.

Kaynak metnin 40. sayfasındaki “*It was also more suited to the dignity of the Leader (for of late he had taken to speaking of Napoleon under the title of “Leader”) to live in a house than in a mare sty.*” cümlesinde bulunan “parantez”ler de çeviri metnin 76. sayfasındaki “*Hem de Şef’in (artık Napolyon hep “Şef” diye anılıyordu) sıradan bir domuz ahırında değil, bir konutta oturması onun saygınlığına daha uygundu.*” cümlesinde aynen kullanılmıştır.

Çeviri metnin 121. sayfasındaki cümlede de kaynak metindeki “parantez”ler kullanılmıştır: “*Herhangi bir hayvan bu törenin zaman savurganlığına neden olduğunu, uzun süre soğukta ayak üstü durmanın saçmalığını ileri sürerek*

yakınırsa (bunu birkaç hayvan denedi de.. ama doğal olarak domuzlara ve köpeklere duyurmadan) koyunlar, o çekilmez “Dört ayak iyi, iki ayak kötü” melemesini tutturuyor ve onları susturuyordu.” Kaynak metnin 69. sayfasındaki cümle “*the sheep were the greatest devotees of the Spontaneous Demonstration, and if anyone complained (as a few animals sometimes did, when no pigs or dogs were near) that they wasted time and meant a lot of standing about in the cold, the sheep were sure to silence him with a tremendous bleating of “Four legs good, two legs bad!”*”” şeklindedir.

“Parantez” kullanımıyla ilgili örneklerden sonra, noktalama işaretleri ile ilgili bir diğer değişiklik de çeviri metnin 10. sayfasının 9. satırından başlayan örnek cümlelerdedir. “Az konuşur, ancak konuşması örtülü imalar taşırdı. Örneğin, Allah’ın kendisine sinekleri kovmak için bir kuyruk verdiğini söyler, ama hemen arkasından da “ne kuyruğum olaydı, ne de sinekler...” derdi.” şeklindeki cümle kaynak metnin 2. sayfasında bulunan “*He seldom talked, and when he did it was usually to make a cynical remark – for instance, he would say that God had given him a tail to keep the flies off, but that he would sooner have had no tail and no flies.*” cümlesinin çevirisidir. Görüldüğü gibi ilk değişiklik cümle birleştirilmesi ile ilgili değişikliktir. “tire(-)” işareti “nokta”ya dönüşmüştür. Bir diğer değişiklik ise çeviri metinde “çift tırnak” içinde verilen kısmın kaynak metinde herhangi bir noktalama işareti olmaksızın yer almasıdır. Bu durum, İngilizce ve Türkçe arasındaki anlatım tarzı farkından meydana gelmiştir. Kaynak metinde Benjamin adlı eşeğin sözleri yazar tarafından aktarılırken, Türkçe çevirisinde çevirmen Benjamin’in sözlerini “tırnak” içinde kendi ağzından vermiştir. Bu açıdan bakıldığında bu değişiklik bir sorun olarak algılanmayacaktır.

“Parantez”lerde olduğu gibi, çevirmen Rasim Özdenören kaynak metindeki “tire”leri de çoğu zaman “:”, “;”, “.”, “...” ve “,” gibi farklı noktalama işaretleriyle karşılamayı tercih etmiştir. Örneğin kaynak metnin 3. sayfasındaki “*There, comrades, is the answer to all our problems. It is summed up in a single word – Man.*” cümlelerindeki “tire” çeviri metnin 12. sayfasının 20. satırındaki “*İşte yoldaşlar, bütün bu sorunlarımızın nedenini tek bir kelimeyle özetleyebiliriz: İnsan!*” cümlesinde “:” noktalama işaretiyle karşılanmıştır.

4. sayfadaki “*To that horror we all must come – cows, pigs, hens, sheep, everyone.*” cümlesinin çevirisi olan “*O dehşeti hepimiz tadacağız; inekler, domuzlar, tavuklar, koyunlar, hepsi...*” cümlesinde de “tire” işareti “noktalı virgül” ile karşılanmıştır.

Kaynak metnin 17. sayfasındaki “*They met with many difficulties – for instance, later in the year, when they harvested the corn, they had to tread it out in the ancient style and blow away the chaff with their breath, since the farm possessed no threshing machine – but the pigs with their cleverness and Boxer with his tremendous muscles always pulled them through.*” cümlesinde bulunan “tire”ler de çeviri metinden atılmış ve aradaki kısım ayrı bir cümle olarak çevirinin 36. sayfasında yer almıştır: “*Ama bir yığın güçlülle karşılaştılar. Örneğin, yılın sonlarına doğru buğdayı toplarken, çiftlikte harman dövme makinesi olmadığından, başakları eski yöntemle çiğneyip, taneleri çıkarıyor, harmanı üfleyerek yapmak zorunda kalıyorlardı. Fakat domuzlar zekalarıyla, Boxer da acar kaslarıyla onları bu sıkıntıdan kurtardı.*”

“*Ve.. uzakta olmama rağmen hemen tümüyle gördüm.. o adam sana bir şey söylüyor, sen de onun burnunu okşamasına izin veriyordun.*” cümlesindeki “..” ile belirtilen kısım kaynak metinde “-” işaretiyle yer almıştır: “*And – I was a long way, but I am almost certain I saw this – he was talking to you and you were allowing him to stroke your nose.*”

“Tire” işaretinin değişimine bir başka örnek olarak kaynak metnin 30. sayfasındaki “*Windmill or no windmill, he said, life would go on as it had always gone on – that is, badly.*” cümlesindeki işaretin, çeviri metnin 59. sayfasındaki cümlede “virgül”e dönüşmesi verilebilir: “*Yel değirmeni olsun olmasın, diyordu, hayat her zamanki gibi sürer, yani berbat bir biçimde...*”. Hazır yeri gelmişken, bu cümledeki birbaştık noktalama işareti değişikliği de kaynak metnin sonundaki “nokta”nın çeviri metinde “üç nokta”ya dönüşmüş olmasıdır.

Çeviri metnin 70. sayfasının 11. satırından başlayan “*Ancak haftalarca süren boşuna çabalardan sonra birinin aklına bir görüş geldi: Ağırılık gücünden yararlanmak.*” cümlesinde yer alan “:” işareti de aslında kaynak metinde “-” olarak

yer almaktadır: “*Only after weeks of vain effort did the right idea occur to somebody – namely to utilise the force of gravity.*”.

Aşağıdaki örnekte ise kaynak metindeki “-” işareti çeviri metinde “...” olmuştur. Kaynak metindeki “*Never to have any dealings with human beings, never to engage in trade, never to make use of money – had not these been among the earliest resolutions past at that first triumphant Meeting after Jones was expelled?*” cümlesi, “*İnsan türü ile hiç ilişkide bulunmamak, alışverişle ilgilenmemek, para kullanmamak... Bütün bunlar, Jones kovulduktan sonra ilk zafer şöleninde alınan kararlar arasında değil miydi?*” şeklinde çevrilmiştir.

Kaynak metnin 47. sayfasının 31. satırında başlayan cümlede “-”ler içinde verilen ve cümle ortasında yer alan kısım çeviri metinde ayrı bir cümle olarak yer almaktadır. Kaynak metindeki “*Did we not see for ourselves how he attempted – fortunately without success – to get us defeated and destroyed at the Battle of the Cowshed?*” cümlesi çeviri metinde “*Onun, İnek Ahır Savaşı’nda bizim yenilgimiz ve yok edilmemiz için çalıştığını kendi gözlerimizle görmedik mi? Allah’a şükür ki başaramadı!*” şeklinde yer almıştır.

Kaynak metnin 48. sayfasındaki “*For we know now – it is all written down in the secret documents that we found – that in reality he was trying to lure us to our doom.*” cümlesinde “tire”ler arasındaki kısım çeviri metnin 90. sayfasındaki cümlede “tire”lerin içinde değil, “virgülden sonra gelen ve cümle sonunda yer alan bir kısım olarak yer almıştır: “*Biz şimdi biliyoruz ki, bunların hepsi yeni bulduğumuz gizli belgelerde yazılıdır. O aslında bizi yok etmek için kandırmaya çalışıyordu.*”.

Kaynak metinde “tire”ler içinde yer almasına rağmen çeviri metinde “tire”ler olmaksızın cümlenin bir parçası gibi yer alan cümlelere bir diğer örnek de çeviri metnin 96. ve 102. sayfalarında bulunan cümlelerdir. Kaynak metinde 54. ve 58. sayfada bulunan cümleler sırasıyla şöyledir: “*A few days later, when the terror caused by the executions had died down, some of the animals remembered – or thought they remembered – that the Sixth Commandment decreed: “No animal shall kill any other animal.”*” ve “*The animals now also learned that Snowball had never – as many of them had believed hitherto – received the order of “Animal Hero, First*

Class”.". Bu cümleler çeviri metinde ise şu şekilde yer alır: “Birkaç gün sonra idamların uyandırdığı korku havası dağılınca, bazı hayvanlar altıncı buyruğun “Hiçbir hayvan başka bir hayvanı öldüremez.” Kuralını getirdiğini anımsadı veya anımsadığını sandı. ” ve “Şimdi hayvanlar, şimdiye dek sandıkları gibi, Snowball’un hiç de “Birinci Sınıf Bahadır Hayvan” nişanını almamış olduğunu öğrendi.”.

50. sayfadaki “*Then a sheep confessed to having urinated in the drinking pool – urged to do this, so she said, by Snowball – and two other sheep confessed to having murdered an old ram, an especially devoted follower of Napoleon, by chasing him round and round a bonfire when he was suffering from cough.*” cümlesindeki “tire”ler ise çeviri metnin 93. sayfasının 23. satırında başlayan cümlelerde “virgül” ile karşılanmıştır: “*Bundan sonra bir koyun, dediğine göre Snowball’un ayartmasıyla, su içilen havuza işediğini itiraf etti. Öbür iki koyun da Napolyon’un bağlılarından yaşlı bir koçu, bir ateş etrafında öksürükten boğulup ölünceye değin kovaladıklarını itiraf etti.*”.

Kaynak metnin 51. sayfasının 14. satırında başlayan “*They had made their way onto the little knoll where the half-finished windmill stood, and with one accord they all lay down as though huddling together for warmth – Clover, Muriel, Benjamin, the cows, the sheep and a whole flock of geese and hens – everyone, indeed, except the cat, who had suddenly disappeared just before Napoleon ordered the animals to assemble.* ” cümlesinde “tire”ler içinde yer alan kısım çeviri metnin 95. sayfasının 17. satırında başlayan kısımda ayrı bir cümle olarak yer almıştır: “*Hepsi birden yarım kalmış yeldeğirmenin bulunduğu tepeye çıktı ve yere yatarak, ısınmak istiyormuş gibi birbirlerine sokuldu. Clover, Muriel, Benjamin, inekler, koyunlar, kaz ve tavuk sürüleri, hepsi yatmıştı. Yalnız, Napolyon’un hayvanlara toplanma buyruğu gelince kedi birden bire ortalıktan yitmişti.*”.

Kaynak metinde yer almasına rağmen çeviri metinde bulunmayan “tire”lere bir başka örnek de kaynak metnin 70. sayfasındaki ve çeviri metnin 123. sayfasındaki cümlelerdir. ““*Up there, comrades,*” he would say solemnly, pointing to the sky with his large beak – “*up there, just on the other side of that dark cloud that you can see – there it lies, Sugarcandy Mountain, that happy country where we poor*

animals shall rest for ever from our labours!” ” cümlesi, çevirmen tarafından “İri gagasıyla gökyüzünü göstererek büyük bir ağırbaşlılıkla: “İşte orada yoldaşlar!” diyordu; “Tam şu gördüğünüz kara bulutların ardında, bizi sonsuza dek çalışmaktan kurtaracak o mutlu ülke, Şeker Dağı orada duruyor.” ” şeklinde çevrilmiş, ““Tam şu gördüğünüz kara bulutların ardında,” kısmı “virgül”le cümleden ayrılmıştır.

Kaynak metnin 78. sayfasındaki “*Only old Benjamin professed to remember every detail of his long life and to know that things never had been, nor ever could be much beter or worse – hunger, hardship, and disappointment being, so he said, the unalterable law of life.*” cümlesi, çeviri metnin 136. sayfasında “Yalnız yaşlı Benjamin uzun süren ömrünün en ince ayrıntısını anımsadığını ileri sürüyor ve hiçbir şeyin ne daha iyi, ne daha kötü olmadığını ve olmayacağını belirtiyordu. Açlık, sıkıntı, hayal kırıklığı gibi şeyler hayatın değişmez yasasıdır, diyordu.” şeklinde çevrilmiştir. Görüldüğü gibi kaynak metindeki “tire”den sonraki kısım ikinci bir cümle olarak çevrilmiş. Çeviri metinde “tire”nin yerini “nokta” almış.

Çeviri metnin 95. sayfasının 10. satırında başlayan “*Düşünüyorlardı: Snowball ile işbirliği yapan hayvanların hıyaneti mi, yoksa biraz önce tanık oldukları zalim cezalar mı daha korkunçtu?*” cümlesindeki “:”, aslında kaynak metnin 51. sayfasındaki “*They did not know which was more shocking – the treachery of the animals who had leagued themselves with Snowball, or the cruel retribution they had just witnessed.*” cümlesinde “tire” olarak yer almaktadır.

143. sayfada bulunan “*Kendisi ve bütün orada hazır olanlar için, yıllardır süren karşılıklı güvensizlik ve yanlış anlamanın artık son bulmasının büyük bir kıvanç kaynağı olduğunu söyledi.*” cümlesi aslında kaynak metinde “*It was a source of satisfaction to him, he said – and, he was sure, to all others present – to feel that long period of mistrust and misunderstanding had now come to an end.*” şeklinde yer almaktadır. kaynak metindeki “tire”ler çeviri metinde yer almamış, ikinci “tire” de “virgül” ile karşılanmıştır.

Yukarıdaki örneklerde kaynak metindeki “tire”lerin çeviri metinde farklı bir noktalama işareti ile karşılandığı görülmekte. Çevirmen kaynak metindeki “tire”lerin tümünü değiştirmemiştir. Kaynak metindeki “tire”lerin çeviri metinde aynen

korunduğu örnekler de vardır. Örneğin kaynak metnin 49. sayfasının 11. satırında başlayan “*“Our Leader, Comrade Napoleon,” announced Squealer, speaking very slowly and firmly, “has stated categorily – categorily, comrade – that Snowball was Jones’s agent from the very beginning – yes, and from long before the Rebellion was ever thought of.”*” cümlesindeki “tire”ler çeviri metnin 91. sayfasının 11. satırında başlayan cümlede aynen korunmuştur: “*“Şefimiz Napolyon yoldaş Snowball’un tâ başından beri Jones’un casusu olduğunu, evet, ayaklanma düşüncesi aklımıza gelmeden önce bile Jones’un casusu olduğunu kesin biçimde – kesin biçimde yoldaşlar – casusu olduğunu söylüyor.” dedi.*”. görüldüğü gibi “tire”ler içindeki kısım çeviride yine “tire”ler içinde verilmiştir. Ffakat ikinci “tire” çeviride “virgül” ile karşılanmıştır.

Benzer bir örnek de kaynak metnin 80. sayfasında yer alan “*Then there came a moment when the first shock had worn off and when, in spite of everything – in spite of their terror of the dogs, and of the habit, developed through long years, of never complaining, never criticising, no matter what happened – they might have uttered some word of protest.*” cümlesindeki “tire”lerin çeviri metnin 139. sayfasında da aynen korunması olarak verilebilir: “*Sonunda ilk şaşkınlık biraz geçince, hayvanlar her şeye rağmen – köpek korkusuna, ne olursa olsun, uzun yıllardan beri her şeyi sızıldamadan, eleştirmeden onama alışkanlıklarına rağmen – bir karşı çıkma sesi yükselteceklerdi.*”.

“Tire”lerin çeviri metinde de korunduğu bir başka örnek de çeviri metnin 143. sayfasının 14. satırında başlayan “*Gün gelmiş – kendisi ve orada hazır bulunan arkadaşları bu duyguyu paylaşmamış olmakla birlikte – evet, gün gelmiş insan komşuları, Hayvan Çiftliği’nin saygıdeğer sahip’lerine karşı, düşmanlıkla diyemese bile, belli ölçüde bir güvensizlikle bakmıştı.*” cümlesidir. Kaynak metnin 82. sayfasının 14. satırında başlayan cümle “*There had been a time – not that he, or any of the present company, had shared such sentiments – but there had been a time when the respected proprietors of Animal Farm had regarded, he would not say with hostility, but perhaps with a certain measure of misgiving, by their human neighbours.*” şeklindedir.

“*O, elbette bilemezdi – çünkü Napolyon bunu ilk kez şimdi duyuracaktı – “Hayvan Çiftliği” adı kaldırılmıştı.*” cümlesi çeviri metnin 146. sayfasında yer almaktadır ve kaynak metnin 84. sayfasındaki “*He could not of course know – for he, Napoleon, was only now for the first time announcing it – that the name “Animal Farm” had been abolished.*” cümlesindeki “tire”lerin aynen kullanılmasına bir diğer örnektir.

Görüldüğü gibi çevirmen kimi “tire”leri aynen kullanırken, kimilerini de farklı noktalama işaretleri ile karşılamayı tercih etmiştir. Cümleyi ikiye böldüğü durumlar hariç, çünkü bu durumda bir zorunluluk olmaktadır, “tire”leri aynen kullanmaması ve kullanması bir tutarsızlık olarak görünmektedir. Türkçe anlatım tarzı düşünüldüğünde, “tire”leri kullanmaması gerektiği düşünülebilir, çünkü bu durum yazınsal anlamda sık başvurulan bir durum olarak karşılaşılmamaktadır. Çevirmen cümlenin akışına göre kimi zaman kullanmış, kimi zaman kullanmamış.

Noktalama işaretlerinin aynen kullanılmamasına bir diğer örnek ise “çift tırnak”ların çeviri metinde kullanılmamasıdır. Kaynak metnin 3. sayfasındaki 2. paragraf ve 3. paragraflarının, ve 4. sayfasındaki 2. paragrafın ilk cümleleri ile 4. sayfanın 2. satırındaki cümle “çift tırnak” ile başlamaktadır. Aynı cümlelerin çeviri metnin 11., 12. ve 13. sayfalarındaki cümlelerde bu noktalama işaretlerine rastlanmamaktadır. Fakat ilginçtir ki, kaynak metindeki bahsedilen cümlelerin başında “çift tırnak” olmasına rağmen, sonunda bu “çift tırnak”lar kapatılmamıştır, yani sadece cümle ve paragraf başlarında bulunmaktadır.

Bir diğer örnek ise “ünlem”in yerine farklı noktalama işareti kullanılmasıyla ilgilidir. Kaynak metnin 20 sayfasında bulunan cümlenin “...“Four legs good, two legs bad! Four legs good, two legs bad!”...” kısmındaki “ünlem işaretleri”nin çeviri metnin 42. sayfasının 9. satırında yer alan cümlede birinin yerine hiçbir noktalama işareti kullanılmadığı, diğerinin yerine ise “noktalı virgül” kullanıldığı görülmektedir: “...“*Dört ayak iyi, iki ayak kötü; dört ayak iyi, iki ayak kötü*”...”

Noktalama işaretlerinin farklı kullanımına ilişkin olarak çeviri metnin 71. sayfasındaki “*Boş zamanlarında (pek boş zamanı olmuyordu ya) tek başına taş*

ocağına gidiyor, bir yük kırık taş topluyor ve kimseden yardım görmeden onları yeldeğirmenin oraya sürüklüyordu.” cümlesi örnek gösterilebilir. Kaynak metnin 37. sayfasındaki “*And in his spare moments, of which there were not many nowadays, he would go alone to the quarry, collect a load of broken stone, and drag it down to the site of the windmill unassisted.*” cümlesinin çevirisi olan yukarıdaki cümlede görüldüğü gibi kaynak metindeki “virgül”ler arasındaki kısım “parantez”ler içinde verilmiştir.

Bir diğer değişiklik ise kaynak metindeki “soru işareti”nin çeviri metinde kaldırılarak yerine “nokta” getirilmesidir. Böylelikle cümledeki soru etkisi de kaybolmuştur. Çeviri metnin 77. ve 78. sayfalarındaki cümleler bu duruma örnek verilebilir. Kaynak metnin 41. sayfasındaki “*You did not suppose, surely, that there was ever a ruling against beds?*” soru cümlesi çeviri metnin 77. sayfasında “*Yatak aleyhinde bir karar alınmış olacağını doğal olarak aklınıza getirmediniz.*” şeklinde yer almıştır. Kaynak metnin yine aynı sayfasındaki “*You would not have us too tired to carry out our duties?*” cümlesi de çeviri metnin 78. sayfasında “*Görevimizi yapabilmek için aşırı yorgun olmamız gerektiğini takdir edersiniz.*” şeklinde yer almıştır. Çeviri cümlelerinde “soru işareti” yerine “nokta” kullanılmıştır.

“Soru işareti”nin yerine farklı bir noktalama işareti kullanımına ilişkin bir diğer örnek de kaynak metnin 82. sayfasındaki “*Today he and his friends had visited Animal Farm and inspected every inch of it with their own eyes, and what did they found?*” cümlesinin çeviri metinde “*Bugün kendisi ve arkadaşları Hayvan Çiftliğini gezmişler, her karışını kendi gözleriyle gördükten sonra, ne ile karşılaşmışlardı!*” şeklinde çevrilmesi olarak gösterilebilir. Kaynak metindeki “soru işareti” yerine çeviri metinde “”ünlem” işareti kullanılmıştır.

Sonuç olarak, çevirmen çevirisinde birçok noktalama işareti değişikliğine gitmiştir. Fakat bu kadar çok noktalama işareti değişikliğine gidilmesi, kaynak metnin biçim ve söyleminin çeviri metinde tam olarak yansıtılmadığını göstermektedir. Çünkü cümledeki noktalama işaretleri metnin söylemi ve biçimsel özellikleri ile yakından ilgilidir.

2.1.2.4. Kelime Ekleme

Kaynak metinde olamamsına rağmen, çevirmenin hedef okuyucu kitlesini düşünerek yapmış olduğu kelime ekleme girişimi vardır. Bunların sayısı fazla değildir. Toplam altı adet olan bu eklemelerin ilki çeviri metnin 45. sayfasında bulunan “*Bat Jones vaktinin çoğunu Willingdon’da Kızıl Aslan Meyhanesi’nde geçiriyor, bir sürü işe yaramaz hayvanın malını mülkünü elinden alarak kendini nasıl haksızlığa uğrattığından yakınıyor, dinlemek isteyenlere bunları anlatıp duruyordu.*” cümlesindeki “*Meyhanesi*” kelimesidir. Cümle kaynak metinde “*Most of this time Mr Jones had spent sitting in the tap room of the Red Lion at Willingdon, complaining to anyone who would listen of the monstrous injustice he had suffered in being turned out of property by a pack of good-for-nothing animals.*” şeklinde yer almaktadır. “*Meyhanesi*” kelimesi okuyucunun bu özel ismi tanımayacağı düşünülmüş bir eklemedir.

Çeviri metnin 55. sayfasındaki “*İşte! Samanların altında küçük bir şeker yığınıyla, bir demet çeşitli renklerde kurdele saklanmıştı.*” cümlesinde de “*İşte!*” kelimesi çevirmen tarafından sonradan eklenmiştir. Cümle kaynak metnin 27. sayfasında “*Hidden under the straw was a little pile of lump sugar and several bunches of ribbon of different colours.*” şeklinde yer almaktadır. İngilizce cümle devrik olduğu ve aynı etkiyi çeviride yansıtabilmek amacıyla “*İşte!*” kelimesi çevirmen tarafından eklenmiştir.

Çeviriye kelime ekleme ile ilgili başka bir örnek de çeviri metnin 57. sayfasındaki “*Snowball çiftlik evinde bulduğu “Çiftçi ve Hayvan Yetiştiricisi” dergilerini inceledikten sonra, yenilik ve devrim dolubir sürü tasarı yapmıştı.*” cümlesidir. “*Dergilerini*” kelimesi kaynak metinde olmamasına rağmen cümleye sonradan eklenmiştir. Cümle kaynak metnin 28. sayfasında “*Snowball had made a close study of some back numbers of the Farmer and Stockbreeder which he had found in the farmhouse, and was full of plans for innovations and improvements.*” şeklindedir. Yine burada okuyucunun “*Çiftçi ve Hayvan Yetiştiricisi*”nin bir dergi olduğunu bilemeyeceği düşünülmüş çevirmen tarafından çeviriye “*Dergilerini*” kelimesi eklenmiştir.

Çeviri metnin 59. sayfasındaki “*Benjamin (eşek) hiçbir öbekten yana olmayan tek hayvandı.*” cümlesinde parantez içinde verilen “(eşek)” kelimesi de kaynak metinde bulunmamaktadır. Kaynak metnin 30. sayfasında cümle “*Benjamin was the only animal who did not side with either faction.*” şeklindedir. Çocuklar için çevrilmiş bir kitap olduğu için, okuyucunun henüz hikayede isimleri birkaç kez geçen karakterleri aklında tutamayacağı düşünülerek, Benjamin’in hangi karakter olduğu hatırlatılmaya çalışılmıştır.

Çeviri metne eklenen bir başka kelime olan “*atlar*” kelimesi çeviri metnin 70. sayfasındaki “*İnekler, atlar, koyunlar – dahası bazen kritik anlarda domuzlar bile – hep birlikteipten tutarak taşları güç bela, ağır ağır taş ocağının yukarısına çektiler. Oradan itip yuvarladılar, taşlar parçalanarak kırıldı.*” cümlelerinde yer almasına rağmen, kaynak metnin 36. sayfasındaki “*The animals lashed ropes round these, and then all together, cows, sheep, any animal that could lay hold of the rope – even the pigs sometimes joined in at critical moments – they dragged them with desperate slowness up the slope to the top of the quarry, where they were toppled over the edge, to shatter to pieces below.*” cümlesinde yer almamaktadır. Çevirmen bu eklemeyi, metnin önceki bölümlerinde bahsedilen ve çalışkanlığı ile tüm hayvanların takdirini kazanmış olan Boxer’ın da böyle bir çalışmada bulunduğunu, fakat isminin geçmemesinin ona haksızlık olabileceğini düşüncesiyle, en azından “*atlar*” kelimesini ekleyerek, yapmıştır.

Çeviri metnin 141. sayfasındaki “*Domuzların kendilerine bir radyo satın almış olması, bir telefon koydurmak üzere bulunması, John Bull, Tit-Bits ve Daily Mirror gazetelerine abone olması da tuhaf görünmedi.*” cümlesinde geçen “*gazetelerine*” kelimesi kaynak metinde olmamasına rağmen çeviri cümleye sonradan eklenmiştir. Cümle kaynak metnin 81. sayfasında “*It did not seem strange to learn that the pigs had bought themselves a wireless set, and were arranging to install a telephone, and had taken out subscriptions to John Bull, Tit-Bits and the Daily Mirror.*” şeklinde yer almaktadır.

Sonuç olarak, yukarıda bahsedilen nedenlerden dolayı, yani okuyucuyunun bilemeyeceğini düşünerek ve bilgi vermek amacıyla, çevirmen kaynak metinde yer

almamasına rağmen çeviriye sonradan bazı kelimeler eklemiştir. Okur kitlesinin çocuklar olduğu düşünüldüğünde, çevirmenin yapmış olduğu eklemeler isabetli olmuştur.

2.1.2.5. Kelime, Paragraf ya da Bir Bölümün Atılması

Çevirmen Rasim Özdenören çevirisine bilgi olsun diye kelime eklemesinin yanında, çeviriden bazı kelime, paragraf, hatta boyutu birkaç sayfayı bulabilen hikayenin bir bölümünü de atmıştır. Çeviriden bazen çevirinin anlamından bir şey kaybettirmeyecek biçimde bir kelimenin atılması normal karşılanabilir, hatta bu bazen çok olumlu sonuçlar doğurabilir. Fakat kaynak metinde bulunmasına rağmen çevirisinden bir ya da birkaç paragrafın ve hatta birkaç sayfadan oluşan bir bölümün atılması hedef okuyucu kitlesinin yanıltılması anlamına gelir. Bu hedef kitle çocuklar olsa bile.

Öncelikle çeviriden çıkartılan kelimelere bakılacak olursa, kaynak metnin 6. sayfasındaki “*No animal must ever live in a house, or sleep in a bed, or wear clothes, or drink alcohol, or smoke tobacco, or touch money, or engage in trade.*” cümlesindeki “*or*” kelimeleri çeviri metnin 17. sayfasındaki “*Hiçbir hayvan evde yaşamamalı, yatakta uyumamalı, giysi giymemeli, alkol almamalı, tütün içmemeli, paraya dokunmamalı, ticaretle uğraşmamalıdır.*” cümlesinde yer almamaktadır. “*Or*” kelimelerinin yerine, çeviri metinde “virgül” kullanılmış gibi görünse de, aslında “virgül”ler kaynak metindeki cümlede zaten vardır. Yani “*or*” kelimeleri çeviri cümlede atılmıştır. Yazar kaynak metinde “*or*” kelimelerini hiç kullanmadan, sadece “virgül”leri kullanarak cümlesini oluşturabilirdi. Fakat bunu yapmamıştır. Cümlesini bu şekilde oluşturmasının nedeni, hikayede belli bir etkiyi oluşturma çabasıdır. Bu etki muhtemelen hem benzer seslerle bir ahenk oluşturmak istemesi, hem de “virgül”ler arasında bahsettiği şeylerin sayısına vurgu yapmak istemesidir.

Kaynak metnin 25. sayfasının 3. satırında başlayan “*The pellets scored bloody streaks along Snowball’s back, and a sheep dropped dead. Without halting for an instant, Snowball flung his fifteen stone against Jones’s leg.*” cümlelerinin “*...and a sheep dropped dead. Without halting for an instant...*” kısmı çeviri metnin 49. sayfasındaki “*Kurşunlar, Snowball’ın sırtı boyunca kanlı çizgiler meydana*

getirmeden önce bütün ağırlığıyla Jones'un bacaklarına saldırdı.” cümlesinde yer almamaktadır. Bu bölüm çeviriden atılmıştır. Böylelikle cümlenin anlamında bir eksiklik meydana gelmiştir. Hikayenin bundan sonraki bölümünün akışını etkileyecek bir eksiklik olmamasına rağmen, yine de okuyucudan saklanmaması gereken bir bölüm olduğu ortadadır.

Çeviri metinde yer almayan bir başka kısım ise kaynak metnin 49. sayfasındaki *“Surely you remember that, comrades?” exclaimed Squealer, frisking from side to side.*” cümlesinin *“Surely you remember that, comrades?”* bölümüdür. Bu kısım atılarak, cümle çeviri metinde *“Squealer sağa sola sıçramaya başladı.”* şeklinde yer almıştır.

Kaynak metnin 57. sayfasındaki *“He had flogged an old horse to death, he starved his cows, he had killed a dog by throwing it into the furnace, he amused himself in the evenings by making cocks fight with splinters of razor-blade tied to their spurs.”* cümlesinin de *“he starved his cows”* kısmı çeviri metinde yer almamaktadır. Bu kısım çevirmen tarafından çeviriden atılmıştır. Cümle çeviri metnin 101. sayfasında *“Yaşlı bir atı öldüresiye dövmüş, bir köpeği fırına atarak öldürmüş, akşamları da horozların ayağına tıraş bıçağı bağlayarak birbirleriyle dövüştürüp eğleniyormuş.”* şeklinde bulunmaktadır.

Kaynak metnin 26. sayfasındaki *“It consisted of a brass medal (they were really some old horse-brasses which had been found in the harness-room), to be worn on Sundays and holidays.* ” cümlesi, çeviri metnin 53. sayfasında *“Bu, takım odasında bulunan pirinç bir madalya idi, tatil ve pazar günleri takılacaktı.”* şeklinde yer almıştır. Kaynak metinde yer alan *“they were really some old horse-brasses”* kısmı çeviri metinden atılmıştır.

Buraya kadar olan kısımda çeviriden sadece birkaç kelime veya cümlenin bir kısmı atılmıştı. Bu bölümün en dikkat çekici olan kısmı, kaynak metinde olmasına rağmen, çevirisinde atılan yaklaşık iki buçuk sayfalık kısımdır. Kaynak metnin 51. sayfasının 20. satırından itibaren, 52. ve 53. sayfaların tümü çeviri metinden atılmıştır. Yeri geldiğinde bir tek kelimenin bile atılmasının hikayenin bütünlüğünde ve anlamında meydana getirdiği eksiklik ortada iken, birçok

paragraftan oluşan bu bölümün çeviri metinden atılması hikayenin anlamsal bütünlüğünü zedelemese de, yine de bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Rasim Özdenören'in çocuk kitapları yayınlayan bir başka yayınevi olan Nehir Yayınları'ndan çıkan kitabı incelendiğinde ise bu bölümün çeviriden atılmadığı görülmektedir. Bunun nedeni bir arkadaşı aracılığıyla kendisine sorulduğunda, kendisi gerekli araştırmadan sonra bu eksik kısmın kendisinde bulunan çeviri metinde var olduğunu, bu eksik basımın yayınevinden kaynaklanan bir dizgi hatası olduğunu ve bu eksikliği gidermek istediğini, fakat kaynak metnin Türkiye'deki yayın hakları başka bir yayınevi olan Can Yayınları'nda olduğu için bunu üzülerek yapamayacaklarını bildirmiştir.

2.1.2.6. Paragraf Ekleme

Çevirmen Rasim Özdenören kaynak metinde olmamasına rağmen, çevirisinin bazı bölümlerine yeni paragraflar eklemiştir. Kaynak metnin 11. sayfasının 16. satırında bulunan *“This was more than the hungry animals could bear.”* cümlesinin çevirisi olan *“Artık bu kadarı aç hayvanların dayanma gücünü aşıyordu.”* cümlesi çeviri metnin 26. sayfasının 14. satırında paragraf başında yer almıştır.

Kaynak metinde paragraf başında olmamasına rağmen,

“Snowball, boya fırçasını fırlatarak haykırdı.

“Şimdi, yoldaşlar çayıra! Ürünü Jones ve adamlarından daha çabuk toplamak bizim için bir onur konusudur.” ”

cümleleri çeviri metnin 32. sayfasının 18. satırında paragraf başında yer almaktadır. Cümle kaynak metnin 15. sayfasının 8. satırında *“Now, comrades,” cried Snowball, throwing down the paint-brush, “to the hayfield! Let us make it a point of honour to get in the harvest more quickly than Jones and his men could do.” ”* şeklinde paragraf ortasında yer almaktadır.

Bundan başka, çeviri metnin 33. sayfasının 10. satırındaki:

“Napolyon kovaların önüne geçerek:

“Süte boşverin yoldaşlar.” diye bağırdı; “O iş çözülür. ...”

kısmı, 50. sayfanın 23. satırındaki:

“Boxer’in gözleri yaşardı:

“Ben cana kıymak istemezdim” dedi, “insan canına bile...””

bölümü, 55. sayfanın 8. satırındaki:

“Mollie zıplamaya, yerleri eşelemeye başladı:

“O yapmadı!” diye bağırdı; “O ben değildim! Doğru değil!””

bölümü, 56. sayfanın 4. satırındaki:

“Mollie yeni tumar edilmiş ve tepesine kırmızı bir kurdele bağlanmıştı. Güvercinler onun halinden hoşnut olduğunu söyledi...”

bölümü, 58. sayfanın son satırındaki:

“Başından beri yel değirmenine karşı olduğunu bildirmişti. Bir gün, beklenmedik bir anda o da taslakları görmeye geldi.”

bölümü, 65. sayfanın 14. satırındaki:

“Aralarından biri:

“İnek Ahır Savaşı’nda yiğitçe çarpıştı.” dedi.”

bölümü, 90. sayfanın 7. satırındaki:

“Boxer:

“Ama yaralanmıştı” dedi; “Kanlarının aktığını hepimiz gördük.””

bölümü, aynı sayfanın 10. satırındaki:

“Squealer:

“Bu onun düzenlerinin bir parçasıydı!” diye bağırdı; “Jones’un kurşunları onun sırtını yalnızca yalayıp geçti.””

bölümü, 91. sayfanın 10. satırındaki:

“Squealer oldukça ağır ve kesin bir dille:

“Şefimiz Napolyon yoldaş Snowball’un tâ başından beri Jones’un casusu olduğunu, evet ayaklanma düşüncesi aklımıza gelmeden önce bile Jones’un casusu olduğunu kesin biçimde – kesin biçimde yoldaşlar – casusu olduğunu söylüyor.” dedi.”

bölümü, aynı sayfanın 16. satırındaki:

“Boxer:

“Ah öyleyse iş değişir!” dedi; “Napolyon yoldaş böyle söylüyorsa doğrudur.””

bölümü, yine aynı sayfanın 19. satırındaki:

“Squealer:

“İşte doğru söz yoldaş!” dedi.

bölümü, 92. sayfanın ilk satırındaki:

“Çiftlikteki her hayvanı, gözünü dört açması için uyarıyorum.”

bölümü, 111. sayfanın 9. satırındaki:

“Boxer:

“Bu tüfek niçin atılıyor?” diye sordu. Squealer cıyaklayarak cevap verdi:

“Zaferimizi kutlamak için!” ...

bölümü ve son olarak da,127. sayfanın 12. satırındaki:

“Benjamin onların arasında sıçrayıp küçük nallarıyla yerleri eşeleyerek:

...

bölümü kaynak metinde olmamasına rağmen çevirmen tarafından çeviriye eklenen paragraflardır. Çeviriye çok sayıda paragraf eklenmiş olması kaynak metnin biçiminin çeviri metinde de aynen yansıtılması konusunda engel teşkil etmektedir.

2.1.2.7. Paragraf Çıkarma

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi, çevirmen tarafından çeviriye toplam onyediyedi adet paragraf eklenmiştir. Sayısı o kadar çok olmasa da, çevirinin üç yerinde çevirmen kaynak metinde varolan paragrafları ortadan kaldırmıştır.yani kaynak metinde paragraf başında olan cümleler çeviri metinde paragraf ortasında yer almıştır.yukarıda da bahsedildiği gibi, bu tür metnin biçimine yönelik değişiklikler kaynak metnin biçiminin çeviri metinde tam olarak yansıtılmaması gibi sorunlar doğurmaktadır. Burada da bu durum dikkat çekmektedir.

Bu üç örneğe geçmek gerekirse, ilk örnek çeviri metnin 30. sayfasının ilk satırında başlayan cümledir. *“Kahvaltıdan sonra Snowball ile Napolyon hayvanları yeniden toplanmaya çağırdı.”* cümlesi kaynak metnin 13. sayfasının 31. satırında paragraf başındadır, fakat burada paragraf sonundadır.

Bir diğer örnek, çeviri metnin 70. sayfasının 24. satırındaki *“Bu ağır ilerleyen bir işti.”* cümlesidir. Yine bu cümle de kaynak metnin 37. sayfasının 5. satırında paragraf başındadır.

Son örnek ise çeviri metnin 100. sayfasının 16. satırındaki *“Gene bu sıralarda, Napolyon’un keresteyi Bay Pilkington’a satmak için anlaşmaya vardığı*

duyuldu.” cümlesidir. Bu cümle de kaynak metnin 57. sayfasının 7. satırında paragraf başındadır.

2.1.2.8. Büyük ve Küçük Harf Değişiklikleri

Çevirideki bir diğer değişiklik ise büyük ve küçük harflerin kullanımı ile ilgili değişikliklerdir. Çevirmen kimi zaman bu tür değişikliklere gitmiş, kimi zaman da kaynak metne sadık kalmıştır. İlk olarak yapılan bu değişikliklere değinilecek, daha sonra da kaynak metne sadık kaldığı bölümlerden örnekler verilecektir. Önceki bölümlerde bahsedilen cümle ayırma ve birleştirme örneklerinin her biri noktalama işareti değişikliğini de beraberinde getirmişti. Bu durum aynı zamanda büyük veya küçük harf değişikliğini de getirir. Çünkü birleştirilen her cümlede ikinci cümlenin baş harfi küçük harfe dönüşecektir. Aynı şekilde ayrılan her cümleden ortaya çıkan ikinci cümlenin ilk harfi küçükken büyük harfe dönüşecektir. Bu örneklerin çokluğu nedeniyle bunlara burada yer verilmeyecektir. Çalışmanın sonunda yer alan Ek1 bölümünden gerekli karşılaştırma yapılabilir.

Kaynak metnin 3. sayfasındaki “*Let us face it: our lives are miserable, laborious and short.*” cümlesi çeviri metnin 11. sayfasında “*Ona şöyle bir bakalım: Hayatımız sefil, zahmetli ve kısadır.*” şeklinde yer almıştır. Çeviride bir sorun yokmuş gibi görünse de, kaynak metindeki cümledeki “iki nokta üst üste(:)”den sonra küçük harfle devam edilmiştir. Türkçe’de ise “:”den sonra büyük harfle başlanır. Çevirmen bu kurala uymuştur. İngilizce’de de “:”den sonra gelen kısım bir yargı bildiriyorsa, büyük harfle başlanır.⁶⁵ Çevirmenin kaynak metinde küçük olmasına rağmen büyük harfle devam etmesinin nedeni, bu durumun kaynak okuyucu kitlesi tarafından doğru algılanmayacağını düşünmüş olması olabilir.

Yukarıdaki duruma ters sayılabilecek bir örnek ise kaynak metnin 3. sayfasındaki bir diğer cümle olan “*There, comrades, is the answer to all our problems. It is summed up in a single word – Man.*” cümlesidir. Cümle çeviri metinde “*İşte yoldaşlar, bütün sorunlarımızın nedenini tek kelimeyle özetleyebiliriz: insan!*” şeklinde yer almaktadır. Yukarıdaki örnekte “:”den sonra büyükharfle

⁶⁵ <http://grammar.ccc.commnet.edu/grammar/marks/colon.htm> , 12.07.2007, 13:42.

başlayan çevirmen, burada ise küçük harfle başlamıştır. Metnin birçok yerinde, özellikle de 3.,4. ve 5. sayfalarında peşpeşe, cümle ortasında olmasına rağmen büyük harfle yazılan “Man” kelimesi, çeviride sürekli olarak küçük harfle yazılmıştır. Yazarın vurgu yapmak için büyük harfle yazdığı “Man” kelimesinin etkisi çeviri metinde yansıtılamamıştır.

Yazar bu kelimenin dışında daha birçok kelimeyi cümle ortasında vurgu yapmak amaçlı büyük harfle yazmıştır. Bunlardan birisi de “Animalism”dir. Kaynak metnin 14., 16., 18., 20. ve 26. sayfalarında sürekli olarak büyük harfle yazılan kelime, çeviri metinde “hayvancılık” olarak küçük harfle yer almıştır.

Bunun dışında, kaynak metnin 9. sayfasında geçen “Master” kelimesi de çeviri metnin 22. sayfasında küçük harfle “sahip” olarak yer almıştır.

Yine “Rebellion” kelimesi de kaynak metnin çeşitli sayfalarında büyük harfle yer almasına rağmen, çeviri metinde “ayaklanma” kelimesi devamlı olarak küçük harfle yazılmıştır. Kelimenin büyük harfle yazıldığı tek örnek 23. sayfanın 6. satırındaki “*Ayaklanmadan sonra hâlâ şeker olacak mı?*” cümlesidir. Burada da cümle başında olduğu için büyük harfle yazılmıştır. Aksi takdirde, kelime “tırnak işareti”yle ayrılıp, “Ayaklanma’dan...” şeklinde yazılırdı.

Yukarıdaki kelimeye benzer bir kelime de “Meeting” kelimesidir. Kelime çeviri metnin değişik yerlerinde farklı anlamlarda çevrilmiş olsa da, kaynak metnin 18. sayfasında birkez, ve 28. sayfasında iki kez “Meeting” olarak yer almış ve baş harfi cümle ortasında dahi büyük yazılmıştır. Oysa kelime çeviri metnin 38. sayfasında “birleşim”, 56. sayfasında “oturum” ve 57. sayfasında “birleşim” olarak baş harfleri küçük bir biçimde yer almıştır. Tıpkı kaynak metnin 23. sayfasındaki “Nature” kelimesinin çeviri metnin 47. sayfasında “doğa” olarak yer alması gibi.

Ayrıca gün isimleri de İngilizce’de büyük harfle yazıldığı için, kaynak metnin 10. ve 11. sayfalarındaki “Sunday” kelimesi, ve 11. sayfadaki “Saturday” kelimesi büyük harfle yazılmıştır. Fakat bu kelimeler çeviri metnin 22. ve 26. sayfalarında “pazar” ve “cumartesi” şeklinde yer almıştır. Bu değişiklik, Türkçe dilbilgisi kurallarıyla ilgilidir. Çünkü Türkçe’de günlerin önünde tarih varsa büyük

harfle, yoksa küçük harfle yazılır. Burada da günlerin önünde bir tarih olmadığı için, çevirmenin tercihi hedef dilbilgisi kurallarına uygundur.

Yazar kaynak metinde “Beylik Çiftliği(Manor Farm)” ve “Hayvan Çiftliği(Animal Farm)” kelimelerinin baş harflerini metnin her bölümünde büyük yazmıştır. Kaynak metnin 14. sayfasının 11. satırında ise bu kelimelerin tüm harflerini büyük yazmıştır: “MANOR FARM” ve “ANIMAL FARM”. Metnin sadece bu bölümünde bu kelimelerin tümünü büyük harfle yazmasının metne kattığı biçimsel bir özellik vardır. Bu yazı hikayede geçen çiftliğin giriş kapısında yazmaktadır. Yazar okuyucuya bu yöntemle, kapıdaki yazının büyük harflerle yazılı olduğunu ve Snowball’un eskisini silerek yazdığı yeni yazıyı da yine büyük harflerle yazdığını anlatmak istemektedir. Fakat çevirisinde bu iki kelime 30. sayfada “Beylik Çiftliği” ve “Hayvan Çiftliği” şeklinde yer alarak bu ayrıntının çeviri metne aktarılmamasına yol açmıştır.

Bundan başka, kaynak metnin 49. sayfasındaki “Death to Humanity” ifadesi ve 65. sayfasındaki “Fifth Commandment” kelimelerinin baş harfleri büyük olmasına rağmen, çeviri metnin 90. ve 115. sayfalarında “insanlığa ölüm” ve “beşinci buyruğu” şeklinde yer almıştır. Yukarıda da bahsedildiği gibi, kaynak metinde yazarın özel isimler olmamalarına ve dilbilgisi kuralları dahilinde olmayan bu uygulaması belli bir amacının olduğunu gösterir.

Bu örnekler dışında çevirmenin kaynak metne bağlı kaldığı durumların sayısı da oldukça fazladır. Bunları bir tabloda göstermek daha faydalı olacaktır:

NO	Sayfa-Satır	KAYNAK METİN	Sayfa-Satır	ÇEVİRİ METİN
1	10-10	Sugarcandy Mountain	23-20	Şeker Dağı
2	11-6	Red Lion	26-2	Kızıl Aslan
3	11-10	News of the World	26-6	Dünya Haberleri
4	15- 7	Commandments	32-16	Buyruklar’ı

5	14-25	THE SEVEN COMMANDMENTS	32-2	YEDİ BUYRUK
6	18-12	Republic of the Animals	38-2	Hayvan Cumhuriyeti'ni
7	19-1	Animal Committees	38-21	Hayvan Kurulları
8	19-2	the Egg Production Committee	38-22	Yumurta Üretim Kurulu
9	19-3	the Clean Tails League	38-23	Temiz Kuyruk Dayanışması
10	19-3	the Wild Comrades' Re-education Committee	38-24	Yabanıl Yoldaşları Yeniden Eğitim Kurulu
11	19-5	the Whiter Wool Movement	39-2	Daha Beyaz Yün Hareketi
12	19-10	Re-education Committee	39-8	Yeniden Eğitim Kurulu
13	19-19	Seven Commandments	39-19	Yedi Buyruk
14	20-7	Seven Commandments	40-17	Yedi Buyruk'u
15	20-21	FOUR LEGS GOOD, TWO LEGS BAD.	42-7	DÖRT AYAK İYİ, İKİ AYAK KÖTÜ.
16	22-9	Red Lion	45-7	Kızıl Aslan Meyhanesi
17	26-19	Animal Hero, First Class	52-22	Birinci Sınıf Bahadır Hayvan
18	26-22	Animal Hero, Second Class	53-2	İkinci Sınıf Bahadır Hayvan
19	26-25	Battle of the Cowshed	53-5	İnek Ahır Savaşı
20	28-26	Farmer and Stockbreeder	57-8	Çiftçi ve Hayvan Yetiştiricisi
21	29-18	One Thousand Useful Things to Do About the House, Every Man His Own Bricklayer and Electricity for Beginners	58-8	Evde Yapılacak Bin Yararlı İş, Kendi Kendine Duvarcılık, Yeni Başlayanlara Elektrik Bilgisi
22	30-25	Battle of the Cowshed	60-2	İnek Ahır Savaşı
23	33-17	Comrade Napoleon	65-3	Napolyon Yoldaşın

24	33-20	Comrade Napoleon	65-7	Napolyon Yoldaştan
25	32-26	Battle of the Cowshed	65-15	İnek Ahır Savaşı
26	32-28	Battle of the Cowshed	65-18	İnek Ahır Savaşı
27	48-2	Battle of the Cowshed	89-12	İnek Ahır Savaşı
28	42-31	SNOWBALL	80-2	SNOWBALL
29	48-17 49-11	Leader, Comrade Napoleon	90-17 91-11	Şefimiz Napolyon Yoldaş
30	55-12	Father of All Animals, Terror of Mankind, Protector of Sheepfold, Ducklings' Friend	98-9	Bütün Hayvanların Babası, İnsanların Dehşeti, Koyunların Esirgeyicisi, Ördek Yavrularının Dostu
31	59-5	Napoleon Mill	103-9	Napolyon Değirmeni
32	64-6	the Battle of the Windmill	112-21	Yel Değirmeni Savaşı
33	64-7	the order of the Green Banner	112-22	Yeşil Bayrak Nişanı
34	68-8	December	120-17	Aralık
35	68-27	Spontaneous Demonstration	121-12	Gönüllü Gösteri
36	78-23	The Republic of the Animals	137-13	Hayvan Cumhuriyeti
37	81-1	ALL ANIMALS ARE EQUAL BUT SOME ANIMALS ARE MORE EQUAL THAN OTHERS.	141-10	BÜTÜN HAYVANLAR EŞİTTİR ANCAK, BAZI HAYVANLAR ÖTEKİLERDEN DAHA EŞİTTİR.
38	81-8	John Bull, Tit-Bits, and the Daily Mirror	141-16	John Bull, Tit-Bits, ve Daily Mirror

2.1.2.9. Cümle Yapısının Değiştirilmesi

Çevirmenin yapmış olduğu bir başka değişiklik ise cümle yapılarının değiştirilmesidir. Bunu kimi zaman edilgen cümleyi etken yaparak, kimi zaman etken cümleyi edilgen yaparak, kimi zaman özneyi değiştirerek, kimi zaman

cümledeki kelimelerin sırasını değiştirerek, kimi zaman olumlu ve olumsuz cümlelerin yapısını değiştirerek, kimi zaman yeni yüklem ekleyerek, kimi zaman da olumlu cümleyi soru cümlesi yaparak gerçekleştirmiştir.

Sırasıyla bu değişikliklere bakılacak olursa, ilk olarak kaynak metnin 1. sayfasının 11. satırındaki “*It had been agreed that they should all meet in the big barn as soon as Mr Jones was safely out of the way.*” cümlesinin çevirisi ele alınacaktır. Bu cümle çeviri metnin 9. sayfasının 2. satırında “*Bay Jones ortadan çekildikten sonra, büyük ambarda toplanmayı kararlaştırmışlardı.*” şeklinde yer almaktadır. Kaynak metinde cümle edilgen iken, çeviri metinde cümle etken hale dönüştürülmüştür. Ayrıca kaynak metindeki cümle öznesi “It” olmasına rağmen, çeviri metinde özne “onlar”dır.

Sıradaki değişiklik ise kaynak metnin 3. sayfasındaki “*No animal in England knows the meaning of happiness or leisure after he is a year old.*” cümlesindeki “*happiness*” ve “*leisure*” kelimelerinin çevirisinde sıralarının değiştirilmesidir. Cümle çeviri metnin 12. sayfasında “*boş vaktin*” ve “*mutluluğun*” kelimeleri yer değiştirerek “*İngiltere’de hiçbir hayvan bir yaşına bastıktan sonra boş vaktin ve mutluluğun ne olduğunu bilmez.*” şeklinde yer almıştır. Bunun nedeni de çevirmenin, hayvanların mutlu olabilmesi için öncelikle çalışmadan geçen biraz olsun boş vakitlerinin olması gerektiğini düşünmesi olabilir. Bir başka dikkat çeken nokta, İngilizce cümle anlam olarak olumsuzdur ama yapı olarak olumludur. Türkçe cümle ise hem yapı, hem de anlam olarak olumsuzdur. Türkçe’ye uygun bir yapı olmadığı için bu şekilde çevrilmiştir. Bu cümleden hemen sonra gelen “*No animal in England is free.*” cümlesinin de “*İngiltere’de hiçbir hayvan özgür değildir.*” şeklinde çevrilmesi bu duruma bir örnektir.

Kaynak metnin 5. sayfasının 25. satırında başlayan “*“Comrades,” he said, “here is a point that must be settled.*”

cümlesi çeviri metnin 16. sayfasının 14. satırında “*Yoldaşlar, şimdi çözülmesi gereken bir noktayla karşılaşıyoruz.*” şeklinde çevrilmiştir. Öncelikle cümle öznesi değiştirilmiştir. Çeviri metindeki cümle öznesi “biz” iken, kaynak metindeki cümle öznesi “a point”tir.

Bir başka değişiklik ise kaynak metnin 6. sayfasındaki “*No animal must ever kill any other animal.*” cümlesinin çevirisinde yapılmıştır. Cümle, çeviri metnin 17. sayfasında “*Hiçbir hayvan başka bir hayvanı öldüremez*” şeklinde yer almaktadır. Yukarıdaki ikinci örnekte bahsedildiği gibi, burada da yapı olumlu ama anlam olumsuzdur. Çevirisinde ise hem yapı hem de anlam olumsuzdur. cümledeki bir başka değişiklik ise Türkçe cümlelerin yüklemindedir. Çünkü İngilizce cümlede “must” vardır. Özne “öldürmemelidir” olması gerekirken “öldüremez” olmuştur. Oysa ki, yüklem “öldüremez” şeklinde çevrilebilmesi için İngilizce cümlede “can’t” olması gerekirdi.

Kaynak metnin 8. sayfasında bulunan “*Unfortunately, the uproar awoke Mr Jones, who sprang out of bed, feeling sure that there was a fox in the yard.*” cümlesi de çeviri metnin 20. sayfasında “*Yazık ki Bay Jones gürültüden uyandı. Avluda bir tilki olup olmadığını anlamak için yatağından fırladı.*” şeklinde yer almaktadır. Çevirisinde cümle ikiye bölündüğü için, bu iki cümleyi birlikte incelemek gerekir. Öncelikle, kaynak metindeki cümlelerin yüklemi “awoke(uyandırmak)” iken, çeviri metindeki cümlelerin yüklemleri “uyandı” ve fırladı”dır. Ortaya iki yüklem çıkmıştır. Bir diğer sorun ise, yüklemlerden de anlaşılacağı gibi, cümlelerin öznelidir. İngilizce cümlelerin öznesi “the uproar” iken, Türkçe cümlelerin öznesi “Bay Jones”tur. Cümlelerin yapısı değiştirilirken, anlamı da değişmiştir. İkinci cümle “*Avluda bir tilki olup olmadığını anlamak için yatağından fırladı.*” şeklinde değil, “*Avluda bir tilki olduğundan emin bir biçimde yataktan fırladı.*” şeklinde olmalıydı.

Yapısı değiştirilen bir başka cümle ise kaynak metnin 9. sayfasının 15. satırındaki “*These three had elaborated old Major’s teachings into a complete system of thought, to which they gave the name of Animalism*” cümlesidir. Çeviri metnin 22. sayfasındaki bu cümle “*İşte bu üçü, Koca Major’un öğrettiklerini tam bir düşünce dizgesi haline getirdi ve buna da hayvancılık adını verdi.*” şeklindedir. Cümlelerin yapısı çevirisinde değiştirilmiştir. Kaynak metindeki cümlelerin bir tane yüklemi vardır: “*elaborate*”. Çeviri metindeki cümlelerin ise “*getirdi*” ve “*verdi*” olmak üzere iki yüklemi vardır. Kaynak metindeki cümlelerin yapısı “*İşte bu üçü, Koca Major’un öğrettiklerini adına hayvancılık adını koydukları tam bir düşünce dizgesi haline getirdi.*” şeklinde yapılabilecek bir çeviriyle korunmuş olabilirdi.

Aynı sayfadaki “*At the beginning they met with much stupidity and apathy.*” cümlesinin çevirisinde de “*stupidity*” ve “*apathy*” kelimelerinin yeri değiştirilmiştir. Cümle çeviri metnin 22. sayfasında “*Başlangıçta soğuk ve aptalca karşılandılar.*” şeklinde yer almıştır. Düşünüldüğünde, önce “soğuk”, sonra “aptalca” karşılanması Türkçe’ye daha uygundur. Bir diğer değişiklik ise kaynak metinde “isim” olan bu iki kelime çevirisinde “zarf” olmuştur. Ayrıca cümle etkin iken çevirisinde edilgen olmuştur.

Kaynak metnin 44. sayfasındaki “*Stil, it had been decided to build the walls three feet thick this time instead of eighteen inches as before, which meant collecting much larger quantities of stone.*” cümlesi çeviri metnin 82. sayfasında “*Buna rağmen, duvarları eskisinin iki misli kalınlığında yapmaya karar verdiler, bu da daha çok sayıda taş toplamak demektir.*” şeklinde yer almıştır. Yukarıdaki örneğe benzer biçimde kaynak cümle etkin iken çevirisinde edilgen olmuştur.

Edilgen iken etken yapılan bir başka cümle de 9. sayfadaki “*The stupidest questions of all were asked by Mollie, the white mare.*” cümlesidir. Cümle çeviri metnin 23. sayfasında “*En aptalca soruyu beyaz kısrak Mollie sormuştu.*” şeklinde yer almıştır. Kaynak cümledeki “sorular” kelimesi çoğulken, çevirisinde tekil olarak kullanılmıştır. Ayrıca Edilgen bir cümle etken yapılırken doğal olarak cümlenin öznesi ve nesnesi de değişmiştir. Kaynak metindeki cümlenin öznesi “sorular” iken, çeviri metindeki cümlenin öznesi “Mollie”dir.

Öznesi değiştirilen bir diğer örnek de kaynak metnin 9. sayfasındaki “*Besides, you do not need sugar.*” cümlesidir. Cümlenin öznesi “you(siz)” iken, çevirisinde özne “biz” olmuştur: “*Ayrıca şeker gereksinmemiz de olmayacak.*”

Kaynak metnin 11. sayfasındaki “*June came and the hay was almost ready for cutting.*” cümlesinin öznesi de çeviri metnin 25. sayfasındaki çevirisinde değiştirilmiştir: “*Haziran gelmiş, hasat vakti de yaklaşmıştı.*”. Kaynak cümlede “hazır olan hasat”tır. Çeviri cümlede ise “hasat vakti yaklaşmıştır.” Böylece yüklemelerin de değiştiği görülüyor.

Kaynak metnin 14. sayfasındaki “*With some difficulty (for it is not easy for a pig to balance himself on a ladder) Snowball climbed up and set to work, with Squealer a few rungs below him holding the paint-pot.*” cümlesinin çevirisinde de bazı yapı değişiklikleri bulunmaktadır. Çeviri metnin 30. sayfasındaki “*Snowball merdivene güçlükle tırmandı (çünkü bir domuzun merdivende denge kurması kolay değildi), birkaç basamak aşağısında Squealer ona boya kutusunu uzattı.*” cümlesinin ikinci bölümündeki bu değişikliklerin ilki, yüklemdedir. Kaynak cümledeki “set to work” ifadesi “işe koyulmak” yada “işe başlamak” olarak çevrilebilir, ve burada Snwball’dan bahsedilmektedir. Oysa ki Türkçe çevirisinde “uzattı” yüklemi kullanılmıştır. Bunu ise Squealer yapmaktadır. Yani hem özne, hem yüklem değişmiştir.

Bir başka değişiklik de kaynak metnin 15. sayfasındaki “*So the animals trooped down to the hayfield to begin the harvest, and when they came back in the evening it was noticed that the milk had disappeared.*” cümlesinde yapılmıştır. Cümle çeviri metinde “*Böylece hayvanlar hasatı kaldırmak için çayıra doğru gitti. Ama akşamleyin döndüklerinde baktılar ki, ortada süt mü yoktu.*” şeklinde yer almıştır. İngilizce cümlenin ikinci kısmı edilgen iken, çevirisinde etkindir. Ayrıca özne ve yüklem de değiştiği görülmektedir.

Benzer değişiklik kaynak metnin 16. sayfasının ilk satırındaki cümlede yapılmıştır. “*How they toiled and sweated to get the hay in!*” cümlesi çeviri metnin 34. sayfasında “*Otların toplanması ne emeklere, ne zahmetlere mal oldu!*” şeklinde yer almıştır. Öncelikle cümlelerdeki özneler farklıdır. Kaynak cümlenin öznesi “they” iken, çeviri cümlenin öznesi “otların toplanması”dır. İkinci olarak, çevirisinde yüklem de değişmiştir. Kaynak metinde “toiled” ve “sweated” olan yüklemeler çeviri metinde “mal oldu” olmuştur.

Hemen arkasından gelen cümlede de edilgen olan bir cümlenin etken hale çevrilmesi durumu vardır. “*But their efforts were rewarded, for the harvest was an even bigger success than they had hoped.*” cümlesi “*Ancak bu çabalarının ödülünü aldılar; çünkü hasat umutlarının üstündeydi.*” şeklinde çevrilmiştir. Böylelikle

kaynak cümlede “their efforts(çabaları)” olan özne, çeviri cümlede “onlar” olmuştur. Ayrıca bu cümlede edilgen cümlenin etken yapılmasıyla yüklem de değişmiştir.

Yukarıdaki örneğin tam tersi olarak, 18. sayfadaki “*First came the hoisting of the flag.*” cümlesinin 37. sayfadaki çevirisinde cümle edilgen hale dönüştürülmüştür: “*İlkin bayrak çekilirdi.*” Burada ayrıca yüklem ve özneler de değişmiştir. “Come” yüklemi “çekmek” yüklemine dönüşmüştür.

Kaynak metnin 23. sayfasındaki “*And yet the song was irrepressible.*” cümlesinin de çevirisinde özne ve yüklemi değiştirilmiştir. Cümle çeviri metnin 47. sayfasında “*Gene de şarkının yayılmasını önleyemiyorlardı.*” şeklinde yer almıştır. “Song” olan özne “şarkının yayılması” olarak değişmiştir, yüklemi de “önleyemiyorlardı” olmuştur.

Edilgen bir cümlenin etken hale dönüştürülmesine bir başka örnek de kaynak metnin 36. sayfasındaki “*Even so, it was found necessary to leave certain tasks undone.*” cümlesidir. Cümlenin çevirisi, çeviri metnin 69. sayfasında “*Bu durumda bile bazı işleri bırakmak zorunda kaldılar.*” şeklinde yer almaktadır. Yukarıdaki örneklerden de anlaşılacağı gibi, edilgen bir cümle etken hale dönüştürülürken özne değişmektedir. Burada da aynı durum söz konusudur. Burada ayrıca yüklem de değişmiştir.

Yukarıdaki örneğe benzer bir başka örnek ise kaynak metnin 43. sayfasındaki “*The stormy weather was followed by sleet and snow, and then by a hard frost which did not break till well into February.*” cümlesidir. Cümle çeviri metnin 82. sayfasında “*Fırtınalı havayı sulu sepken ve kar izledi. Sonra da Şubata değin sert bir don oldu.*” şeklinde yer almıştır. Kaynak cümlenin ilk bölümü edilgen iken, çeviri cümlede etken olmuştur. Böylelikle cümlenin öznesi de değişmiştir.

Bu durumun tam tersi bir örnek kaynak metnin 83. sayfasındadır. “*There was enthusiastic cheering and stamping of feet.*” cümlesi çeviri metnin 145. sayfasında “*Coşkulu alkışlarla ayaklar yere vuruluyordu.*” şeklinde çevrilmiştir. Kaynak metindeki etken cümle çeviride edilgen olarak yer almıştır. Yine cümlenin öznesi değişmiştir.

Kaynak metnin 36. sayfasındaki “*It was possible to foresee that the coming winter would be a hard one.*” cümlesi de çeviri metnin 70. sayfasında “*Gelecek kışın zorlu geçeceğini kestirmek güç değildi.*” şeklinde yer almıştır. Kaynak metinde “olumlu” olan cümle çevirisinde “olumsuz” bir yapıya sahiptir. Bu, cümlenin aynı anlama gelecek şekilde farklı bir anlatımıdır. Türkçe’nin zengin anlatım tarzının çevirmen tarafından birçok yerde kullanıldığı görülmektedir. Bunu yaparken de cümle yapısını değiştirmek başvurduğu bir yöntemdir.

Kaynak metnin 36. sayfasındaki bir diğer değişiklik ise, 2. satırda başlayan “*But they were happy in their work; they grudged no effort or sacrifice, well aware that everything that they did was for the benefit of themselves and those of their kind who would come after them,(1) and not for a pack of idle, thieving human beings.(2)*” cümlesindeki kelimelerin sırasının çeviri metnin 69. sayfasındaki “*Hepsi de işinden hoşnuttu. Hiçbir çabayı, hiçbir özveriyi esirgemediler. Emeklerinin bir sürü tembel ve hırsız insan için değil,(2) sırf kendi çıkarları ve kendilerinden sonra gelecek kuşaklar için(1) olduğuna inanıyorlardı.*” cümlesinde değiştirilmesidir.

Sırası değiştirilen kelimelere bir başka örnek de, kaynak metnin 37. sayfasındaki “*The advantage of only having to feed themselves,(1) and not having to support five extravagant human beings (2)as well, was so great that it would have taken a lot of failures to outweigh it.*” cümlesidir. Cümle çeviri metnin 71. sayfasında “*Beş yararsız ve savurgan insanı değil(2), yalnızca kendi karınlarını doyurmanın yararı(1) öylesine kandırıcıydı ki, bir sürü başarısızlığa uğramayı karşılıyordu.*” şeklinde çevrilmiştir. Çevirmenin bu tercihi, Türkçe ifadeyi güçlendirmek adına yapılmış bir tercihtir. Çünkü Türkçe anlatımda önce olumsuz olanın, sonra olumlu olanın sıralanması yaygındır. Kaynak metindeki kelimelerin sırasının değiştirilmiş olmasının yanında, “as well” kelimeleri de çeviriden atılmıştır.

Kaynak metnin 26. sayfasındaki “*It consisted of a brass medal (they were really some old horse-brasses which had been found in the harness-room), to be worn on Sundays(1) and holidays(2).*” cümlesi, çeviri metnin 53. sayfasında “*Bu, takım odasında bulunan pirinç bir madalya idi, tatil(2) ve pazar(1) günleri*

takılacaktı. ” şeklinde yer almıştır. Kaynak metinde yer alan “*Sundays*” ve “*holiday*” kelimelerinin sırası çeviri metinde değiştirilmiştir.

Kaynak metnin 55. sayfasındaki “*In his speeches, Squealer would talk with the tears rolling down his cheeks of Napoleon’s wisdom, the goodness of his heart and the deep love he bore to all animals everywhere, even and especially the unhappy animals who stil lived in ignorance(1) and slavery(2) on other farms.*” cümlesindeki kelimelerin de sırası değiştirilerek çeviri metnin 98. sayfasında “*Squealer, söylevlerinde Napolyon’un aklına, bilgeliğine, yüreğinin yumuşaklığına, başka yerde doğup büyüyen hayvanlara duyduğu derin sevgiye, özellikle öbür çiftliklerde kölelik(2) ve bilgisizlik(1) içinde yaşayan karayazılı hayvanlara duyduğu üzüntüye değinirken, yanaklarından göz yaşları süzülüyordu.*” şeklinde yer almıştır. Kaynak metindeki “*ignorance*” ve “*slavery*” kelimelerinin sırası çevirisinde değiştirilmiştir. Çevirmenin özgür olmanın değerine vurgu yapmak için böyle bir değişikliğe gitmesi muhtemeldir.

Kaynak metnin 39. sayfasındaki “*He was a sly-looking(1) little(2) man with side whiskers, a solicitor in a very small way of business, but sharp enough to have realised earlier than anyone else that animal farm would need a broker and that the commissions would be worth having.*” cümlesi de çeviri metnin 75. sayfasında “*Ufak tefek(2), kurnaz görünüslü(1), favori sakallı, küçük işler alan bir avukattı. Herkesten önce Hayvan Çiftliği’nin bir simsara ihtiyacı olacağını anlamış, bu işten elde edeceği yüzdenin değerini de hesaplamıştı.*” şeklinde yer almıştır. Görüldüğü gibi, kaynak cümledeki kelimelerin sırası çeviri cümlede değiştirilmiştir.

Cümle yapısının değişikliğiyle ilgili son örnek, kaynak metinde düz cümle olmasına rağmen çevirisinde soruya dönüştürülen cümledir. Kaynak metnin 51. sayfasındaki “*They did not know which was more shocking – the treachery of the animals who had leagued themselves with Snowball, or the cruel retribution they had just witnessed.*” cümlesi çeviri metnin 95. sayfasında “*Düşünüyorlardı: Snowball ile işbirliği yapan hayvanların hıyaneti mi, yoksa biraz önce tanık oldukları zalim cezalar mı daha korkunçtu?*” şeklinde çevrilmiştir. Cümlenin yapısı iki biçimde değiştirilmiştir. İlki, “düz” olan cümle “soru” cümlesine dönüştürülmüştür. Böylece

noktalama işareti de değişmiş olmaktadır. İkincisi ise “olumsuz” olan cümle “olumlu”ya dönüştürülmüştür. Bir diğer nokta, cümlenin yüklemine değiştirilmesidir. “Know (bilmek)” olan cümlenin yüklemi “düşünmek” olarak değiştirilmiştir.

2.1.2.10. Kelimelerin Deyimlerle Karşılanması

Tıpkı Halide Edip Adıvar gibi, Rasim Özdenören de bir yazardır ve edebiyatçı bir kişiliği vardır. Bu yüzden de kendisi sadece deyimlere değil, kaynak metinde geçen diğer bazı kelimelere de deyimlerle karşılık bulmuştur. Örneğin “...dancing from side to side...” ifadesini 7. sayfada “...raks ederken...” şeklinde, “...to walk to the last atom of our strenght...” ifadesini 12. sayfada “...dermanı kesilinceye, nefesi tükeninceye...” şeklinde, aynı sayfadaki “...after he is a year old.” ifadesini 12. sayfada “...bir yaşına bastıktan sonra...” şeklinde, “...had an even harder struggle...” ifadesini 23. sayfada “...başa çıkıyordu.” şeklinde, “...had taken to drinking...” ifadesini 25. sayfada “...kendini fena halde içkiye vermişti.” şeklinde, “...frightened them almost out of their wits.” ifadesini 26. sayfada “...akıllarını başlarından alacak ölçüde onları korkutmuştu.” şeklinde, “...made such excellent excuses...” ifadesini 37. sayfada “...iyi kılıflar buluyor...” şeklinde, “...murmured...” ifadesini 43. sayfada “...mırın kırın ettiyse...” şeklinde, “...scorn...” kelimesini 46. sayfada “...dudak bükerek...” şeklinde, “The animals reassured him... immediately.” ifadesini de 78. sayfada “Bu noktada akan sular durdu:...” şeklinde çevirmiştir. Bu örnekler hem Rasim Özdenören’in edebiyatçı kişiliğini öne çıkarmaktadır, hem de çocuklar için çevrilmiş olan bu kitabın içinde o dile ait birçok deyim bulunduğunu göstermesi açısından önemlidir.

2.1.2.11. Deyimlerin Deyimlerle karşılanması

Çevirmen yukarıdaki örneklerden başka, kaynak metinde de varolan deyimlere Türkçe deyimlerle karşılık bulmuştur. Çevirilerde bu tür örneklerin çokluğu o dilin zenginliğini göstermesi açısından da önemlidir. Bu örnekleri sayfa sırasına göre vermek gerekirse, ilk olarak kaynak metnin 1. sayfasındaki “...made his way up to...” ifadesi 7. sayfada “...yollandı.” şeklinde yer almıştır. Ayrıca, “...word gone round...” ifadesi 9. sayfada “...ağızdan ağza dolaşmıştı.” şeklinde, “...chew the

“...keep the breath in our bodies...” ifadesi 9. sayfada “...geviş getirmeye...” şeklinde, “...scream your lives out...” ifadesi 14. sayfada “...cıyaklayarak can vereceksiniz.” şeklinde, “...took their heels...” ifadesi 26. sayfada “...tabanları kaldırdılar.” şeklinde, “...think of a way round every difficulty.” ifadesi 34. sayfada “...her güçlüğün üstesinden geliyorlardı.” şeklinde, “...were put forward...” ifadesi 38. sayfada “...ileri sürülür...” şeklinde, “...gave a shout of triumph.” ifadesi 49. sayfada “...zafer çığlığı attı.” şeklinde, “...there came bitterly hard weather.” ifadesi 56. sayfada “...havalar büsbütün soğudu.” şeklinde, “...seemed to be biding his time.” ifadesi 57. sayfada “...bir fırsat kollar gibi...” şeklinde, “...our enemies would be upon us.” ifadesi 65. sayfada “...düşmanlarımızı üstümüze çullandırır.” şeklinde, “...roused their pride...” ifadesini 75. sayfada “...gururlarını okşuyor...” şeklinde, “...held it as an article of faith...” ifadesini 75. sayfada “...iman etmişti.” şeklinde, “...raging south-west winds.” ifadesini 79. sayfada “Azgın azgın esen...” şeklinde, “...the tumult died down.” ifadesi 93. sayfada “Gürültü derhal kesildi.” şeklinde, “...blod boiled...” ifadesi 101. sayfada “...kan beyinlerine sırıyordu.” şeklinde, “...the word went round...” ifadesi 132. sayfada “...ağızdan kulağa dolaştı...” şeklinde çevrilmiştir.

Çevirmen Rasim Özdenören tarafından deyimlere karşılık olarak bulunan deyimlerin sayısı Türk Edebiyatının en önemli isimlerinden Halide Edip Adıvar’dan az değildir. Bu durum da çevirmenin çeviriye kattıkları hakkında bilgi vermektedir.

2.1.2.12. Özel İsimlerin Çevirileri

Çevirmen, çeviri metinde geçen birçok özel isme karşılıklar bulmuştur. Bunlardan ilki, “Manor Farm”dır. Çeviri metnin 7. sayfasında bu kelimelere “Beylik Çiftliği” karşılığını bulmuştur. Yine aynı sayfada ve ileriki sayfalarda “Mr Jones” için “Bay Jones”, “Mrs Jones” için “Bayan Jones” karşılığını bulmuştur. “Old Major” için “Koca Major”, “Beasts of England” için “İngiltere Hayvanları” karşılıklarını bulmuştur. Çocuklar için yapılan bir çeviri olmasından kaynaklanıyor olmalı ki, “Clementine” için “Dağ Başını Duman Almış”, “La Cucaracha” için “Ali Baba’nın Çiftliği” karşılıklarını kullanmayı uygun görmüştür. Çeviri metindeki karakterlerden “Napolyon” hariç hepsinin ismi kaynak metinde olduğu gibi aynen

bırakılmıştır. Bunun nedeni, “Napolyon’un erek kültürde biliniyor olmasıdır. Diğer karakterlerin tamamına yakınının isimlerinin Türkçe’de karşılığının bulunabilmesine rağmen , çevirmen sadece “Napolyon”u çevirmeyi uygun bulmuştur.

Çevirmenin Türkçe karşılıklar bulmayı tercih ettiği diğer kelimelere bakılacak olursa, “Red Lion” için “Kızıl Aslan”, “Julius Ceasar” için “Jül Sezar”, “Animal Hero, First Class” için “Birinci Sınıf Bahadır Hayvan” ve “Animal Hero, Second Class” için “İkinci Sınıf Bahadır Hayvan”dır.

Çevirmen “John Bull”, “Tit-Bits” ve “Daily Mirror” gibi gazetelere karşılık bulmazken, “News of the World” gazetesi için “Dünya Haberleri karşılığını bulmuştur. “the Brussels carpet” için “Brüksel halısı” karşılığını bulurken, “Queen Victoria” için “Kraliçe Viktorya” yerine “Kraliçe Victoria” karşılığı bulmuştur. Ayrıca, metinde geçen “Crown Derby” için de herhangi bir karşılık bulunmamış, aynen kullanılmıştır.

Bunların dışında, kaynak dile özgü bazı kelime ve ifadelere de Türkçe karşılıklar bulmuştur. Bunlar, “thirty yards” için “otuz metre”, “every inch” için “karış karış”, “five bushels of” için “beş kile”, “gentleman” için “adamcağız”, “cock-a-doodle-doo” için “ü-ürü-üüü”, “twelve pounds” için “on iki lira”, “five-pound notes” için “beşer liralık banknotlar”, “two ounces of corn” için “yüz dirhem tahıl”, “five pounds” için “iki buçuk kilo”, “fifteen pounds” için “yedi buçuk kilo”, “a pint of” için “yarım litre”, “half a galon” için “üç litre”, “twenty-four stone” için “yüz kiloyu aşan” ve “ten or twenty miles” için de “otuz, kırk kilometre”dir.

Çevirmenin kaynak metinde geçen birçok kelimeye, özellikle de ölçü birimlerine bulmuş olduğu karşılıkların, bunları okuyucunun zihninde daha somut hale getireceği düşünüldüğünde bu davranış çevirmenin çeviri açısından olumlu olarak değerlendirilebilecek bir karardır.

Bunun dışında, çevirmenin kaynak metinde bulunan bazı kelimelere Öz Türkçe karşılıklar bulma çabası da bulunmaktadır. Örneğin, “message” için “bildirim”, “struggle” için “savaşım”, “speech” için “söylev”, “wild” için “yabanıl”, “system” için “dizge”, “meeting” için “birleşim”, “learnedly” için “bilecen bir

tutumla”, “critical” için “nazik”, “movements” için “devinimler” ve “absence” için “yitim” gibi Öz Türkçe kelimeler kullanmıştır. Bu yolla, kitabın muhtemel okuyucuları olacak çocukların kelime dağarcığını Öz Türkçe kelimelerle zenginleştirmeyi amaçlamış olmalıdır.

2.1.2.13. Marş ve Şiir

Öncelikle kaynak metnin 6., çeviri metnin ise 18. sayfasında yer alan marş incelenecektir. Kaynak metinde marş her biri dörder mısradan oluşan toplam yedi kıtadan meydana gelmiştir. Çeviri metinde bu biçim korunmuştur. Çeviri metinde de her biri dörder mısradan oluşan toplam yedi kıtadan meydana gelmektedir. Kaynak metinde her bir kıtanın ikinci ve dördüncü mısraları kendi aralarında kafiyelidir. Çeviri metinde ise bu biçime sadece ilk üç kıta uymakta. Dördüncü kıtanın birinci ve ikinci mısraları ile üçüncü ve dördüncü mısraları kendi aralarında kafiyelidir. Beşinci kıtada ise sadece üçüncü ve dördüncü mısraları kendi aralarında kafiyelidir. Altıncı kıtada birinci, üçüncü ve dördüncü mısralar kendi arasında kafiyeliyken, yedinci kıtada da ikinci, üçüncü ve dördüncü mısralar kendi aralarında kafiyelidir. Bu durum kaynak metindeki biçimin tam olarak sağlanamadığı anlamına gelse de, şiir ya da marş gibi biçimlerin hem anlamının, hem de biçiminin çeviri metinde de korunması oldukça zordur. Buna rağmen çevirmen bazı yerlerde mısralar arasındaki kafiyeyi korumayı başarabilmiştir.

Kaynak metnin 55., çeviri metnin 99. sayfasında yer alan şiirin biçimi de çeviri metinde korunmuştur. Kaynak metinde her biri yedişer mısradan oluşan toplam üç kıtadan meydana gelen şiir, çeviri metinde de aynı biçimde yer almıştır. Kaynak metinde ilk iki mısra kendi arasında, üçüncü ve yedinci mısralar kendi arasında, dördüncü, beşinci ve altıncı mısralar da kendi arasında kafiyelidir. Her üç kıtada da bu biçim aynıdır. Çeviri metinde ise her bir kıtadaki kafiyeler farklı mısralar arasındadır. Birinci kıtada ilk dört mısra kendi arasında kafiyeli, ikinci kıtada ilk dört mısra kendi arasında, beşinci ve altıncı mısralar da yine kendi aralarında kafiyelidir. Üçüncü kıtada ise ikinci, altıncı ve yedinci mısralar kendi aralarında, üçüncü ve dördüncü mısralar da kendi aralarında kafiyelidir. Yukarıda bahsedilen nedenlerden dolayı burada da biçim korunsa da kafiyeli mısraların sayısı

ve sırası kaynak metinde olandan farklıdır. Yine de çevirmen birçok mısradaki kafiyeyi korumaya çalışmıştır.

2.1.2.14. Bölümler (Chapters)

Çevirmen Rasim Özdenören, Halide Edip Adıvar'ın tersine, kaynak metinde olduğu gibi çeviri metni bölümlere ayırmıştır. İki çeviri arasında en çok dikkat çeken noktalardan birisi de çeviri metnin bölümlere ayrılıp ayrılmamasıdır. Fakat Rasim Özdenören, kaynak metnin tersine bölümlere “1, 2, 3,...” gibi sadece numara vermiştir. Kaynak metinde ise “Bölüm 1, Bölüm 2, Bölüm 3,...” gibi ifadeler vardır. Bir başka dikkat çeken nokta ise yine metnin biçimiyle ilgilidir. Kaynak metinde bölümler sayfa başından başlarken, çeviri metinde sayfa ortasında başlamaktadır.

2.1.2.15. Yanlış Çeviriler

Kaynak metinde yer alan bazı cümlelerin çevirisinde bilinçli ya da bilinçsiz bazı yanlışlıklar yapılmıştır. Bu yanlışlıklar kimi zaman büyük anlam değişikliklerine neden olmuştur. Aynı zamanda bazı kelime ve ifadelerin çevirisinde hedef okuyucu kitlesi düşünülerek genelleme yapılmış ya da kaynak metindeki kelimelerin yerine hedef okuyucuya yönelik açıklayıcı bilgiler kullanılmıştır.

Kaynak metnin 2. sayfasındaki “*Boxer was an enormous beast, nearly eighteen hands high, and as strong as any two ordinary horses put together.*” cümlesinin çevirisinde de bir yanlışlık görünmektedir. Bu yanlışlık, çeviri metnin 10. sayfasındaki “*Boxer iri bir hayvandı. Boyu neredeyse onsekiz karış yüksekliğindeydi. İki atın taşıyabileceği yükü kolaylıkla taşıyabilirdi.*” cümlelerinde yer alan “*onsekiz karış yüksekliğindeydi*” ifadesindedir. Ereğ kültüründe, yani Türkiye’de bir karışın ortalama 15 cm. olduğu düşünülürse, 18 karışın 270 cm yaptığı görülür. Bu da Boxer’ın 3 metreye yakın bir boyda olduğu anlamına gelir. Böyle bir şey mümkün olmayacağı için, çevirmenin diğer bazı bölümlerde yaptığı gibi ereğ kültüründe makul yanlışlıklar bulması gerekirdi.

Kaynak metnin 8. sayfasındaki “*Almost before Major had reached the end, they had begun singing it for themselves.*” cümlesi çeviri metnin 19. sayfasında “*Öyle ki, şarkıyı hemen hemen Major’dan önce bitirmiş ve kendi kendilerine söylemeye başlamışlardı.*” şeklinde yer almıştır. Kaynak metinde “Major’un marşı bitirmeden, diğer hayvanların da söylemeye başlamasından” bahsedilmesine rağmen, çeviri metinde bu durum yanlış bir çeviriyle “diğer hayvanların Major’dan önce bu şarkı ya da marşı bitirdiği” şeklinde yer almaktadır. Kaynak metinde “diğer hayvanların şarkıyı Major’dan önce bitirmesi” ile ilgili herhangi bir bilgi yoktur.

Üçüncü örnek, “*The pellets scored bloody streaks along Snowball’s back, and a sheep dropped dead. Without halting for an instant, Snowball flung his fifteen stone against Jones’s leg.*” cümlelerinin çevirisidir. Kaynak metnin 25. sayfasındaki bu cümleler çeviri metnin 49. sayfasında “*Kurşunlar, Snowball’ın sırtı boyunca kanlı çizgiler meydana getirmeden önce bütün ağırlığıyla Jones’un bacakların saldırdı.*” şeklinde yer almıştır. Kaynak metinde “kurşunların Snowball’a isabet etmesi” ve “Snowball’un Jones’a saldırması” olmak üzere arka arkaya olan iki olay vardır. Önce “kurşunların Snowball’a isabet etmesi” gerçekleşmiş, sonra da “Snowball’un Jones’a saldırması” gerçekleşmiştir. Fakat olayların gerçekleşme sırası çeviri metinde tam tersidir. Yani önce “Snowball’un Jones’a saldırması”, sonra da “kurşunların Snowball’a isabet etmesi” şeklinde çevrilmiştir. Aradaki bu fark önemlidir. Çünkü saldırırken yaralanması ile yaralı olduğu halde saldırması arasında fark vardır. Yaralı olduğu halde saldırması, Snowball’a bir kahramanlık özelliği yüklemektedir.

Kaynak metnin 68. sayfasındaki “*Rations, reduced in December, were reduced again in February, and lanterns in the stalls were forbidden, to save oil.*” cümlesi de çeviri metnin 120. sayfasında “*Tayınlar Aralık ayında azaltıldı, Ocak ayında bir kez daha azaltıldı, gaz savurganlığını önlemek için ahırlarda fener yakılması yasaklandı.*” şeklinde yer almıştır. Kaynak metinde geçen “*in February*” kelimesi çeviri metinde yanlış bir biçimde “*Ocakta*” şeklinde çevrilmiştir. Bu durum da çeviri metinde yer alan kelime yanlışlarından birisidir.

Bir diğer örnek ise “cümle yapısının değiştirilmesi” ile ilgili bölümde de verilen örnektir. Kaynak metnin 8. sayfasındaki “*Unfortunately, the uproar awoke*

Mr Jones, who sprang out of bed, feeling sure that there was a fox in the yard.” cümlesi çeviri metnin 20. sayfasında “*Yazık ki Bay Jones gürültüden uyandı. Avluda bir tilki olup olmadığını anlamak için yatağından fırladı.*” şeklinde yer almaktadır. Çeviri metindeki ikinci cümlenin çevirisinde hata yapılmıştır. Cümle “*Avluda bir tilki olup olmadığını anlamak için yatağından fırladı.*” yerine, “*Avluda bir tilki olduğundan emin bir biçimde yataktan fırladı.*” şeklinde çevrilmeliydi.

Kaynak metnin 44. sayfasındaki “*Stil, it had been decided to build the walls three feet thick this time instead of eighteen inches as before, which meant collecting much larger quantities of stone.*” cümlesi çeviri metnin 82. sayfasında “*Buna rağmen, duvarları eskisinin iki misli kalınlığında yapmaya karar verdiler, bu da daha çok sayıda taş toplamak demektir.*” şeklinde yer almıştır. Bu cümlenin çevirisinde de çevirmen, kaynak cümledeki ölçü biriminin yerine daha soyut bir kavram kullanarak, “iki misli kalınlığında” ifadesini kullanmıştır. Hedef okuyucu duvarın önceki kalınlığını bilmediği için “iki misli kalınlığın” ne kadar olduğunu hayal edemeyecektir. Oysa ki bu ölçü birimleri Türkçe’de de kullanılan “santimetre” biriminden verilseydi daha kabul edilebilir bir çeviri olabilirdi.

Kaynak metinde yer alan özel terimlerin çevrilmeyerek, yerine farklı karşılıklar bulunmasına bir örnek de kaynak metnin 46. sayfasındaki “*Their bodies were buried in the orchard, and it was given out that they had died of coccidiosis.*” cümlesinin çeviri metnin 86. sayfasındaki çevirisi olan “*Cesetleri yemişliğe gömülerek hastalıktan öldükleri bildirildi.*” cümlesidir. Kaynak metinde yazar hastalığın ismini vermeden, “hastalıktan öldüler” diyebilirdi. Fakat yazar özellikle hastalığın ismine verdiği göre, bunun aynen çeviri metinde de olması gerekirdi. Eğer karşılık bulmakta zorlanılıyorsa, çevirmenin çevirinin birçok yerinde yaptığı gibi hastalık hakkında açıklayıcı bilgiler vererek hastalığın tanımı yapılabilirdi.

2.1.2.16. Çevirinin Dili

Halide Edip Adıvar’ın çevirisiyle ilgili bölümde çevirinin dilinin çok ağır ve eski olduğundan bahsedilmişti. Halide Edip’in yapmış olduğu çeviri, George Orwell’in kitabının Türkçe’ye ilk çevirisidir. Bu yüzden de çeviride o dönemin dilinin ve dilsel özelliklerinin görülmesi doğaldır. Çevirmen Rasim Özdenören’in

çevirisinin dili de döneminin dilsel özelliklerini yansıtmaktadır. Dili ağır değildir. Halide Edip'in çevirisinde olduğu gibi “günümüze göre” eski kelimeler bulunmamaktadır. Çevirmen bu çevirisinde Osmanlıca kelimeler kullanmaktan bile kaçınmıştır. Hatta öyle ki, çevirmen günlük dilde bile sık kullanılmayan, ama öz Türkçe olan “bildirim, savaşım, yabancı, söylev, dizge, birleşim, bilecen, devinim, yitim” gibi kelimeler kullanmaya özen göstermiştir. Ayrıca, erek kültür dilsel özelliklerini ve sözdizimi gibi dilbilgisel özelliklerini de büyük oranda yansıtmıştır.

2.1.2.17. Resimler

Çeviri metin de dikkat çeken bir diğer nokta da kitapta 15 adet renkli resim olması. Kaynak kitap olarak incelenen Longman Yayınevi'nin 2005 yılı baskısına ait kitapta herhangi bir resim bulunmamaktadır. Kitapta bu kadar sayıda resim yer almasının ve resimlerin renkli olmalarının nedeni büyük bir ihtimalle çeviri kitabın çocuklara yönelik bir kitap olmasıdır. Çünkü çocuk kitaplarında çoğunlukla çocukların ilgisini kitaba ve okumaya çekebilmek amacıyla renkli resimler bulunur. Bu çalışma kapsamında değerlendirilen bir diğer çevirmen olan Halide Edip Adivar'ın 1112 numaralı Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları'nın 1994 yılı baskısına ait kitabında ise hiçbir resim bulunmamaktadır.

2.2. DILDIŞI ÖĞELERE GÖRE ÇEVİRİNİN ELEŞTİRİSİ

Dildışı öğelerin Reiss tarafından,

- 1- Anlık Durum (The Intermediate Situation),
- 2- Konu – Alan Bilgisi (The Subject Matter),
- 3- Zaman Faktörü (The Time Factor),
- 4- Yer Faktörü (The Place Factor),
- 5- Okur - İzleyici Faktörü (The Audience Factor),
- 6- Konuşmacı-Yazar Faktörü (The Speaker Factor),

7- Etkileyici İfade (Affective Implications) olmak üzere 7 ana gruba ayrıldığından daha önce bahsedilmişti. Bu bölümde her iki çevirmenin çevirileri de bir arada değerlendirilecektir.

Diliçi öğelerde olduğu gibi, dildışı öğeleri de birbirinden ayrı ayrı düşünmek doğru değildir, hepsi bir bütünün parçalarıdır. O bütün metindir. Metnin türü, çalışmanın başında da belirtildiği gibi, biçim odaklı bir tür olan hikayedir. Metnin türü, sadece metnin dilini ve üslubunu değil, aynı zamanda metnin okuyucusunu da belirler.

2.2.1. Anlık Durum

Büyük bağlam metnin söylemidir. Gerek tonlama, gerekse eşanlamlı ve çokanlamlı kelimelerin seçimi söylemin oluşmasında önemlidir. Tüm bunlar çeviri metinlere büyük oranda yansımıştır. Örneğin, Halide Edip Adıvar'ın çevirisinin 13. sayfasının 29. satırında geçen “Siz ey inekler!” ifadesinin aslı “You cows” şeklindedir. Ayrıca 14. sayfanın 3. satırında “Siz ey tavuklar” ve aynı sayfanın 7. satırında geçen “Ve sen Clover” ifadeleri İngilizce eserde “And you hens,” ve “And you, Clover” şeklindedir. İfadelerin İngilizce’lerinde “you” bulunmasına karşın, bunu Türkçe’ye “ey!” olarak aktaran Halide Edip ifadelerin hepsinde bu yola başvurmamıştır. İhtiyar domuz Major kalabalık kitleye, yani tavuklara ve ineklere hitap ederken “ey!” kullanılırken, Clover adlı ata seslenişte “Ve sen” ifadesi kullanılmıştır.

Rasim Özdenören’in çevirisi, Halide Edip Adıvar'ın yapmış olduğu çeviriyle büyük benzerlik göstermektedir. “You cows...” ifadesi çevirinin 13. sayfasında “Siz, ey...inekler!” şeklinde, “And you hens,...” ifadesi yine aynı sayfada “Siz ey tavuklar!” şeklinde yer almıştır. Aynı sayfadaki “And you Clover,...” ifadesi ise “Ve sen Clover,...” şeklinde çevrilmiştir. Dikkat edilirse seçilen Türkçe karşılıklar aynıdır. Bunun nedeni muhtemelen Türkçe’deki anlatım ve hitap ifadelerine uyarlamak istemeleridir.

Bu da gösteriyor ki, her iki çevirmen de benzer anlarda benzer karşılıklar bularak dildışı öğelerden anlık durum ögesine büyük oranda uygun çeviriler yapmışlardır.

2.2.2. Konu – Alan Bilgisi

Dildışı öğelerden konu – alan bilgisi, daha çok teknik çevirilerle ilgilidir. Yani içerik odaklı metin çevirilerinin eleştirisi ile daha yakından ilgilidir. Fakat zaman zaman da biçim odaklı metinlerde geçen teknik ya da özel bilgi gerektiren kelimeler söz konusu olabilir. Bu durumlarda konu – alan bilgisi çeviri eleştirisinde dikkat edilecek ve incelenecek bir nokta olarak çıkmaktadır. George Orwell’in eseri, aslında Rus Devrimini anlatan, ve sonuçlarını eleştiren bir eserdir. Fakat yazarın ustalığı sayesinde, Rus Devrimi hakkında bir bilgiye sahip olmayan bir okur bu bağlantıyı kuramaz. Yazar hikayeye bu unsuru ustaca gizlemiştir. Bu nedenle de, çevirisinde de bu unsur ön planda olmamalıdır. Gerek Halide Edip Adıvar’ın, gerekse Rasim Özdenören’in çevirilerinde kaynak metindeki bu durumun yansımaları görülmektedir. Örneğin Rasim Özdenören’in çevirisini okuyan bir çocuk, böyle bir bağlantının var olduğunu ancak Rus Devrimi hakkında bilgiye sahip olduğunda ya da bu yönde bir bilgi kendisine söylendiğinde anlayabilir. Halide Edip’in çeviri metni için de durum benzerdir. Yalnız Halide Edip’in çevirisine yazmış olduğu önsözde bundan bahsedilmektedir.

Bunun dışında kaynak metinde teknik ya da özel bilgi gerektirecek bir konu bulunmamaktadır. Bu nedenle de çevirmenlerin her ikisi de bu konuda bir sorunla karşılaşmamışlardır.

2.2.3. Zaman Faktörü

Öncelikle kaynak metnin dili, yazıldığı dönemin dilsel özelliklerini yansıtmaktadır. Kaynak dil okuyucularının, yüzyıllar önce yaşamış olan Shakespeare’in eserlerini bile bugün zorlanmadan okuyabildikleri göz önünde bulundurulursa, eserin dilinin güncel olduğu ortaya çıkacaktır. Kaynak metnin dili herhangi bir tarihsel dönemin dilini yansıtmadığına göre, çeviri metnin dili de okurun kullandığı güncel dile paralel olmalıdır. Halide Edip Adıvar’ın yapmış olduğu

çevirinin dili yazıldığı dönemin okurunun dilini yansıtsa da, ülkemizde dilin gelişimi ve değişimi İngiltere'dekinden çok daha fazla ve hızlı olduğu düşünülünce, çevrildiği günden bugüne yaklaşık 50 yıl geçmesine rağmen bugünün okurunun kolaylıkla anlayamayacağı bir dil karşımıza çıkmaktadır. Çeviri metnin dili bir tespit yapmak amacıyla değerlendirilebilir, fakat dildışı öğeler kapsamında değerlendirilmesi yanlış olacaktır. Çünkü yaklaşık 50 yıl önce yapılan çevirinin dili günümüze göre değerlendirildiğinde, dilin değişen ve gelişen özelliği göz ardı edilmiş olur. Zaten bu da Reiss'in çizmiş olduğu çerçevenin dışına çıkmak olur.

Bu noktadan hareketle, hem Halide Edip Adıvar'ın, hem de Rasim Özdenören'in çevirilerinde çevrildiği dönemin okurunun diline uygun hareket edilmiştir.

2.2.4. Yer Faktörü

Yer faktörüne çevirmenler açısından bakmadan önce, yazar açısından bakmak gerekir. Yazarın güçlü kalemi sayesinde, hikayede olayların geçtiği ve bahsi geçen yerler öyle güzel ve ayrıntılı betimlenmiştir ki, yazarın kaynak okuyucu üzerinde oluşturduğu etkiyi çevirmenler de bu yerleri benzer şekilde betimleyerek hedef okuyucu üzerinde de benzer etkiyi oluşturabilmişlerdir. Özellikle daha hikayenin başında geçen ahır sahnesinde, her iki çevirmen de kaynak metinde bahsedilen ahırın bir resmini çeviri metinde başarılı bir biçimde verebilmişlerdir. Hikayedeki olayların tamamına yakını çiftlikte geçmektedir. Çiftlik kavramı Türk okuyucusu için yabancı bir kavram değildir. Yıllar boyu tarım toplumu olması bunda etkilidir. Yani çevirmenler hedef okuyucunun yabancı olduğu bir yer kavramını değil, aksine çok aşina oldukları bir yer kavramının betimlemeleri üzerinde çalışmışlardır. Bu da işlerini bir ölçüde kolaylaştırmıştır. Aksi olsaydı, yani Türk toplumunun yabancı olduğu bir yerde geçen hikaye olsaydı, çevirmenler belki de eklemeler ve dipnotlar gibi yöntemlerle hikayenin geçtiği yerler hakkında fazladan bilgi vermek durumunda kalabilirdi.

2.2.5. Okur – İzleyici Faktörü

Öncelikle Halide Edip Adıvar'ın çevirisine değinmek gerekirse, çok uzun bir hikaye olmaması her yaştan okuyucuca hitap edebileceği izlenimi verse de, dilinin akıcı olmasına rağmen günümüz diline göre kolay anlaşılır olmayan bazı kelime ve ifadeler içermesi sebebiyle belli bir yaşın üstündeki okuyucuların daha rahat bir biçimde okuyabileceği bir kitaptır. Fakat çevrildiği dönemin okuru düşünüldüğünde de, ülkedeki belirli kesimlerin bu çeviriyi okuyabileceği düşünülmüşdür. Çünkü ülkedeki okur yazar oranı ve okur yazarların da hangi kesiminin hikaye kitabına ulaşabileceği ve okuyabileceği göz önünde bulundurulduğunda, hedef okuyucu kitlesinin bugünkü kadar olmadığı görülecektir. Ayrıca çevirmen Halide Edip Adıvar yazarın kaynak metinde okura verdiği etkiyi verebilmektedir. Çünkü hem o günün okuruna yönelik dilsel özelliklerini yansıtmakta, hem okura yönelik birçok Türkçe karşılık bulunmuştur, hem de cümle yapılarının birçoğunda okura yönelik yapı değişikliğine gitmiştir.

Rasim Özdenören'in çevirisinin çocuk kitapları yayınlayan bir yayınevinden çıkmış olması, çevirinin kimler için yapıldığındaha anlaşılır kılmaktadır. Okurları çocuklar olduğu için, onların bazı muhtemel beklentileri göz önünde bulundurularak, cümleler daha sade ve kısa seçilmiştir. Bu da çevirmen tarafından okur-izleyici faktörünün dikkate alındığını gösteren bir işarettir. Halide Edip Adıvar'ın kararlarına benzer olarak, Rasim Özdenören de kaynak metne özgü bazı kelimelere Türkçe karşılıklar bulmuş, bazı cümle yapılarında değişikliğe gitmiş ve okurun sahip olması beklenen dilsel özellik ve seviyeye uygun bir çeviri yapmıştır.

2.2.6. Konuşmacı – Yazar Faktörü

Hikaye İngiltere'de hayvanların yaşadığı bir çiftlikte geçmektedir. Hayvanlar çiftliğin sahibi Bay Jones'dan memnun değillerdir. İhtiyar domuz Major'un bir gece gördüğü rüyayı diğer hayvanlara anlatmasıyla çiftlikteki işler değişir. Jones'u çiftlikten kovmayı akıllarına koyan hayvanlar, domuzların önderliğinde bir fırsatını bulup ihtilal yaparlar ve Jones'u çiftlikten kovarlar. Bundan

sonra işlerin düzeleceğini düşünen hayvanlar çok geçmeden yanıldıklarını anlarlar. Çiftlikteki hayvanların en zekisi olan domuzlar yönetimi kısa sürede ellerine geçirirler ve bir diktatörlük yönetimi kurarlar. Çiftlikteki hayvanların durumu günden güne kötüye gider. Bazı hayvanlar eski günlerini bile özlemeye başlarlar. Başta, insanlarla ilişkiyi, insanların alışkanlıklarını, kıyafetlerini, yataklarını ve içkiyi yasaklayan domuzlar zamanla bu yasakları kendileri deler, ve her defasında yaptıklarına bir kılıf uydurmayı çevrelerinde bulunan propagandacı taraftarları sayesinde başarırlar. Bir süre sonra yapılan ihtilal birkaç hayvan dışında kimse tarafından hatırlanmaz hale gelir. Hatırlayanlar ise düşmanları insanın mı yoksa yoldaşları domuzların mı daha acımasız ve kötü olduğunu ayırt edemezler.

Hikayeyi anlatan, hikayenin karakterlerinden birisi değildir. Hikaye, olayları dışarıdan tarafsız bir bakış açısıyla aktaran bir yazar tarafından anlatılmaktadır. Kaynak metindeki bu özellik, hem Halide Edip Adıvar'ın, hem de Rasim Özdenören'in yapmış olduğu çevirilerde korunmuştur.

Kaynak metnin türü biçim odaklıdır. İçerik odaklı metinlerde yazar faktörü biçim odaklı metinlerdeki kadar fazla hissedilmez. Çünkü önemli olan içeriktir. Yazarın tonu metinde belirgin değildir. Fakat içerik odaklı metinlerde yazarın tonu daha belirgindir. Yazarın tonunu yaşadığı olaylar, içinde yaşadığı toplumun değer yargıları gibi birçok etmen belirler. Yazarın hayatına bakıldığında, dönemin emperyalist İngiltere'sinin Hindistan'da yaptıklarını yakında görme fırsatı bularak, ve bu gördükleri üzerine sosyalist bir görüşe doğru kaydığı görülür. Fakat daha sonra devrimim diktatörlüğe dönüştüğünü görmesi, hikayesindeki yerginin keskinliğine ışık tutar. Tüm bunların çevirmenler tarafından bilinmesi gerekir ki bunu çeviriye yansıtılsınlar. Her iki çeviri metin de incelendiğinde, yazarın sade diliyle birleşen keskin hicvinin çeviri metinlere de yansıdığı görülmektedir. Her iki çevirmen de üsluplarıyla yazarın önüne geçmemişler, yazarın tonunu gölgede bırakacak bir girişimde bulunmamışlardır. Ayrıca hikayedeki karakterlerin de kendi kişiliklerini yansıtabilecek tonları vardır. Bu konularda da kaynak metne sadık kalınmıştır. Kaynak metinde karakterlerden birinin söylediği herhangi bir cümleye kaynak okurun verdiği tepkiye ya da kaynak okurda meydana getirdiği duyguya benzer tepkiler hedef okurda da çevirmenler tarafından oluşturulabilmiştir.

2.2.7. Etkileyici İfade

Etkileyici ifade ögesi, adından da anlaşılacağı gibi ikna odaklı metinlerde daha fazla anlam bulacaktır. İkna odaklı metinlerdeki kadar olmasa da biçim odaklı metinlerde de etkileyici ifade öne çıkmaktadır. Etkileyici anlatım biçimleri, ifadeleri daha etkileyici hale getirecek söz sanatlarıyla biçim odaklı metinlerde oldukça fazla karşılaşılmaktadır.

Kaynak metinde bu etkiyi sağlamak için yazar çoğu zaman deyim kullanma yoluna gitmiştir. Hem Halide Edip Adıvar'ın, hem de Rasim Özdenören'in yazar olmalarından dolayı, diliçi öğelerle ilgili bölümde de belirtildiği gibi, kaynak metindeki deyimler çeviri metinde de deyimlerle karşılanmıştır.

Yukarıda bahsettiğimiz gibi, yazarın kaynak dilde yaratmak istediği etkiyi çevirmen de erek dilde yaratmak için erek kültür normlarını kullanmaya çalışmıştır. İfadeleri kaynak metinde olduğu gibi çeviri metinde de daha etkili yapmak için diliçi öğeler bölümünde de bahsedilen çeşitli dilsel değişiklikler yapmıştır. Çevirmenler bazen cümlenin yapısını değiştirmiştir, bazen noktalama işaretleri yardımıyla benzer etkiyi çeviri metinde de oluşturmaya çalışmışlardır. Bu değişikliklerle ilgili bölümde bahsedilen nedenlerden dolayı bu değişikliklerin büyük bir kısmı olumlu, az da olsa bir kısmı da olumsuz olarak nitelendirilebilir. Bunun dışında, kaynak metinde geçen mizah, hiciv, heyecan ve hüzn gibi birçok duygu ve anlatım biçimi çeviri metinde, kaynak metindeki etkilerine benzer bir biçimde aktarılmıştır.

3. SONUÇ

Sonuç olarak, bu çalışmada George Orwell'in *Hayvan Çiftliği* adlı eserinin Halide Edip Adıvar ve Rasim Özdenören tarafından yapılan çevirileri Katharina Reiss'ın belirlemiş olduğu çeviri eleştirisi normlarına göre eleştirildi. Yapılan çeviriler iki boyutta incelendi. Bunlar “diliçi öğeler” ve “dildışı öğeler”dir. Diliçi öğeler bölümünde çevirmenlerin eserleri ayrı ayrı ele alınırken, dildışı öğeler bölümünde çeviri eserler birlikte ele alınmıştır.

Önceki bölümlerde, yani çevirilerin diliçi ve dildışı öğeler dikkate alınarak yapılan eleştirilerinin bulunduğu bölümlerde her bir alt başlık altında kısa kısa değerlendirmeler yapılmıştır. Bu sonuç bölümünde bunlara tekrar değinilmeyecektir. Bunun yerine genel bir bakış açısıyla çeviri metinlerin üzerinde genel bir değerlendirme yapılacaktır.

Her iki çeviri eserin geneline bakıldığında çeviri metinler Reiss'ın belirlediği çeviri eleştirisi normlarını tam olarak karşılamamaktadır. Metnin türü doğru belirlenmiştir, fakat metnin biçemi tam olarak korunamamıştır. Örneğin Halide Edip Adıvar'ın yapmış olduğu çeviride kaynak metinde yer alan bölümler çeviri metinde bulunmamaktadır. Ayrıca, Rasim Özdenören'in yapmış olduğu çeviride de metnin biçimini ve söyleminin oluşmasında önemli bir yere sahip olan kaynak metindeki "italik" yazıların değiştirildiği görülmektedir. Bir diğer önemli unsur da, hem Halide Edip Adıvar'ın, hem de Rasim Özdenören'in çevirilerinde birçok paragrafın yerinin değiştirilmesidir. Benzer öğeler üzerinde her iki çevirinin de farklı bölümlerinde farklı uygulamalar yapılmıştır. Bunların sayısı her ne kadar fazla olmasa da, bir tutarsızlık olarak görülebilmektedir. Ayrıca birçok cümle de bölünmüş ya da birleştirilmiştir.

Tüm bu karşılaştırmalar yapıldığında, çeviri metinlerdeki cümle yapılarının ve anlatım biçimlerinin bir kısmı kaynak metinle birebir örtüşmese de çevirmenin amacının yazarın kaynak dil ve kültürde yaratmak istediği etkiyi erek dilde ve kültürde yaratmak olduğu düşünülürse Reiss'ın belirlemiş olduğu çeviri normlarına uymaktadır.

Sonuç olarak, çeviri eleştirisi hata avcılığı yapmak demek değildir. Çeviri kuramcılar tarafından ortaya konmuş belirli normlar etrafında çeviri eleştirisinin yapılması daha uygun olacaktır. Bu çalışmada da yukarıda belirtildiği gibi, George Orwell'in *Hayvan Çiftliği* adlı eserinin Halide Edip Adıvar ve Rasim Özdenören tarafından yapılan çevirileri Katharina Reiss'ın belirlemiş olduğu çeviri eleştirisi normlarına göre eleştirildi. George Orwell'in *Hayvan Çiftliği* adlı eseri Türkçe'ye birçok çevirmen tarafından çevrilmiştir. Bu çevirilerin tümünün böyle bir çalışmada

aynı anda ele alınmaları konunun genişliği ve büyüklüğü açısından olumsuz sonuçlar doğurabileceği düşünülmüştür.

Tüm bu düşünceler ışığında iki çevirmenin çevirilerinin incelenmesi kararı oluşmuştur. Çevirmenlerden Halide Edip Adıvar'ın çevirisinin bu çalışma için seçilmiş olmasının nedeni, Halide Edip Adıvar'ın çevirisinin ilk çevirisi olmasıdır. Ayrıca Cumhuriyet'in ilk yıllarına şahit olmuş olması ve Türk Edebiyatında önemli bir yere sahip bir kadın yazar olması diğer nedenlerdendir. Rasim Özdenören'in çevirisinin bu çalışma için seçilmesinin nedeni ise George Orwell'in *Hayvan Çiftliği* adlı eserinin basım tarihi itibarı ile son çeviri olmasıdır. Ayrıca bir kadın ve bir erkek çevirmenin seçilmiş olması da anlamlıdır. Fakat her iki yazarın çevirilerine cinsiyete yönelik bu yönde bir ton yansımamıştır.

Peki böyle bir çalışma niçin yapılmıştır? Öncelikle böyle bir çalışmanın faydasının ne olacağına bakmak lazım. Yapılan çevirilerin eleştirilerinin olması, o bilimdalını geliştirecektir. Bilimdalının oluşabilmesi için normlarının oluşturulması ve ortaya konması gerekir. Ve bu alanda değerlendirme yapılması gerekir. Çeviri eleştirisi çalışmaları da bir anlamda değerlendirmedir: Hem yapılan çevirilerin, hem de bilimdalını oluşturan çeviri ve çeviri eleştirisi normlarının. Bunu da çeviri eleştirisi çalışmalarını değerlendirenler yapacaktır.

Aynı eseri farklı çevirmenlerin çevirmesi, aynı hammaddenin farklı fabrikalarda işlenmesine benzemektedir. Hammadde fabrikanın bünyesine göre şekillenip, farklı bir ürün olarak çıkacaktır. Bu değişimin farklı zamanlarda ve farklı çevirmenler aracılığıyla nasıl gerçekleştiğini göstermesi açısından da, yapılan bu çalışma bu alanda başvurulabilecek bir kaynak olacaktır.

Kaynak kitap seçimindeki neden de önemlidir. Bilindiği gibi George Orwell'in *Hayvan Çiftliği* adlı eseri dünyaca ünlü bir eserdir. Yazın tarihinin de belli başlı hiciv örneklerinden bir tanesidir. Öyle ki, CIA'nın soğuk savaş döneminde kitabı ve filmini Sovyetler Birliği'ne karşı anti-propaganda aracı olarak kullandığı söylenmektedir. Dünyaca tanınan böyle bir eserin Türkçe'ye de birçok çevirisinin olması, Türkiye'de esere gösterilen ilginin bir göstergesidir.

Ek-1 Rasim Özdenören'in Çevirisinde Bölünen Cümleler

No	Sayfa Satır No	ÇEVİRİ METİN	Sayfa Satır No	KAYNAK METİN
1	7-1	Beylik çiftliği sahibi Bay Jones, gece için kümesleri kilitledi. Öylesine içmişti ki, pencereleri kapamayı akıl edemedi.	1-1	Mr Jones, of the Manor Farm, had locked the hen-houses for the night, but was too drunk to remember to shut the pop-holes.
2	7-3	Fenerin halkalı ışığı bir o yana, bir bu yana raks ederken, yalpalayarak avluyu geçti. Kapının arkasında çizmelerini tekmeleyip çıkardı.kilerdeki fiçidan bir bardak daha bira çekti ve Bayan Jones'un çoktandır horlamakta olduğu yatağa doğru yollandı.	1-2	With the ring of light from his lantern dancing from side to side, he lurched across the yard, kicked off his boots at the back door, drew himself a last glass of beer from the barrel in the scullery, and made his way up to the bed, where Mrs Jones was already snoring.
3	9-11	On iki yaşındaydı. Son günlerde oldukça şişmanlamıştı. Dişlerinin işe yaramaz hale gelmesine rağmen, akıllı ve iyi kalpli görünüşüyle hâlâ görkemli bir domuzdu.	1-18	He was twelve years old and had lately grown rather stout, but he was still a majestic – looking pig, with a wise and benevolent appearance in spite of the fact that his tusks had never been cut.
4	9-18	Tavuklar pencere eşiklerine tünedi.	1-24	The hens perched themselves on the

		Güvercinler çatı kirişlerine kondu. Koyunlarla inekler de domuzların arkasına uzanıp geniş getirmeye başladı.		windowsills, the pigeons fluttered up to the rafters, the sheep and cows lay down behind the pigs and began to chew the cud.
5	9-21	Boxer ve Clover adlı iki araba atı içeriye birlikte girdi. Oldukça ağır yürüyor, iri, kıllı ayaklarıyla samanların arkasına yerleşmiş küçük hayvanları ezmemek için büyük özen gösteriyorlardı.	1-26	The two cart-horses, Boxer and Clover, came in together, walking very slowly and setting down their vast hairy hoofs with great care lest there should be some small animal concealed in the straw.
6	9-24	Clover, şişman, orta yaşına varmış, ana tavırlı bir kısraktı. Dördüncü tayını dünyaya getirdikten sonra endamı iyice bozulmuştu.	1-29	Clover was a stout motherly mare approaching middle life, who had never quite got her figure back after her fourth foal.
7	10-1	Boxer iri bir hayvandı. Boyu neredeyse on sekiz karış yüksekliğindeydi. İki atın taşıyabileceği yükü kolaylıkla taşıyabilirdi.	2-2	Boxer was enormous beast, nearly eighteen hands high, and as strong as any two ordinary horses put together.
8	10-3	Burnundan aşağıya uzanan beyaz çizgi ona bön bir görünüş veriyordu. Aslında pek zeki sayılmazdı, ama mayasının sağlamlığı ve korkunç iş gücü ona herkesin saygısını kazandırmıştı.	2-3	A white strip down his nose gave him a somewhat stupid appearance, and in fact he was not of first-rate intelligence, but he was universally respected for his steadiness of character and tremendous powers of work.

9	10-9	Az konuşur, ancak konuşması örtülü imalar taşırdı. Örneğin, Allah'ın kendisine sinekleri kovmak için bir kuyruk verdiğini söyler, ama hemen arkasından da “ne kuyruğum alaydı ne de sinekler...” derdi.	2-8	He seldom talked, and when he did it was usually to make a cynical remark – for instance, he would say that God had given him a tail to keep the flies off, but that he would sooner have had no tail and no flies.
10	10-14	Kendisi açıkça kabul etmemekle birlikte Boxer'a çok bağlıydı. Yemiş bahçesinin ötesindeki küçük çayırılıkta pazar günlerini çoğunlukla birlikte geçirirler, bütün gün yan yana hiç konuşmadan otlardı.	2-13	Nevertheless, without openly admitting it, he was devoted to Boxer; the two of them usually spent their Sundays together in the small paddock beyond the orchard, grazing side by side and never speaking.
11	10-19	İki at yere uzandı. Tam o sırada analarını kaybetmiş ördek yavrusu sürüsü, ayak altı olmayan bir yer bulabilmek için ortalığı merakla araştırıp cıvıldayarak ambara girdi.	2- 17	The two horses had just lain down when a brood of ducklings, which had lost their mother, filed into the barn, cheeping feebly and wandering from side to side to find some place where they would not be trodden on.
12	11-14	Yoldaşlar, sizinle daha uzun bir süre birlikte kalacağımı sanmıyorum. Ölmeden önce, ömrüm boyunca elde ettiğim akıl		I do not think, comrades, that I shall be with you for many months longer, and before I die, I feel it my duty to pass on to you such

		ve hikmeti size aktarmayı bir görev biliyorum.		wisdom as I have acquired.
13	11-17	Çok yaşadım, ahırında tek başıma yatarken düşünmek için uzun zamanım oldu. Bu yeryüzü hayatının anlamını, burada bulunan herhangi bir hayvan kadar anlayabildiğimi sanıyorum.	3-7	I have had a long life, I have had much time for thought as I lay alone in my stall, and I think I may say that I understand the nature of life on this earth as well as any animal now living.
14	12-7	Bir hayvanın hayatı sefalet ve kölelikten ibarettir. Bu açık bir gerçekliktir.	3-18	The life of an animal is misery and slavery: that is the plain truth.
15	12-12	İngiltere'nin toprakları verimli, iklimi güzeldir. Bugün üzerinde yaşayan hayvanlardan çok daha fazlasına bol yiyecek verecek durumdadır.	3-22	The soil of England is fertile, its climate is good, it is capable of affording food in abundance to an enormously greater number of animals than now inhabit it.
16	12-14	Bizim şu tek çiftliğimiz bile bir düzine atı, yirmi ineği, yüzlerce koyunu geçindirebilecek durumdadır. Hem de onların hepsine hayalimizin alamayacağı ölçüde rahat ve onurlu bir yaşama imkanını vermek koşuluyla.	3-24	This single farm of ours would support a dozen horses, twenty cows, hundreds of sheep – and all of them living in a comfort and a dignity that are now almost beyond our imagining.
17	13-8	Siz, ey önümde duran inekler! Bu son yılda kaç	4-8	You cows that I see before me, how many thousands

		bin okka süt verdiniz?		of gallons of milk have you given during this last year?
18	13-11	Siz ey tavuklar! Bu son yılda kaç yumurta yumurtladınız? Ve bu yumurtaların kaç tanesi civciv çıkardı?	4-12	And you hens, how many eggs have you laid in this last year, and how many of those eggs ever hatched into chickens?
19	13-16	Hepsi bir yaşını doldurunca satıldı. Onların birini bile bir daha hiç göremeyeceksin.	4-16	Each was sold at a year old - you will never see one of them again.
20	13-21	Ben kendim için yakınmıyorum. Ben talihli sayılırım.	4-21	For myself I do not grumble, for I am one of the lucky ones.
21	14- 5	Sen ey Boxer, şu görkemli kasların gücünü yitirdiği gün, Jones seni bir sakat hayvan tüccarına satacaktır. O da seni av köpeklerine yem olası diye boğazını kesip etini haşlayacaktır.	4-27	You, Boxer, the very day that those great muscles of yours lose their power, Jones will sell you to the knacker, who will cut your throat and boil you down for the foxhounds.
22	14-17	Ayaklanmanın ne zaman olacağını bilemem. Belki bir haftada, belki de yüz yıl sonra... Ayağımın altındaki şu samanı gördüğüm kesinlikle bildiğim şey şudur: adalet er-geç yerini bulacaktır.	5-6	I do not know when that Rebellion will come, it might be in a week or in a hundred years, but I know, as surely as I see this straw beneath my feet, that sooner or later justice will be done.
23	16-23	Yalnızca tekrar ediyorum. İnsanlara ve onun bütün	6-2	I merely repeat, remember always your duty of enmity

		yöntemlerine karşı düşmanlık görevimizdir; bunu hep aklınızda tutun.		towards Man and all his ways.
24	17-19	Bu şarkının havasını küçükken ben de bilirdim. Ancak zaman bu şarkıyı belleğimden silmişti.	6-18	I had known that tune in my infancy, but it had long since passed out of my mind.
25	17-22	Dahası şarkının sözlerini de anımsadım. O sözler ki, yıllar önce hayvanlar tarafından çığırılmıştı. Ama kuşkusuz, şimdiki kuşakların belleğinden tümüyle silinmiştir.	6-20	And what is more, the words of the song also came back – words, I am certain, which were sung by the animals of long ago and have been lost to memory for generations.
26	19-17	En aptalları bile birkaç kelimesini ve havayı anlar olmuştu. Domuzlar ve köpekler gibi zekilerine gelince, birkaç dakikada bütün şarkıyı ezberlemişlerdi.	8-3	Even the stupidest of them had already picked up the tune and a few of the words, and as for the clever ones, such as the pigs and dogs, they had the entire song by heart within a few minutes.
27	20-4	Yazık ki Bay Jones gürültüden uyandı. Avluda bir tilki olup olmadığını anlamak için yatağından fırladı.	8-12	Unfortunately, the uproar awoke Mr Jones, who sprang out of bed, feeling sure that there was a fox in the yard.
28	20-7	Kurşunlar ambarın duvarına saplandı. Toplantı çabucak dağıldı.	8-15	The pellets buried themselves in the wall of the barn and the meeting broke up hurriedly.
29	21-7	Major'un öngördüğü	8-23	They did not know when

		ayaklanmanın ne zaman olacağını bilmiyor, dahası bunun kendileri yaşarken olup olmayacağını kestiremiyorlardı. Ancak onu hazırlamanın kendilerine düşen bir görev olduğunu açıkça görüyorlardı.		the Rebellion predicted by Major would take place, they had no reason for thinking that it would be within their own lifetime, but they saw clearly that it was their duty to prepare for it.
30	22-2	Domuzların arasında en göze çarpanı Snowball ile Napolyon adındaki iki genç domuz boğası idi. Bay Jones bunları satmak için yetiştirmişti.	9-2	Pre-eminent among the pigs were two young boars named Snowball and Napoleon, whom Mr Jones was breeding up for sale.
31	22-4	Napolyon iri, yabanıl görünüşlü, Berkshire'lı bir domuzdu. Çiftlikte Berkshire'lı olan tek domuz oydu. Çok konuşmazdı, ama dediğini yaptıracak yavuzlukta ydı.	9-4	Napoleon was a large, rather fierce-looking Berkshire boar, the only Berkshire on the farm, not much of a talker, but with a reputation for getting his own way.
32	22-7	Snowball, Napolyon'dan daha canlı, daha konuşkan ve daha inatçıydı. Ne ki, kişiliğinin aynı derinlikte olduğu söylenemezdi.	9-6	Snowball was a more vivacious pig than Napoleon, quicker in speech and more inventive, but was not considered to have the same depth of character.
33	22-12	Parlak bir konuşmacıydı. Zorlu bir konuyu tartışırken oraya buraya	9-11	He was a brilliant talker, and when he was arguing some difficult point he had

		sıçraması, kuyruk sallayışı dinleyenleri etkilerdi.		a way of skipping from side to side and whisking his tail which was somehow very persuasive.
34	22-24	Bazıları da “Biz öldükten sonra olacak şeylerden bize ne?” veya “Eğer bu ayaklanma nasıl olsa alacaksa, biz onun için çalışmışız çalışmamışız ne fark eder?” gibi sorular sorarlardı. Domuzlar, böyle düşünmenin hayvancılık ilkelerinin özüne aykırı olduğunu göstermekte büyük sıkıntı çekerdi.	9-22	Other asked such questions as “Why should we care what happens after we are dead?” or “If this Rebellion is to happen anyway, what difference does it make whether we work for it or not?”, and the pigs had great difficulty in making them see that this was contrary to the spirit of Animalism.
35	25-1	Hayvanlar, Moses’ dan kendilerine dandik masallar anlattığı ve çalışmadığı için nefret ederdi. Bazıları da Şeker Dağına içten içe inanırdı. Domuzlar onları böyle bir yerin var olmadığına inandırmak için çok sıkıntı çekti.	10-14	The animals hated Moses because he told tales and did no work, but some of them believed in Sugarcandy Mountain, and the pigs had to argue very hard to persuade them that there was no such place.
36	25- 7	İkisi de kendi kendine düşünmekte güçlük çekerdi. Ama bir kez domuzları kurmay olarak tanıdıktan sonra, onların söylediği her şeyi olduğu	10-19	These two had great difficulty in thinking anything out for themselves, but, having once accepted the pigs as their teachers, they

		gibi kabul ediyor ve bunları basit kanıtlarla öteki hayvanlara iletiyorlardı.		absorbed everything that they were told, and passed it on to the other animals by simple arguments.
37	25-21	Adamları tembel ve ahlâksızdı. Tarlaları yaban otları sarmış, evlerin damları çökmüş, çitler boşlanmış, hayvanlar aç bırakılmıştı.	11-1	His men were idle and dishonest, the fields were full of weeds, the buildings wanted roofing, the hedges were neglected, and the animals were underfed.
38	26-18	Hayvanların böyle davrandığını daha önce hiç görmemişlerdi. Dayak attıkları, kötü davranmaya alıştıkları bu yaratıkların ani ayaklanması akıllarını başlarından alacak ölçüde onları korkutmuştu.	11-20	They had never seen animals behave like this before, and this sudden uprising of creatures whom they were used to thrashing and maltreating just as they chose, frightened them almost out of their wits.
39	26-23	Bir dakika sonra, beşi birden, ana yola ulaşan araba yolundan aşağı doğru kaçıyorlardı. Hayvanlar da onları muzafferane kovalıyordu.	11-24	A minute later all five of them were in full flight down the cart-track that led to the main road, with the animals pursuing them in triumph.
40	27-11	İlk işleri, herhangi bir yerde insan kalıp kalmadığından iyice emin olabilmek için çiftliğin çevresinde dört nala koşmak oldu. Sonra Jones'un iğrenç döneminin son izlerini de silmek için	12-5	Their first act was to gallop in a body right round the boundaries of the farm, as though to make quite sure that no human being was hiding anywhere upon it; then they raced back to the farm buildings to wipe out

		koşarak geri döndüler.		the last traces of Jones's hated reign.
41	28-9	Orada, İngiltere Hayvanları'nı baştan başa tam yedi kez söylediler. Gece olduğunda yerlerine çekilip şimdiye dek hiç tatmadıkları denli rahat bir uykuya daldılar:	12-25	Then they sang "Beasts of England" from end to end seven times running, and after that they settled down for the night and slept as they had never slept before.
42	29-5	Bu ev onlarındı. Yalnız içeriye girmeye korkuyorlardı.	13-12	That was theirs too, but they were frightened to go inside.
43	29-6	Ama bir dakika sonra Snowball ile Napolyon kapıyı tosladı, olmayınca yanlamasına vurup açtılar. Hayvanlar tek sıra halinde içeriye girdi. Herhangi bir şeyi incitmekten çekinerek son derece dikkatle gezdiler.	13-13	After a moment, however, Snowball and Napoleon butted the door open with their shoulders and the animals entered in single file, walking with the utmost care for fear of disturbing anything.
44	29-10	Odadan odaya ayaklarının ucuna basarak dolaştılar. Fısıltılarını yükseltmekten korkuyor, bu inanılmaz görkemi, kuştüyü yatakları, aynaları, divanı, Brüksel halısını, Kraliçe Victoria'nın ocağın üstüne asılı taşbasması resmini bir çeşit huşu ile seyrediyorlardı.	13-16	They tiptoed from room to room, afraid to speak above a whisper and gazing with a kind of awe at the unbelievable luxury, at the beds with their feather mattresses, the looking-glasses, the horsehair sofa, the Brussels carped, the lithograph of Queen Victoria over

				drawing-room mantelpiece.
45	29-20	Mutfakta asılı duran domuz sucuklarını gömmek için aldılar. Boxer da kilerdeki bira fıçısını bir tekmede patlattı. Bunlardan başka evde hiçbir şeye dokunulmadı.	13-25	Some hams hanging in the kitchen were taken out for burial, and the barrel of beer in the scullery was stove in with a kick from Boxer's hoof, otherwise nothing in the house was touched.
46	30-8	Napolyon siyah ve beyaz boya kutularını getirtti. Hayvanları ana yola açılan beş kol demirli kapıya götürdü.	14-8	Napoleon sent for post of black and white paint and led the way down to the five-barred gate that gave on to the main road.
47	33-14	Böylece hayvanlar hasatı kaldırmak için çayıra doğru gitti. Ama akşamleyin döndüklerinde baktılar ki, ortada süt müt yoktu.	15-25	So the animals trooped down to the hayfield to begin the harvest, and when came back in the evening it was noticed that the milk had disappeared.
48	34-4	Bazen iş ağırlaşıyordu. Aletler hayvanların kullanmasına uygun değildi, insanlar için yapılmıştı. Herhangi bir aleti arka ayaklarının üzerinde durarak kullanabilmek hayvanlara güçlük çıkarıyordu.	16-4	Sometimes the work was hard; the implements had been designed for human beings and not for animals, and it was a great drawback that no animal was able to use any tool that involved standing on his hind legs.
49	35-20	Yemeklerinin her lokması onlara keskin ve olumlu bir doyum sağlıyordu. Artık	16-26	Every mouthful of food was an acute positive pleasure, now that it was

		yediklerinin tümü kendilerine aitti, kendileri tarafından ve kendileri için üretilmişti. Kindar, aç gözlü bir sahibin ya da efendinin sadakası değildi.		truly their own food, produced by themselves and for themselves, not doled out to them by a grudging master.
50	36-1	Ama bir yığın güçlkle karşılaştılar. Örneğin, yılın sonlarına doğru buğdayı toplarken, çiftlikte harman dövme makinesi olmadığından, başakları eski yöntemle çığneyip taneleri çıkarıyor, harmanı üfleyerek yapmak zorunda kalıyorlardı.fakat domuzlar zekâlarıyla, Boxer da acar kaslarıyla onları bu sıkıntıdan kurtardı.	17-1	They met with many difficulties – for instance, later in the year, when they harvested the corn, they had to tread it out in the ancient style and blow away the chaff wsth their breath, since the farm possessed no threshing machine – but the pigs with their cleverness and Boxer with his tremendous muscles always pulled them through.
51	36-7	O zaten Jones'un döneminde de çok çalışırdı, şimdi ise üç atın görebileceği işi tek başına yapıyordu. Çiftlik işlerinin tümünün onun gürbüz omuzlarına yüklendiği günler de oluyordu.	17-6	He had been a hard worker even in Jones's time, but now he seemed more like three horses than one; there were days when the entire work of the farm seemed to rest upon his mighty shoulders.
52	36-12	Bir yavru horozla, sabahleyin kendisini herkesten yarım saat önce uyandırması için	17-10	He had made an arrangement with one of the cockerels to call him in the mornings half an hour

		anlaşmıştı. Böylece günlük işler başlamadan önce en gerekli gördüğü yerde gönüllü olarak yarım saat çalışıyordu.		earlier than anyone else, and would put in some volunteer labour at whatever seemed to be most needed, before the regular day's work began.
53	36-20	Kimse çalıp çırpmıyor, kimse tayınından sızlanmıyordu. Eskiden olağan sayılan kıskançlık, birbirini ısırma, tepişmek gibi huylar hemen hemen ortadan kalkmış gibiydi.	17-18	Nobody stole, nobody grumbled over his rations, the quarrelling and biting and jealousy which had been normal features of life in the old days had almost disappeared.
54	37-9	Jones'un dönemindeki gibi işini hep o inatçı ağırlıkla yapıyordu. Ne işten kaçıyor ne de gönüllü olarak çalışmaya yanaşıyordu.	17-30	He did his work in the same slow obstinate way as he had done it in Jones's time, never shirking and never volunteering for extra work either.
55	37-12	Jones sürüldüğünden beri daha mutlu olup olmadığı sorulduğunda yalnızca: "Eşekler uzun ömürlüdür. Hiçbiriniz ölü bir eşek görmemişsinizdir." derdi. Karşısındakiler de bu kapalı cevapla yetinmek zorunda kalırdı.	18-1	When asked whether he was not happier now that Jones was gone, he would say only "Donkeys live a long time. None of you has ever seen a dead donkey," and the others had to be content with this cryptic answer.
56	38-6	Öbür hayvanlar nasıl oy verileceğini öğrenmişlerdi. Ama bir konuyu kendi kendilerine	18-17	The other animals understood how to vote, but could never think of any resolutions of their

		düşünemiyorlardı.		own.
57	38-11	Dahası, iş karara bağlandıktan sonra bile tartışmayı sürdürüyorlardı. Yemişliğin arkasındaki küçük çayırılığın emekli hayvanlara ayrılması kararından sonra, her sınıf hayvanın emekli yaşının belirlenmesi konusunda fırtınalı bir tartışma cereyan etmişti.	18-22	Even when it was resolved – a thing no one could object to in itself – to set aside the small paddock behind the orchard as a home of rest for animals who were past work, there was a stormy debate over the correct retiring age for each class of animal.
58	39-20	Muriel adlı keçi köpeklerden daha iyi okuyabiliyordu. Dahası, bazen akşamları çöplükte bulduğu gazete parçalarını öbür hayvanlara da okurdu.	19-19	Muriel, the goat, could read somewhat better than the dogs, and sometimes used to read to the others in the evenings from scraps of newspaper which she found on the rubbish heap.
59	43-1	Hayvanlar, doğal olarak bunların arasında eşit olarak paylaşılacağını sanıyordu. Ancak bir gün rüzgarın düşürdüğü yemişlerin toplanıp domuzlar için takım odasına götürülmesi üzerine bir buyruk çıktı.	21-9	The animals had assumed as a matter of course that these would be shared out equally; one day, however, the order went forth that all the windfalls were to be collected and brought to the harness-room for the use of the pigs.
60	43-21	Eminim ki yoldaşlar...” diye nerdeyse yalvaran bir sesle haykırdı Squealer. Oraya buraya sığıyor,	21-26	Surely, comrades,” cried Squealer almost pleadingly, skipping from side to side and whisking

		kuyruğunu sallıyordu: “Eminim ki yoldaşlar, aranızda Jones’un geri gelmesini isteyecek tek hayvan yoktur!”		his tail, “surely there is no one among you who wants to see Jones come back?”
61	45-2	Snowball ile Napolyon komşu çiftliklere her gün güvercin uçuruyordu. Bunların görevi, komşu hayvanların arasına karışarak onlara ayaklanmanın hikâyesini anlatmak ve İngiltere Hayvanları’nın bestesini öğretmekti.	22-5	Every day Snowball and Napoleon sent out flights of pigeons whose instructions were to mingle with the animals on neighbouring farms, tell them the story of the Rebellion, and teach them the tune of “Beasts of England”.
62	47-25	İnsanlar bunu dinledikçe yürekleri gizlice titriyordu. Bu şarkıda gelecekteki ölümcül çöküşlerinin haberini duyar gibi oluyorlardı.	23-30	And when the human beings listened to it, they secretly trembled, hearing in it a prophecy of their future doom.
63	48-7	Jones ve adamları, yanlarında Foxwood ve Pinchfield’den aldıkları altı kişiyle birlikte beş kol demirli kapının önünde görünmüşlerdi. Şimdi çiftliğe gelen araba yolunda ilerliyorlardı.	24-3	Jones and all his men, with half a dozen others from Foxwood and Pinchfield, had entered the five-barred gate and were coming up the cart-track that led to the farm.
64	48-11	Jones’dan başka hepsinin elinde sopalar vardı. Jones ise elinde bir tüfek,	24-6	They were all carrying sticks, except Jones, who was marching well ahead

		başlarında yürüyordu.		with a gun in his hands.
65	48-23	Aslında bu yalnızlık küçük çarpışmalardan oluşan bir eylemdi, maksat kargaşalık yaratmaktı. İnsanlar değnekleriyle kazları kolayca kaçırdı.	24-19	However, this was only a light skirmishing manoeuvre, intended to create a little disorder, and the men easily drove the geese off with their sticks.
66	49-3	Başlarında Snowball olduğu halde Muriel, Benjamin ve bütün koyunlar ileri atılarak her taraftan insanları dürtüyor, tos vuruyordu. Bu sırada Benjamin de çevrelerinde dolaşiyor, küçük ayaklarıyla çifte atıyordu.	24-21	Muriel, Benjamin, and all the sheep, with Snowball at the head of them, rushed forward and prodded and butted the men from every side, while Benjamin turned round and lashed at them with his small hoofs.
67	49-6	İnsanlar bir kez daha değnekleriyle ve çivili potinleriyle onları bastırdı. Hayvanlar Snowball'un çekilme işareti olan ince domuz çığlığı üzerine birdenbire geri dönüp avluya açılan bahçe kapısına doğru kaçmaya başladı.	24-24	But once again the men, with their stick and their hobnailed boots, were too strong for them; and suddenly, at a squeal from Snowball, which was the signal for retreat, all the animals turned and fled through the gateway into the yard.
68	49-11	Öngördükleri gibi düşmanlarının kaçtığını gördüler. Bunun üzerine bu bozguna uğramış hayvanlara bir hamle daha yaptılar.	24-28	They saw, as they imagined, their enemies in flight, and they rushed after them in disorder.

69	50-10	Böylece baskınlarının beşinci dakikasında, geldikleri yoldan, rezil olmuş halde geri çekiliyorlardı. Arkalarında da bir kaz sürüsü her taraftan baldırlarını gagalayarak tıslaya tıslaya koşuyordu.	25-18	And so within five minutes of their invasion they were in ignominious retreat by the same way as they had come, with a flock of geese hissing after them and pecking at their calves all the way.
70	53-6	Jones'un tüfeği çamurun içinde bulundu. Çiftlik evinde yeterince kurşun olduğu da biliniyordu.	26-26	Mr Jones's gun had been found lying in the mud, and it was known that there was a supply of cartridges in the farmhouse.
71	55-13	"Doğru değil!" dedi Mollie bir daha, ama Clover'ın yüzüne bakamadı. Sonra dört nala tarlalara doğru uzaklaşıp gitti.	27-19	"It isn't true!" repeated Mollie, but she could not look Clover in the face, and the next moment she took to her heels and galloped away into the field.
72	56-8	Yerler demir gibiydi. Tarlalarda hiçbir şey yapılamıyordu.	28-6	The earth was like iron, and nothing could be done in the fields.
73	56-9	Büyük ambarda bir çok buluşma düzenlendi. Domuzlar gelecek mevsimin işlerini tasarlamakla uğraşıyordu.	28-7	Many meetings were held in the big barn, and the pigs occupied themselves with planning out the work of the coming season.
74	56-11	Domuzların öbür hayvanlardan zeki olduğu açıkça kabul edildiği için,	28-9	It had come to be accepted that the pigs, who were manifestly cleverer than

		çiftlik siyasetiyle ilgili bütün konulara onlar karar veriyordu. Ancak bu kararlar oy çokluğu ile onaylanıyordu.		the other animals, should decide all questions of farm policy, though their decisions had to be ratified by a majority vote.
75	56-17	Örneğin, biri arpa ekim alanını büyütmenin iyi olacağını söylese, öbürü yulaf ekim alanını genişletmenin kaçınılmaz olduğunda diretiyordu. Biri şu veya bu tarlada lahanaya yetiştirmenin doğru olacağını söylese, öbürü lahananın yararsız bir kökten başka bir şey olmadığını söylüyordu.	28-14	If one of them suggested sowing a bigger acreage with barley, the other was certain to demand a bigger acreage of oats, and if one of them said that such and such a field was just right for cabbages, the other would declare that it was useless for anything except roots.
76	56-23	Snowball, oturumlarda parlak söylevleriyle çoğunluğu kazanıyordu. Napolyon da kulis etkinliğinde becerikliydi.	28-19	At the Meetings Snowball often won over the majority by his brilliant speeches, but Napoleon was better at canvassing support for himself in between times.
77	57-14	Napolyon'un tasarıları yoktu. Ama soğukkanlılıkla Snowball'un tasarılarının bir işe yaramayacağını söylüyor ve bir fırsat kolları gibi duruyordu.	28-31	Napoleon produced no schemes of his own, but said quietly that Snowball's would come to nothing, and seemed to be biding his time.
78	58-1	Çiftlik eski düzende ve	29-10	The animals had never

		<p>aletleri de iyicene ilkel olduğundan, hayvanlar bu tür şeyleri hiç duymamıştı. Snowball’u ilgiyle dinlerken bütün işlerini görecektir hayalî makineler tasarlıyorlardı. Kendileri tarlada otlarken veya okuyarak zihinlerini geliştirirken, bu makineler onlar için çalışacaktı.</p>		<p>heard of anything of this kind before (for the farm was an old-fashioned one and had only the most primitive machinery), and they listened in astonishment while Snowball conjured up pictures of fantastic machines which would do their work for them while they grazed at their ease in the fields or improved their minds with reading and conversation.</p>
79	58-11	<p>Snowball eskiden kuluçka makinelerinin durduğu ahırını çalışma odası olarak kullanıyordu. Buranın, üstünde resim çizmeye uygun, tahtadan yapılmış düz bir tabanı vardı.</p>	29-20	<p>Snowball used as his study a shed which had once been used for incubators and had a smooth wooden floor, suitable for drawing on.</p>
80	58-17	<p>Taslaklar gittikçe karışık kaldıraçlar ve çarklar biçimini alıyor, döşemenin yarısını kaplıyordu. Öbür hayvanlar bu eskizlerden bir şey anlamamakla birlikte etkisi altında kalmışlardı.</p>	29-25	<p>Gradually the plans grew into a complicated mass of cranks and cog-wheels, covering more than half the floor, which the other animals found completely unintelligible but very impressive.</p>
81	60-5	<p>Bunu yapmaları için ellerinde gerekçeler vardı.</p>	30-27	<p>They had all the more reason for doing so</p>

		Yenilgi haberleri ülkenin dört köşesine yayılmış, komşu çiftlikteki hayvanlar arasında tedirginlik artmıştı.		because the news of their defeat had spread across the countryside and made the animals on the neighbouring farms more restive than ever.
82	60-16	Hayvanlar ilkin Napolyon’u, sonra Snowball’u dinliyor, bir türlü hangisinin haklı olduğunu kestiremiyordu. Aslında, o anda kim konuşursa ona hak veriyorlardı.	31-5	The animals listened first to Napoleon, then to Snowball, and could not make up their minds which was right; indeed, they always found themselves in agreement with the one who was speaking at the moment.
83	61-1	Soğukkanlı bir sesle yel değirmeninin saçma bir şey olduğunu söyledi ve kimsenin buna oy vermemesini salık vererek yerine oturdu. Topu topu otuz saniye konuşmuştu ve etki yaratıp yaratmaması pek de bir şeyi değiştirmeyecekmiş gibi görünüyordu.	31-15	He said very quietly that the windmill was nonsense and that he advised nobody to vote for it, and promptly sat down again; he had spoken for barely thirty seconds, and seemed almost indifferent as to the effect he produced.
84	61-5	Snowball tekrar ayağa fırladı. Yeniden melemeye başlayan koyunları bağırarak susturduktan sonra, heyecanlı ve tutkulu bir söylevle yel değirmeni	31-18	At his Snowball sprang to his feet, and, shouting down the sheep, who had begun bleating again, broke into a passionate appeal in favour of the

		lehine konuştu.		windmill.
85	61-14	Harman makinelerini, sabanları, tırmıkları, orakları, buğdayı biçip demetleyen makineleri, hepsini elektrik gerilimi işletecekti. Bundan başka her ahıra elektrik ışığı, sıcak ve soğuk su düzeneği, elektrik sobası sağlanacaktı.	31-25	Electricity, he said, could operate threshing machines, ploughs, harrows, rollers, and reapers and binders, besides supplying every stall with its own electric light, hot and cold water, and an electric heater.
86	61-25	Doğrudan Snowball'un üstüne saldırdılar. Snowball ancak yerinden sıçradı ve kendini dişlemelerden kıl payı kurtarabildi.	32-2	They dashed straight for Snowball, who only sprang from his place just in time to escape their snapping jaws.
87	63-15	İlkin kimse bu yaratıkların nereden çıktığını anlayamamıştı, ama konu hemen çözüldü. Bunlar Napolyon'un analarından alarak özel ve gizlice yetiştirdiği köpek yavrularıydı.	32-15	At first no one had been able to imagine where these creatures came from, but the problem was soon solved: they were the puppies whom Napoleon had taken away from their mothers and reared privately.
88	64-10	Snowball'un sürülmesi onlarda ürkütücü bir etki bırakmıştı. Fakat bu haber onları bezginliğe ve umutsuzluğa düşürdü.	33-1	In spite of the shock that Snowball's expulsion had given them, the animals were dismayed by this announcement.
89	65-9	Ama bazen siz yanlış	33-22	But sometimes you might

		kararlar alabilirsiniz yoldaşlar. o zaman halimiz nice olur?		make the wrong decisions, comrades, and then where should we be?
90	65-11	Hele Snowball'un saçma yel değirmenini kabul etmiş odlunuzu bir düşünün! Biz şimdi Snowball'un bir suçludan başka bir şey olmadığını biliyoruz.	33-23	Suppose you had decided to follow Snowball, with his moonshine of windmills – Snowball, who, as we now know, was no better than a criminal?"
91	66-1	Belli ki hayvanlar Jones'un geri gelmesini istemiyordu. Eğer pazar sabahları yapılan görüşmeler onu geri getirecekse bir daha yapılmamalıydı.	34-2	Certainly the animals did not want Jones back; if the holding of debates on Sunday mornings was liable to bring him back, then the debates must stop.
92	66-20	Napolyon, Squealer ve şiirler, şarkılar düzmede dikkate değer bir yatkınlığı olan Minimus adlı bir domuzla yüksek kürsünün ön kısmında oturuyordu. Dokuz köpek de çevrelerini yarım çember biçiminde çeviriyor, daha geride de öbür domuzlar yer alıyordu. Geri kalan hayvanlar döşemede oturuyordu.	34-18	Napoleon, with Squealer and another pig named Minimus, who had a remarkable gift for composing songs and poems, sat on the front of the raised platform, with the nine young dogs forming a semicircle round them, and the other pigs sitting behind.
93	67-6	Görüşünü niçin değiştirdiğine ilişkin hiçbir gerekçe göstermedi,	34-27	He did not give any reason for having changed his mind, but merely warned

		yalnızca bu işin hayvanların daha çok çalışacağı anlamını taşıdığı uyarısında bulundu. Belki yem tayınlarını da azaltmak gerekecekti.		the animals that this extra task would mean very hard work; it might even be necessary to reduce their rations.
94	67-16	Tersine, bunu ilk önce Napolyon düşünmüş ve baştan beri de o savunmuştu. Snowball'un kuluçka makinesi ahırının döşemesine çizdiği taslak gerçekte Napolyon'un kâğıtları arasından çalınmıştı.	35-4	On the contrary, it was he who had advocated it in the beginning, and the plan which Snowball had drawn on the floor of the incubator shed had actually been stolen from among Napoleon's papers.
95	67-22	O, yel değirmenine yalnızca görünüşte karşıydı. Aslında kötü bir etkisi ve tehlikeli bir kişiliği olan Snowball'u ortadan kaldırmak için bir manevra yapmıştı.	35-10	He had <i>seemed</i> to oppose the windmill, simply as a manoeuvre to get rid of Snowball, who was a dangerous character and a bad influence.
96	68-6	Hayvanlar bu kelimenin anlamını bilmiyordu. Squealer öyle kandırıcı konuşuyor ve köpekler öyle yıldırıcı biçimde hırlıyordu ki, üstelemeden Squealer'in açıklamasını kabul ettiler.	35-16	The animals were not certain what the word meant, but Squealer spoke so persuasively, and the three dogs who happened to be with him growled so threateningly, that they accepted his explanation without further questions.
97	69-1	Hepsi de işinden hoşnuttu.	36-1	But they were happy in

		Hiçbir çabayı, hiçbir özveriyi esirgemediler. Emeklerinin bir sürü tembel ve hırsız insan için değil, sırf kendi çıkarları ve kendilerinden sonra gelecek kuşaklar için olduğuna inanıyorlardı.		their work; they grudged no effort or sacrifice, well aware that everything that they did was for the benefit of themselves and those of their kind who would come after them, and not for a pack of idle, thieving human beings.
98	69-6	Bahar ve yaz mevsimi boyunca haftada altmış saat çalıştılar. Ağustosta Napolyon pazar günleri öğleden sonra da çalışılacağını duyurdu.	36-6	Throughout the spring and summer they worked a sixty-hour week, and in August Napoleon announced that they would be work on Sunday afternoons as well.
99	70-4	Çiftlikte iyi bir taş ocağı vardı, dışarıda bir yerde bol çimento ve kum bulunmuştu. Yani inşaat için bütün malzeme hazırdu.	36-15	There was a good quarry of limestone on the farm, and plenty of sand and cement had been found in one of the outhouses, so that all the materials for building were at hand.
100	70-8	Bunun da kazma ve kaldıraçla yapılmasından başka çıkar yolu yoktu. Oysa hiçbir hayvan iki ayağı üzerinde duramadığından bu aletleri kullanamazdı.	36-19	There seemed no way of doing this except with picks and crowbars, which no animal could use, because no animal could stand on his hind legs.
101	70-14	Hayvanlar bunların etrafına ip attı. İnekler, atlar,	36-24	The animals lashed ropes round these, and then all

		koyunlar –dahası bazen kritik anlarda domuzlar bile- hep birlikte ipten tutarak taşları güç belâ, ağır ağır taş ocağının yukarısına çektiler. Oradan itip yuvarladılar, taşlar parçalanarak kırıldı.		together, cows, sheep, any animal that could lay hold of the rope – even the pigs sometimes joined in at critical moments – they dragged them with desperate slowness up the slope to the top of the quarry, where they were toppled over the edge, to shatter to pieces below.
102	74-1	İnsan türü ile hiç ilişkide bulunmamak, alışverişle ilgilenmemek, para kullanmamak... Bütün bunlar, Jones kovulduktan sonra ilk zafer şöleninde alınan kararlar arasında değil miydi?	38-20	Never to have any dealising with human beings, never to engage in trade, never to make use of Money – had not these been among the earliest resolutions passed at that first triumphant Meeting after Jones was expelled?
103	74-16	Willingdon’da oturan Bay Whymper adlı bir avukatla, Hayvan Çiftliği’nin dışarıyla ilişkisine aracı olması konusunda bir anlaşma yapılmıştı. Bay Whymper, Napolyon’dan buyruk almak için her pazartesi sabahı çiftliğe uğrayacaktı.	39-3	A Mr Whymper, a solicitor living in Willingdon, had agreed to act as intermediary between Animal Farm and the outside world, and would visit the farm every Monday morning to receive his instructions.
104	75-10	Ufak tefek, kurnaz görünüşlü, favori sakallı,	39-20	He was a sly-looking little man with side whiskers, a

		küçük işler alan bir avukattı. Herkesten önce Hayvan Çiftliği'nin bir simsara ihtiyacı olacağını anlamış, bu işten elde edeceği yüzdenin değerini de hesaplamıştı.		solicitor in a very small way of business, but sharp enough to have realised earlier than anyone else that animal farm would need a broker and that the commissions would be worth having.
105	76-8	Whymper aracılığıyla olan bağlantıdan başka Hayvan Çiftliği ile dışarı arasında hiçbir ilişki yoktu. Ortalıkta dolaşan söylentiye göre Napolyon hem Foxwood Çiftliği sahibi Bay Pilkington ile, hem de Pinchfield Çiftliği sahibi Bay Frederick ile belli iş anlaşmalarına girişecek, ancak bu iki anlaşma ikisiyle aynı evrede olmayacaktı.	40-10	Except through Whymper, there was as yet no contact between Animal Farm and the outside world, but there were constant rumours that Napoleon was about to enter into a definite business agreement either with Mr Pilkington of Foxwood or with Mr Frederick of Pinchfield – but never, it was noticed, with both simultaneously.
106	77-23	Ama gerek olandan da çok değil. Diyebilirim ki yoldaşlar; biz kafa işçileri bu günlerde çok yoruluyoruz.	41- 16	But not more comfortable than we need, I can tell you, comrades, with all the brainwork we have to do nowadays.
107	77-12	Zorlu bir yıl geçirmişlerdi. Buğday ile otun bir parçasının satışından sonra kışa bol yiyecekleri kalmamıştı, ancak yel	41- 26	They had had a hard year, and after the sale of part of the hay and corn, the stores of food for the winter were none too plentiful, but the

		değirmi hpsinin yerini tuttu.		windmill compensated for everything.
108	79-6	Tavuklar dehşet içinde gıdaklayarak uyandı. Uzaktan atılan tüfek sesini düşlerinde gördüklerini sanmışlardı.	42-12	The hens woke up squawking with terror because they had all dreamed simultaneously of hearing a gun go off in the distance.
109	79-20	Kuyruğu dimdik olmuş, ara sıra kamçı gibi iki yanına çarpıyordu. Bu, onun keskin bir zihinsel kovuşturma içinde bulunduğunu gösteriyordu.	42-25	His tail had grown rigid and twitched sharply from side to side, a sign in him of intense mental activity.
110	80-2	SNOWBALL!” Sesi birden bir gök gürültüsü gibi gürlledi.	42-31	SNOWBALL!” he suddenly roared in a voice of thunder.
111	80-22	Hemen bu sabahtan başlayarak yel değirmenin yeniden inşasına girişiyoruz. Kış, yağmur, güneş demeden inşaatı sürdüreceğiz.	43-18	This very morning we begin rebuilding the windmill, and we will build all through the winter, rain or shine.
112	81-2	Unutmayın yoldaşlar, tasarılarımızda hiçbir değişiklik yoktur. İşler günü gününe yapılacaktır.	43-21	Remember, comrades, there must be no alteration in our plans: they shall be carried out to the day.
113	82-1	Fırtınalı havayı sulu sepken ve kar izledi. Sonra da Şubatın değiri sert bir don oldu.	43-24	The stormy weather was followed by sleet and snow, and then by a hard frost which did not break till well into February.

114	82-3	Hayvanlar ellerinden geldiğince yel değirmenin inşasını sürdürüyordu. Dışarının gözlerinin üzerlerinde olduğunu, eğer değirmen vaktinde bitmezse bunun kıskanç insanların zaferi olacağını, onları gönendireceğini biliyorlardı.	43-26	The animals carried on as best they could with the rebuilding of the windmill, well knowing that the outside world was watching them and that the envious human beings would rejoice and triumph if the mill were not finished on time.
115	82-7	İnsanlar sırf kıskançlıklarından, değirmeni Snowball'un yıkılmış olduğuna inanmaz görünüyordu. Duvarlar çok ince olduğu için çöktüğünü ileri sürüyorlardı.	44-4	Out of spite, the human beings pretended not to believe that it was Snowball who had destroyed the windmill: they said that it had fallen down because the walls were too thin.
116	83-4	Hava ayaza çevirince biraz ilerleme sağlandı. Ancak çok sıkıntılı bir işti ve hayvanlar bildirki ölçüde umutlu değildi.	44-10	Some progress was made in the dry frosty weather that followed, but it was cruel work, and the animals could not feel so hopeful about it as they had felt before.
117	83-7	Squealer, hizmetin zevki ve emeğin saygınlığı üzerine parlak söylevler çekiyordu. Ancak hayvanlar daha çok Boxer'in gücünden ve hiç	44-14	Squealer made excellent speeches on the joy of service and dignity of labour, but the other animals found more inspiration in Boxer's

		eksilmeyen “daha çok çalışırım!” özlerinden esinleniyorlardı.		strength and his never failing cry of “I will work harder!”
118	83-15	Patatesler pörsümüş, renkleri solmuştu. Ancak bir iki tanesi yenebilecek haldeydi.	44-21	The potatoes had become soft and discoloured, and only a few were edible.
119	85-4	Hayvanlar şimdiye dek Bay Whympet’ın haftalık ziyaretlerinde onunla yok denecek ölçüde az karşılaşmışlardı. Şimdi, çoğu koyunlar arasından seçilen bazı hayvanlara, Whympet’ın işitebileceği yerlerde tayınların arttırıldığını söylemeleri için buyruk verildi.	45-1	Hitherto the animals had little or no contact with Whympet on his weekly visit: now, however, a few selected animals, mostly sheep, were instructed to remark casually in his hearing that rations had been increased.
120	86-17	Tavukların yeminin kesilmesini buyurdu. Her kim tavuklara bir tane buğday verse, ölümlle cezalandırılacağını duyurdu.	45-31	He ordered the hens’ rations to be stopped, and decreed that any animal giving so much as a grain of corn to a hen should be punished by death.
121	86-20	Tavuklar beş gün dayandı. Sonunda boyun eğerek yuvalarına döndüler.	46-3	For five days the hens held out, then they capitulated and went back to their nesting boxes.
122	87-6	Whympet, Napolyon’a bunları satmasını salık verdi. Bay Pilkington da, Bay Frederick de bunları	46-14	It was well seasoned, and Whympet had advised Napoleon to sell it; both Mr Pilkington and Mr

		satın alma hevesindeydi.		Frederick were anxious to buy it.
123	87-9	Frederick ile bir anlaşmaya varır gibi olsa, Snowball'un Foxwood'da saklandığı bildiriliyordu. Anlaşma Pilkington lehine dönecek olsa, Snowball'un bu sefer Pinchfield'da saklandığı söylentisi çıkıyordu.	46-17	It was noticed that whenever he seemed on the point of coming to an agreement with Frederick, Snowball was declared to be in hiding at Foxwood, while, when he inclined toward Pilkington, Snowball was said to be at Pinchfield.
124	87-20	Bir cam kırılrsa, lâğım tıkanrsa, birisi enikonu güvenli bir tavırla gece Snowball'un gelip bunu yaptığını söylüyordu. Erzak ambarının anahtarı yitse, bütün çiftlik Snowball'un gece gelip bunu kuyuya attığına inanıyordu.	46-28	If a window was broken or a drain was blocked up, someone was certain to say that Snowball had come in the night and done it, and when the key of the store-shed was lost, the whole farm was convinced that Snowball had thrown it down the well.
125	88-7	Maiyetindeki köpeklerle çiftlikte titiz bir denetim gezisi yaptı. Öbür hayvanlar saygılı bir uzaklıktan onu izliyordu.	47-6	With his dogs in attendance he set out and made a careful tour of inspection of the farm buildings, the other animals following at a respectful distance.
126	89-12	Onun, İnek Ahır Savaşı'nda bizim yenilgimiz ve yok	47-31	Did we not see for ourselves how he attempted – fortunately

		edilmemiz için çalıştığını kendi gözlerimizle görmedik mi? Allah'a şükür ki başaramadı!"		without success – to get us defeated and destroyed at the Battle of the Cowshed?"
127	90-5	"Bu bizim yanlışımızdır; yoldaş. Biz şimdi biliyoruz ki, bunların hepsi yeni bulduğumuz gizli belgelerde yazılıdır. O aslında bizi yok etmek için kandırmaya çalışıyordu."	48-17	For we know – it is all written down in the secret documents that we found – that in reality he was trying to lure us to our doom."
128	90-15	Neredeyse başaracaktı da. Dahası yoldaşlar, diyebilirim ki, bahadır şefimiz Napolyon yoldaş olmasaydı, kesin başarılı olurdu.	48-25	And he very nearly succeeded – I will even say, comrades, he <i>would</i> have succeeded if it had not been for our heroic Leader, Comrade Napoleon.
129	91-20	"İşte doğru söz, yoldaş!" dedi. Küçük parlak gözleriyle Boxer'a hain bir biçimde baktığı hayvanların gözünden kaçmadı.	49-17	"That is the true spirit, comrade!" cried Squealer, but it was noticed he cast a very ugly look at Boxer with his little twinkling eyes.
130	92-5	Herkes toplandıktan sonra, Napolyon çiftlik evinin kapısından çıktı, göğsüne kendi kendisine verdiği birinci ve ikinci sınıf hayvan nişanlarını takmıştı. Çevresinde, sıçrayan, korkunç hırlamalarla	49-23	When day were all gathered together, Napoleon emerged from the farmhouse, wearing both his medals (for he had recently awarded himself "Animals Hero, First Class", and "Animal Hero,

		hayvanları iliklerine değin titreten dokuz iri köpek vardı.		Second Class”), with his nine huge dogs frisking round him and uttering growls that sent shivers down all the animals’ spines.
131	92-12	Napolyon durdu, topluluğa sert baktı. Sonra canlı tiz bir ses çıkardı.	49-30	Napoleon stood sternly surveying his audience; then he uttered a high-pitched whimper.
132	92-13	Köpekler anında ileri atılarak dört domuzu kulaklarından yakaladı. Dehşetten ve acıdan cıyaklayan domuzları Napolyon’un ayaklarına sürüklediler.	49-31	Immediately the dogs bounded forward, seized four of the pigs by the ear and dragged them, squealing with pain and terror, to Napoleon’s feet.
133	92-15	Domuzların kulaklarından kanlar akıyordu. Kanın tadını alan köpekler birkaç dakika kendinden geçti.	50-2	The pigs’ ears were bleeding, the dogs had tasted blood, and for a few moments they appeared to go quite mad.
134	92-20	Köpek merhamet dileniyordu. Öbür ikisi kuyruklarını bacaklarının arasına sıkıştırarak kaçtı.	50-6	The dog shrieked for mercy and the other two fled with their tails between their legs.
135	92-24	Napolyon’un yüzü alt üst olmuştu.Boxer’a köpeği bırakmasını buyurdu. Boxer ayağını kaldırdı, yaralı köpek çenileyerek kaçtı.	50-9	Napoleon appeared to change countenance, and sharply ordered Boxer to let the dog go, whereat Boxer lifted his hoof, and the dog slunk away,

				bruised and howling.
136	93-13	İtiraflarını bitirir bitirmez, köpekler derhal boğazlarını parçalayıp attı. Napolyon irkiltici bir sesle öbür hayvanlara itiraf edecek bir şeyleri olup olmadığını sordu.	50-21	When they had finished their confession, the dog promptly tore their throats out, and in a terrible voice Napoleon demanded whether any other animal had anything to confess.
137	93-23	Bundan sonra bir koyun, dediğine göre Snowball'un ayartmasıyla, su içilen havuza işediğini itiraf etti. Öbür iki koyun da Napolyon'un bağlılarından yaşlı bir koçu, bir ateş etrafında öksürükten boğulup ölünceye değin kovaladıklarını itiraf etti.	50-29	Then a sheep confessed to having urinated in the drinking pool – urged to do this, so she said, by Snowball – and two other sheep confessed to having murdered an old ram, an especially devoted follower of Napoleon, by chasing him round and round a bonfire when he was suffering from a cough.
138	95-5	İşte böylece itiraf masalları ve idamlar Napolyon'un ayakları altına bir ceset yığını toplanıncaya dek sürdü. Hava, Jones'un sürülmesinden bu yana görülmeyen ağır bir kan kokusuyla doldu.	51-2	And so the tale of confessions and executions went on, until there was a pile of corpses lying before Napoleon's feet and the air was heavy with the smell of blood, which had been unknown there since the expulsion of Jones.
139	95-17	Hepsi birden yarım kalmış yel değirmeninin bulunduğu tepeye çıktı ve	51-14	They had made their way onto the little knoll where the half- finished windmill

		yere yatarak, ısınmak istiyormuş gibi birbirine sokuldu. Clover, Muriel, Benjamin, inekler, koyunlar, kaz ve tavuk sürüleri, hepsi yatmıştı. Yalnız Napolyon'un hayvanlara toplanma buyruğu gelince kedi birden bire ortalıktan yitmişti.		stood, and with one accord they all lay down as though huddling together for warmth – Clover, Muriel, Benjamin, the cows, the sheep, and a whole flock of geese and hens – everyone, indeed, except the cat, who had suddenly disappeared just before Napoleon ordered the animals to assemble.
140	96-4	Gerçi bunu domuzların ve köpeklerin işiteceği yerlerde söylememeye özen gösteriyorlardı. Ama gene de bu öldürmelerin kurala uygun olmadığı sezilenmişti.	54-4	And though no one cared to mention it in the hearing of the pigs or the dogs, it was felt that the killings which had taken place did not square with this.
141	96-7	Clover, Benjamin'den kendisine 6. maddeyi okumasını rica etti. Benjamin alışıldığı üzere böyle işlere karışmayacağını söyleyince, gidip Muriel'i çağırdı.	54-6	Clover asked Benjamin to read her the Sixth Commandment, and when Benjamin, as usual, said that he refused to meddle in such matters, she fetched Muriel.
142	97-1	Şimdi, buyruğun ihlâl edilmemiş olduğunu gördüler. Snowball ile işbirliği yapan vatan hainlerinin öldürülmesi	54-11	But they saw now that the Commandment had not been violated; for clearly there was good reason for killing the traitors who had

		için iyi bir gerekçe vardı doğrusu!		leagued themselves with Snowball.
143	97-15	Hayvanlar onun sözlerine inanmamak için bir neden görmüyordu. Zaten ayaklanmadan önceki durumu pek anımsamıyorlardı.	54-23	The animals saw no reason to disbelieve him, especially as they could no longer remember very clearly what conditions had been like before the Rebellion.
144	98-8	“Şefimiz Napolyon yoldaş” gibi resmi bir unvan verilmişti. Domuzlar onun için Bütün Hayvanların Babası, İnsanların Dehşeti, Koyunların Esirgeyicisi, Ördek Yavrularının Dostu gibi sanlar takmışlardı.	55-10	He was always referred to in formal style as “ Our Leader, Comrade Napoleon”, and the pigs liked to invent for him such titles as Father of All Animals, Terror of Mankind, Protector of the Sheepfold, Ducklings’ Friend, and the like.
145	100-16	Gene bu sıralarda, Napolyon’un keresteyi Bay Pilkington’a satmak için anlaşmaya vardığı duyuldu. Ayrıca Hayvan Çiftliği ile Foxwood arasında bazı ürünlerin değiş tokuşu için bir anlaşma yapılacağı da söyleniyordu.	57-7	At about the same time it was given out that Napoleon had arranged to sell the pile of timber to Mr Pilkington; he was also going to enter into a regular agreement for the exchange of certain products between Animal Farm and Foxwood.
146	101-8	Yaşlı bir atı öldüresiye dövmüş, bir köpeği fırına atarak öldürmüş, akşamları	57-24	The animals’ blood boiled with rage when they heard of these things being done

		da horozların ayağına tıraş bıçağı bağlayarak birbirleriyle dövüştürüp eğleniyormuş.		to their comrades, and sometimes they clamoured to be allowed to go out in a body and attack Pinchfield Farm, drive out the humans, and set the animals free.
147	102-1	Buğday ürünü yabani otlad doluydu. Bunun, Snowball'un geceleri gelerek tahıl tohumlarına yabani ot tohumu karıştırmamasından hasıl olduğu anlaşıldı.	58-6	The wheat crop was full of weeds, and it was discovered that on one of his nocturnal visits Snowball had mixed weed seeds with the seed corn.
148	102-11	Bazı hayvanlar bunu duyunca bir kez daha şaşkınlık belirtisi gösterdi. Ancak Squealer belleklerinin yanıldığına onları hemen inandırdı.	58-15	Once again some of the animals heard this with a certain bewilderment, but Squealer was soon able to convince them that their memories had been at fault.
149	102-17	Makine henüz konmamış ama Whymper makine için satın alma görüşmelerine girişmişti. Evet, yapı tamamlanmıştı.	58-20	The machinery had still to be installed, and Whymper was negotiating the purchase of it, but the structure was completed.
150	102-21	Yorgun, fakat içleri onurdoluydu. Şimdi gözlerine ilk yapıldığından çok daha güzel görünen başyapıtları çevresinde dolanıyor, dolanıyorlardı.	58-24	Tired out but proud, the animals walked round and round their masterpiece, which appeared even more beautiful in their eyes than when it had been built the first time.

151	103-16	Foxwood'la bütün ilişkileri kesilmişti. Artık Pilkington'a aşağılayıcı haberler gönderiliyordu.	59-12	All relations with Foxwood had been broken off; insulting messages had been sent to Pilkington.
152	105-22	Tatlı tatlı gülen ve iki madalyasını da takmış bulunan Napolyon, kürsünün üstündeki saman yığınının üstüne uzanmıştı. Önünde, çiftlik evinin mutfağından getirilen çini bir tabağın içinde enikonu düzgün istif edilmiş paracıklar duruyordu.	60-5	Smiling beautifully, and wearing both his decorations, Napoleon reposed on a bed of straw on the platform, with the money at his side, neatly piled on a china dish from the farmhouse kitchen.
153	106-24	Korkusuzca karşı koymaya gittiler. Fakat bu kez zafer İnek Ahır Savaşı ölçüsünde kolay olmadı.	60-28	Boldly enough the animals sallied forth to meet them, but this time they did not have the easy victory that they had in the Battle of the Cowshed.
154	107-16	İşte o anda, bir gün önce uçurulmuş olan dört güvercin geri döndü. Bir tanesi Pilkington'dan gönderilen küçük bir kâğıt parçası taşıyordu.	61-9	But at this moment the four pigeons, who had been sent out on the day before, returned, one of them bearing a scrap of paper from Pilkington.
155	108-13	Güvercinler havada helezon çizerek döndü. Napolyon'dan başka bütün hayvanlar kendilerini karın üstü yere atıp yüzlerini sakladı.	61-27	The pigeons swirled into the air, and all the animals, except Napoleon, flung themselves flat on their bellies and hid their faces.

156	109-14	Frederick adamlarına, fırsat varken kaçın, diye haykırdı. Az sonra yüreksiz düşman can kaygısıyla kaçıyordu.	62-17	Frederick shouted to his men to get out while the going was good, and the next moment the cowardly enemy was running for dear life.
157	109-16	Hayvanlar onları tarlanın altına değin kovaladı. Düşman dikenli çitlerden karşı yakaya geçmek için uğraşırken son tekmelerini de attılar.	62-19	The animals chased them right down to the bottom of the field, and got in some last kicks at them as they forced their way through the thorn hedge.
158	109-19	Kazanmışlardı. Fakat yorgun ve kan içindeydiler.	62-22	They had won, but they were weary and bleeding.
159	109-24	Evet, orada yoktu! Emeklerinin son izine değin her şey çökmüştü!	62-26	Yes, it was gone; almost the last trace of their labour was gone!
160	112-15	Boxer ile Clover cenazeleri taşıyan arabayı çekiyordu. Napolyon da alayın başında yürüyordu.	63-31	Boxer and Clover pulled the wagon which served as a hearse, and Napoleon himself walked at the head of the procession.
161	112-18	Marşlar söyleniyor, söylevler çekiliyor, üst üste tüfekler atılıyordu. Her hayvana ikram olarak birer elma, her kuşa yüz dirhem tahıl ve her köpeğe üçer tane bisküvi verildi.	64-2	Two whole days were given over to celebrations. There were songs, speeches, and more firing of the gun, and a special gift of an apple was bestowed on every animal, with two ounces of corn for each bird and three biscuits for each dog.

162	112-21	Bu savaşa Yel değirmeni Savaşı adının verildiği duyuruldu. Napolyon “Yeşil Bayrak Nişanı” diye yeni bir nişan icat etti ve bunu kendine taktı.	64-5	It was announced that the battle would be called the Battle of the Windmill, and that Napoleon had created a new decoration, the Order of the Green Banner, which he had conferred upon himself.
163	113-10	Saat dokuzda doğru Squealer bezgin ve ağır ağır yürüyerek ortaya çıktı. Gözleri donuktu, kuyruğu arkasında öylece olduğu gibi sarkıyor, her haliyle ciddi bir hastalığa tutulmuş gibi görünüyordu.	64-18	It was nearly nine o'clock when Squealer made his appearance, walking slowly and dejectedly, his eyes dull, his tail hanging limply behind him, and with every appearance of being seriously ill.
164	113-16	Çiftlik evinin kapısının önüne saman serilmişti. Hayvanlar ayaklarının ucuna basarak samanların üstünde yürüyordu.	64-23	Straw was laid down outside the doors of the farmhouse, and the animals walked on tiptoe.
165	114-1	Ancak, akşam üzeri Napolyon biraz daha iyileşmişti. Squealer, ertesi sabah büsbütün iyileşme yoluna girdiğini muştuladı.	64-31	By the evening, however, Napoleon appeared to be somewhat better, and the following morning Squealer was able to tell them that he was well on the way to recovery.
166	114-8	Otlığın üretkenliğini yitirdiği, yeniden ekilmesi gerektiği söyleniyordu. Çok geçmeden öğrenildi ki	65-8	It was given out that the pasture was exhausted and needed reseeded; but it soon became known that

		Napolyon'un hedefi buraya arpa ekmektir.		Napoleon intended to sow it with barley.
167	114-17	Squealer merdivenin yanında afallamış durumda yatıyordu. Elinin yakınında bir fener, bir boya fırçası ve devrilmiş bir beyaz boya kutusu vardı.	65-16	Squealer, temporarily stunned, was sprawling beside it, and near at hand there lay a lantern, a paintbrush, and an overturned pot of white paint.
168	114-21	Bunun ne anlama geldiğini yaşlı Benjamin'den başka hiçbir hayvan anlamadı. Benjamin her şeyi anlamış görünüyor, bilgiç bilgiç burnunu sallıyor, ama bir şey söylemiyordu.	65-19	None of the animals could form any idea as to what this meant, except old Benjamin, who nodded his muzzle with a knowing air, and seemed to understand, but would say nothing.
169	115-2	Onlar beşinci buyruğu "Hiçbir hayvan alkol içemez" diye anımsıyorlardı. Oysa bir kelime unutulmuştu.	65-25	They had thought that the Fifth Commandment was "No animal shall drink alcohol", but there were two words that they had forgotten.
170	117-5	Bununla birlikte henüz hiçbir hayvan emekliye ayrılmamıştı. Bu konu son günlerde gittikçe kızışıyordu.	66-14	As yet no animal had actually retired on pension, but of late the subject had been discussed more and more.
171	118-24	Beden eğitimini bahçede yapıyorlardı. Öbür hayvan yavrularıyla oynamaları hoş görülüyordu.	67-23	They took their exercise in the garden, and were discouraged from playing with the other young animals.
172	120-1	Bu sıralarda bir kural	67-24	About this time, too, it was

		<p>kondu: Yolda herhangi bir başka hayvanla bir domuz karşılaşırsa, bu hayvan domuza yol vermek zorundaydı. Ayrıca rütbesi ne olursa olsun, bütün domuzlar pazar günleri kuyruklarına yeşil kurdele takma ayrıcalığını elde etmişti.</p>		<p>laid down as a rule that when a pig and any other animal met on the path, the other animal must stand aside: and also that all pigs, of whatever degree, were to have the privilege of wearing green ribbons on their tails on Sundays.</p>
173	120-7	<p>Okul inşaatı için tuğla, kum ve kireç satın almak gerekiyordu. Yel değirmeninin makinesi için de para biriktirmek gerekti.</p>	67-30	<p>There were the bricks, sand, and lime for the schoolroom to be purchased, and it would also be necessary to begin saving up again for the machinery for the windmill.</p>
174	120-9	<p>Bunlardan başka gaza, ev için petrol lambasına, çiviye, ipe, kömüre, tele, demir parçalarına, köpek bisküvisine, Napolyon'un sofrası için şeker gereksinme vardı. Şişmanlamasınlar diye öbür domuzlara şeker verilmiyordu.</p>	68-1	<p>Then there were lamp oil and candles for the house, sugar for Napoleon's own table (he forbade this to the other pigs, on the ground that it made them fat), and all the usual replacements such as tools, nails, string, coal, wire, scrap-iron, and dog biscuits.</p>
175	120-13	<p>Birkaç balya otla bir miktar patates satılmıştı. Yumurta sözleşmesi haftada altı yüz yumurtaya çıkarılmıştı. Bu</p>	68-4	<p>A stump of hay and part of the potato crop were sold off, and the contract for eggs was increased to six</p>

		yüzden o yıl tavuklar nüfuslarını aynı düzeyde tutabilmek için enikonu güçlük çekti.		hundred a week, so that year the hens barely hatched enough chicks to keep their numbers at the same level.
176	120-25	Hayvanlar havayı açlıkla kokladı.demek akşam yemekleri için sıcak arpa ezmesi hazırlanıyordu!	68-14	The animals sniffed the air hungrily and wondered whether a warm mash was being prepared for their supper.
177	121-24	Koyunlar bu “Gönüllü Gösteri” bayramına pek düşküdü. Herhangi bir hayvan bu törenin zaman savurganlığına neden olduğunu, uzun süre soğukta ayak üstü durmanın saçmalığını ileri sürerek yakınırsa (bunu birkaç hayvan denedi de... ama doğal olarak domuzlara ve köpeklere duyurmadan) koyunlar, o çekilmez “Dört ayak iyi, iki ayak kötü” melemesini tutturuyor ve onları susturuyordu.	69-7	The sheep were thr greatest devotees of the Spontaneous Demonstration, and if anyone complained (as a few animals sometimes did, when no pigs or dogs were near) that they wasted time and meant a lot of standing about in the cold, the sheep were sure to silence him with a tremendous bleating of “Four legs good, two legs bad!”
178	124-1	Bazen uzun çalışma saatleri boyunca açlığa dayanamıyorlardı. Fakat Boxer hiç istifini bozmuyordu.	70-20	Sometimes the long hours on insufficient food were hard to bear, but Boxer never faltered.

179	124-4	Yalnız görünüşü biraz değişmişti. Derisi eskisine göre daha az parlaktı, kocaman kalçaları da süzölmüştü.	70-23	It was only his appearance that was a little altered; his hide was less shiny than it had used to be, and his great haunches seemed to have shrunken.
180	124-6	Öbür hayvanlar “Bahar otları bitince Boxer kendini toparlar” diyordu. Ama Boxer bahar gelince de toparlanamadı.	70-25	The others said, “Boxer will pick up when the spring grass comes on”, but the spring came and Boxer grew no fatter.
181	126-20	Benjamin’le Clover, Boxer’ın yanında ancak iş saatlerinin dışında kalabiliyordu. İşte böyle bir öğle vakti Boxer’ı götüreceğ olan araba geldi.	72-19	However, Benjamin and Clover could only be with Boxer after working hours, and it was in the middle of the day when the van came to take him away.
182	130-4	Nice sonra bir tanesi koşarak beş kol demir kapıyı kapamayı düşündü. Ama artık geçmişti, araba kapıdan çıkarak ana yolda yitip gitmişti.	74-4	Too late, someone thought of racing ahead and shutting the five-barred gate; but in another moment the van was through it and rapidly disappearing down the road.
183	131-13	Bundan sonra Squealer Boxer’ın ölüm döşığı üzerine daha çok ayrıntı vermeye devam etti. Nasıl da övgüye yaraşır bir titizlik gösterildiğini, pahalı ilaçları Napolyon’un	75-1	And when Squealer went on to give further graphic details of Boxer’s death-bed, the admirable care he had received, and the expensive medicines for which Napoleon had

		fiyatlarına hiç bakmadan nasıl satın aldığını anlatınca, hayvanların son kuşkuları da dağıldı. Yoldaşlarının ölümü için duydukları üzüntü, hiç olmazsa onun rahat bir konumda öldüğünü düşünmekle yatıştı.		paid without a thought as to the cost, their last doubts disappeared and the sorrow that they felt for their comrade's death was tempered by the thought that at least he had died happy.
184	131-21	Yasını tuttıkları yoldaşın ölüsünü çiftliğe gömmenin ellerinde olmadığını, ancak çiftlik evleri bahçesindeki defne ağaçlarından büyük bir çelenk yapıp Boxer'ın mezarına konulmasını bildirdiğini söyledi.	75-8	It had not been possible, he said, to bring back their lamented comrade's remains for interment on the farm, but he had ordered a large wreath to be made from the laurels in the farmhouse garden and sent down to be placed on Boxer's grave.
185	132-11	Ertesi gün öğleye değin çiftlik evinde kimse yerinden kımıldamadı. Domuzların kendilerine bir yerden bir kasa daha viski alabilecek bir para bulmuş olduğu sözü ağızdan kulağa dolaştı durdu.	75-21	No one stirred in the farmhouse before noon on the following day, and the word went round that from somewhere or other the pigs had acquired the Money to buy themselves another case of whisky.
186	133-1	Mevsimler birbirini kovaladı. Hayvanların kısa ömrü tükendi.	76-1	The seasons came and went, the short animal lives fled by.
187	134-5	Yalnız yaşlı Benjamin hiç değişmemişti, yalnızca	76-13	Only old Benjamin was much the same as ever,

		burnunun kılları azıcık kırılmıştı. Boxer'ın ölümünden beri daha hırçın ve içine kapanık olmuştu.		except for being a little greyer about the muzzle, and, since Boxer's death, more morose and taciturn than ever.
188	134-9	Sonradan doğan hayvanlar için, ayaklanma, ağızdan ağza dolaşan sönük bir gelenekten ibaretti. Dışarıdan satın alınan hayvanlar ise çiftliğe gelmeden önce böyle bir şeyden konuşulduğunu hiç duymamıştı.	76-18	Many animals had been born to whom the Rebellion was only a dim tradition, passed on by word of mouth, and others had been bought who had never heard mention of such a thing before their arrival.
189	134-20	Çiftlik şimdi daha dirlikli ve daha örgütlüydü. Bay Pilkington'dan satın alınan iki tarlayla toprakları genişlemişti.	76-28	The farm was more prosperous now, and beter organised: it had even been enlarged by two fields which had been bought from Mr Pilkington.
190	135-12	Hayvanların kendileri zengin olmamakla birlikte çiftlik zenginleşmişti. Domuzlarla köpekler tabii ki bu yoksul hayvanlar arasında değildi.	77-14	Somehow it seemed as though the farm had grown richer without making the animals themselves any richer – except, of course, for the pigs and the dogs.
191	136-5	Karınları çoğu kez açtı. Saman üstünde uyuyor, gölden su içiyor, tarlada çalışıyorlardı; kışın soğuktan, yazın sineklerden sıkıntı	77-30	They were generally hungry, they slept on straw, they drank from the pool, they laboured in the fields; in winter they were troubled by the cold, and in

		çekiyorlardı.		summer by the flies.
192	136-16	Yalnız yaşlı Benjamin uzun süren ömrünün en ince ayrıntısını anımsadığını ileri sürüyor ve hiçbir şeyin ne daha iyi, ne de daha kötü olmadığını ve olamayacağını belirtiyordu. Açlık, sıkıntı, hayal kırıklığı gibi şeyler hayatın değişmez yasasıdır, diyordu.	78-9	Only old Benjamin professed to remember every detail of his long life and know that things never had been, nor ever could be much beter or much worse – hunger, hardship, and disappointment being, so he said, the unalterable law of life.
193	137-15	İngiltere Hayvanları bile şurada burada gizlice mırıldanarak söyleniyordu. Yüksek sesle söylemeye cesaretleri olmasa da, en azından, çiftlikte her hayvan bu şarkıyı biliyordu.	78-27	Even the tune of “Beasts of England” was perhaps hummed secretly here and there: at any rate, it was a fact that every animal on the farm knew it, though no one would have dared to sing it aloud.
194	138-3	Akşamleyin kendisi çiftlik evine döndü. Hava sıcak olduğu için koyunlara orada kalmalarını söyledi.	79-9	In the evening he returned to the farmhouse himself, but, as it was warm weather, told the sheep to stay where they were.
195	138-10	Koyunlar geri geldiğinde, güzel bir akşamüzeri, hayvanlar da işlerini bitirmiş, çiftlik evlerine dönüyordu. Tam o sırada avludan ürkmüş bir at kişnemesi duyuldu.	79-16	It was just after the sheep had returned, on a pleasant evening when the animals had finished work and were making their way back to the farm buildings, that the terrified neighing

				of a horse sounded from the yard.
196	138-13	Clover, bir daha kişnedi. Bütün hayvanlar dört nala koşarak avluya girdi.	79-20	She neighed again, and all the animals broke into a gallop and rushed into the yard.
197	138-21	Bazıları bu işi ötekilerden daha çok beceriyordu. Bir ikisi bastona gereklilik duyuyormuş gibi sallanıyordu. Fakat hepsi de avlunun çevresinde başarıyla dolaşıyordu.	79-27	Some did it beter than others, one or two were even a trifle unsteady and looked as though they would have liked the support of a stick, but every one of them made his way right round the yard successfully.
198	138-24	Sonunda korkunç bir köpek havlaması ve kara horozun ince bir sesle ötüşü duyuldu. Ve Napolyon görkemli bir eda ile dimdik ve iki yanına çalımlı bakışlar atarak, çevresinde sıçrayan köpekleriyle ortaya çıktı!	79-30	And finally there was a tremendous baying of dogs and a shrill crowing from the black cockerel, and out came Napoleon himself majestically upright, casting haughty glances from side to side, and with his dogs gambolling round him.
199	139-6	Hayvanlar şaşırılmış, ürküntü içinde kalmıştı. Birbirlerine sokularak avluda uzun bir sıra halinde usul usul yürüyen domuzlara bakakaldılar.	80-4	Amazed, terrified, huddling together, the animals watched the long line of pigs march slowly round the yard.
200	139-17	Ve koyunların sesi	80-15	And by the time the sheep

		kesildiğinde karşı çıkma fırsatı da kaçırmıştı. Çünkü domuzlar çiftlik evine dönmüştü.		had quieted down, the chance to utter any protest had passed, for the pigs had marched back into the farmhouse.
201	142-19	Kapıda bir an durdular. İlerlemeye çekindiler. Ama Clover başa geçip hepsini içeriye soktu.	81-28	At the gate they paused, half frightened to go on, but Clover led the way in.
202	142-20	Ayaklarının ucuna basa basa eve yaklaştılar. Boyları yetişen hayvanlar, yemek odasının penceresinden gözetlemeye başladı.	81-29	They tiptoed up to the house, and such animals as were tall enough peered in at the dining-room window.
203	142-22	Orada, uzun bir masa etrafında altı çiftçiyle, altı ileri gelen domuz oturuyordu. Napolyon da masanın başında onur koltuğunda oturuyordu.	81-30	There, round the long table, sat half a dozen farmers and of the more eminent pigs, Napoleon himself occupying the seat of honour at the head of the table.
204	144-23	Bu nükte masadakileri kahkahaya boğdu. Bay Pilkington, domuzları Hayvan Çiftliği'nde gözlemlediği az yemek, çok iş ve genellikle şımarıklığın var olmayışından dolayı bir kez daha kutladı.	83-13	This <i>bon mot</i> set the table in a roar; and Mr Pilkington once again congratulated the pigs on the low rations, the long working hours, and the general absence of pampering which he had observed on Animal Farm.
205	146-5	Bu da kaldırılacaktı.	84-13	This, too, would be

		Kafatası zaten gömülmüştü.		suppressed, and the skull had already been buried.
206	146-16	Bundan böyle çiftlik “Beylik Çiftliği” adını taşıyacaktı. Napolyon onun özgün ve doğru adının bu olduğuna inanıyordu.	84-22	Henceforward the farm was to be known as “the Manor Farm” – which, he believed, was its correct and original name.
207	147-6	Alkış bitince, dostlar ellerine iskambil kâğıtlarını alarak yarıda kalan oyunlarına devam ettiler. Hayvanlar da sessizce sivişti.	85-2	Then, the applause having come to an end, the company took up their cards and continued the gamet hat had been interrupted, and the animals crept silently away.
208	147-10	Gerisin geri koştular. Yeniden pencereden bakmaya başladılar.	85-7	They rushed back and looked through the the window again.
209	147-18	Dışarıdaki hayvanlar, bir domuzdan bir insana, bir insandan bir domuza, yeniden bir domuzdan bir insana baktı. Ancak artık hangisinin hangisi olduğunu söylemeye imkan yoktu.	85-13	The creatures outside looked from pig to man, and from man to pig, and from pig to man again but already it was impossible to say which was which.

KAYNAKÇA

- Aksan, Doğan. *Her Yöniyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim)* Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları, 2003.
- Aksoy, N. Berrin. *Geçmişten Günümüze Yazın Çevirisi*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları, Kasım 2002.
- Arlı, Mine ve Hamil Nazik. *Araştırma Teknikleri*. İstanbul: Ya-pa Yayınları, Mayıs 2003.
- Baker, Mona. *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. London: Routledge, 2000.
- Baker, Mona. *In Other Words: A Coursebook on Translation*. London: Routledge, 1992.
- Bal, Hüseyin. *İletişim Sosyolojisi*. Isparta: SDÜ Yayınları, 2004.
- Banarlı, Nihad Sami. *Türk Edebiyatı Tarihi*. 2. Cilt. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi (Devlet Kitapları), 2001.
- Bassnett, Susan. *Translation Studies. Revised Edition*. London: Routledge, 2000.
- Bayrav, Süheylâ. *Yapısal Dilbilimi*. İstanbul: Multilingual, 1998.
- Bengi-Öner, Işın. *Çeviribilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Sel Yayıncılık, 2001.
- Bengi-Öner, Işın. *Çeviri Bir Süreçtir... Ya Çeviribilim?*. İstanbul: Sel Yayıncılık, 1999.
- Bengi-Öner, Işın. *Çeviri Kuramlarını Düşünürken*. İstanbul: Sel Yayıncılık, 2001.
- Cary, Edmond. *Çeviri Nasıl Yapılmalı?* Çev. Mete Çamdereli. İstanbul: İnsan Yayınları, Şubat 1996.
- Chesterman, Andrew and Emma Wagner. *Can Theory Help Translations?: A Dialogue Between the Ivory Tower and the Wordface*. Manchester: St. Jerome, 2002.
- Eruz, F. Sakine. *Çeviriden Çeviribilimine: Yüzyılımız Penceresinden Çeviribilimsel bir Bakış*. İstanbul: Multilingual, 2003.

Erdoğan, İrfan. *İletişimi Anlamak. Geliştirilmiş 2. Baskı*. Ankara: Erk, 2005.

Eugene , A. Nida. *Context in Translating*. Amsterdam and Philedelphia: John Benjamins B.V., 2001.

Evans, Ruth. “*Metaphor Of Translation.*” *Routledge Encyclopedia Of Translation Studies*. Yay. haz. Baker, Mona. Padstow and Cornwall: TJ International, 1998.

Gentzler, Edwin. *Contemporary Translation Theories*. Clevedon: Multilingual Matters, 2001.

Grünberg, Teo. *Anlama, Belirsizlik ve Çok – Anlamlılık*. Yay. haz. Sıcakyüz, Nurten ve Nuran Demir. Ankara: Gündoğan Yayınları, Eylül 1999.

Hatim, Basil. *Discourse and the Translator*. London: Longman, 1990.

Kabaklı, Ahmet. *Türk Edebiyatı*. III. Cilt. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, 2002.

Landers, Clifford E.. *Literary Translation: A Practical Guide*. Clevedon: Multilingual Matters, 2001.

Newmark, Peter. *More Paragraphs on Translation*. Great Britain: Multilingual Matters Ltd., 1998.

Nord, Christiane. *Translating as a Purposeful Activity: Functionalist Approaches Explained*. Manchester: St. Jerome, 2001.

Opalinska, Wanda. *Animal Farm: York Notes for GCSE*. London: Longman, 2003.

Orwell, George. *Hayvan Çiftliği: Bir Peri Masalı*. Çev. Celal Üster. İstanbul: Can Yayınları, 2001.

Orwell, George. *Hayvan Çiftliği*. Çev. Leyla Moralı. İstanbul: İnkılap Yayınları, 1990.

Orwell, George. *Hayvan Çiftliği*. Çev. Halide Edib Adıvar. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1994.

Orwell, George. *Hayvan Çiftliği*. Çev. Halide Edib Adivar. Ankara: Liman Yayınları, Eylül 2004.

Orwell, George. *Hayvan Çiftliği*. Çev. Rasim Özdenören. İstanbul: Mavi Uçurtma Yayınları, Aralık 2003.

Orwell, George. *Hayvan Çiftliği*. Çev. Rasim Özdenören. İstanbul: Nehir Yayınları, Ekim 2003.

Orwell, George. *Animal Farm*. China: Longman,1989.

Pym, Anthony. *Method in Translation History*. Manchester: St. Jerome, 1998.

Reiss, Katharina. *Translation Criticism- The Potentials and limitations: Categories and Criteria for Translation and Quality Assessment*. Çev. Erroll F. Rhodes. Manchester: St. Jerome, 2000.

Rifat, Mehmet (yay. haz.). *Çeviri Seçkisi I: Çeviriyi Düşünenler*. İstanbul: Dünya Yayıncılık, Mayıs 2003.

_____ (yay. haz.) *Çeviri Seçkisi-2: Çeviri(bilim) nedir? Başkasının Bakışı*. İstanbul: Dünya Yayıncılık, Ocak 2004.

_____. *Gösterge Eleştirisi*. İstanbul: Kaf Yayıncılık, Eylül 1999.

Schäffner, Christina. "Skopos Theory" *Routledge Encyclopedia Of Translation Studies* (ss235-238). Yay. haz. Baker, Mona. Padstow and Cornwall: T.J. International, 1998.

Seyidoğlu, Halil. *Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı. Geliştirilmiş 9. Baskı*. İstanbul: Güzem Can, 2003.

Seymour Richard K. ve C. C. Liu (yay. haz.). *Translation and Interpreting: Bridging East and West. Volume 8*. Hawaii: University of Hawaii Press, 1994.

Sözen, Edibe. *Söylem*. İstanbul: Paradigma Yayınları, 1999.

Uğur, Nizamettin. *Anlambilim: Sözcüğün Anlam Açılımı*. Ankara: Doruk Yayıncılık, 2003.

Ulağı, Serhat. *İmgebilim “Öteki”nin Bilimine Giriş*. Ankara: Sinemis, 2006.

Ünlü, Mahir ve Ömer Özcan, 20. *Yüzyıl Türk Edebiyatı 1990-1940*, 1. cilt, İstanbul: İnkılap Kitabevi, 2003.

Venuti, Lawrence. *The Translator’s Invisibility “A history of translation”*. New York: Routledge, 1995.

Vygotsky, L. S. *Düşünce ve Dil*. Çev. S. Koray. İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları, Ekim 1998.

Williams, Jenny ve Andrew Chesterman. *The Map: A Beginner’s Guide to Doing Research in Translation Studies*. Manchester: St. Jerome Publishing, 2002.

Yazıcı, Mine. *Çeviribilimin Temel Kavram ve Kuramları*. İstanbul: Multilingual, 2005.

Yeşilyurt, Evrim. *Halide Edip Adıvar: Hayatı ve Eserleri*, Ankara: Yeryüzü Yayınevi, Eylül 2002.

<http://grammar.ccc.commnet.edu/grammar/marks/colon.htm>

http://www.edebik.com/yazar.php?sayfa=ayrinti&yazar_id=104

<http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=2951>